

İRƏVAN TÜRKLƏRİNİN ƏDƏBİ

MƏTBUAT ABİDƏSİ

“LƏK-LƏK”

JURNALI

BAKI – 2008

Məsləhətçilər: **Şamil Vəliyev**
İsrafil Məmmədov
Elmi redaktoru: **İsrafil Abbash**

İrəvan türklərinin ədəbi mətbuat abidəsi
“Lək-lək”

Transliterasiyanın , ön sözün və lüğətin müəllifi Ziyəddin Məhərrəmov, filologiya elmləri namizədi.
“Açıq dünya”
jurnalı nəşriyyatı, Bakı, 2008, 149 səh.

Oxuculara təqdim olunan bu məcmuə XX əsrin ininci onilliyində Qərbi Azərbaycanda – oğuz yurdu İrəvanda 1914-cü il fevral ayının 22-dən həmin ilin 30 iyunundadək nəşr olunmuş, cəmi 12 nömrəsi işıq üzü görmüş “Lək-lək” (əslində senzura sənədlərində “Leylək” (Aist) jurnalının ərəb qrafikalı əlifbadan transliterasiyasıdır. “Lək-lək” “Molla Nəsrəddin” ədəbi məktəbi ənənələrini davam etdirmişdir. Jurnalının nəşir və redaktoru Mirməhəmməd Mirfətullayev və Cabbar Əsgərzadə olmuşdur, jurnal İrəvandakı “Luys” mətbəəsində çap edilmişdir. Onun nəşrinin dayandırılması ilə bağlı müəllifin qeydləri vardır. Həmin dövrün ictimai-siyasi, ədəbi və mədəni hadisələri ilə yaxından tanış olmaq mümkündür.

AB. 022619- 5 -08
“Açıq dünya”- 2008

Tərtib, ön söz və lüğət
Z. Məhərrəmov, 2008.

İrəvan türklərinin mətbuat abidəsi

XIX əsrin axırlarında qədim İrəvan quberniyasının və xanlığının ictimai-siyasi və mədəni həyatında mühüm idəyişiklər baş verməkdə idi. Görkəmli və qabaqcıl maarifçilərin səyi sayəsində İrəvan şəhərində Azərbaycan dilində dərslərin meydana gəlməsi, kitab nəşri, xarici ölkələr ədəbiyyatına dair tərcümə əsərlərinin işıq üzü görməsi xüsusilə maraq doğururdu. Bu faydalı iş üç istiqamətdə inkişaf etdirilirdi. İrəvanın hüdudlarından kənarlarda yerli müəlliflərin kitabları nəşr olunurdu. Müəlliflər işıq üzü görən əsərlərinin Təbriz, Tehran, Tiflis, Baxçasaray və Bakı kimi şəhərlərdə çap olunmasına baxmayaraq, əsərlərinin adı ilə yanaşı dogma vətənləri İrəvanın adını müəllif kimi xatırladırdılar. Məsələn: Şair Arif İrəvani, şair və diplomat Fəxri Mirzə Abbas İrəvani, Molla Hacı İrəvani və onlarca başqa müəlliflər əslən İrəvandan olduqlarını göstərmişlər... Bu yazıda İrəvanda nəşrinə rəsmi icazə verilən jurnallar barədə söhbət açmaq oxucuların marağına səbəb olar.

1913-cü ildə “Lək-lək”in nəşrinə icazə verilməsi haqqında senzura sənədlərində Gürcüstan SSR Mərkəzi Dövlət Tarix Arxivindəki 480-ci fondun 1-ci siyahısının 968 nömrəli iş- qovluğunda İrəvan qubernatorunun “Lək-lək”i buraxmaq haqqında Mir Məhəmməd Mir Fətullayevə və Cabbar Əsgərzadəyə verdiyi 21 yanvar 1914-cü il tarixli şəhadətnaməsində jurnalın baş məqalələr, şeir, şəhər işləri, Qafqaz xəbərləri, teleqramlar, xarici və daxili xəbərlər, felyeton, təmsil, poçta qutusu, elanlar çapına icazə verilmişdir.

İrəvanda “*Lək-lək*”(1914), “*Bürhani-həqiqət*”^{*} (1917) jurnalları nəşr olunmuşdur.

“Lək-lək” Ermənistanda türk dilində nəşr olunan ilk mətbuat orqanı, həftəlik məzhəkəli məcmuədir. “Bürhani-həqiqət” İrəvanda ayda iki dəfə nəşr olunan ədəbi, siyasi, tarixi, elmi və fənni jurnalıdır. “Bürhani-həqiqət”jurnalın İrəvan şəhərindəki “Luys”mətbəəsində ilk nömrəsi 1 yanvar 1917-ci ildə, sonuncu nömrəsi isə elə həmin ilin iyununda çapdan buraxılmışdır. Sərlövəhə altında “Etiraf, tərəqqi, etimad... hələlik ayda iki dəfə nəşr olunan ədəbi, siyasi, tarixi, elmi və fənni məcmuəsidir”. Müdiri və mühərriri Əli Hacı Zeynalabdinzadə Rəhimov (Məhzun), naşiri Həsən Mirzəzadə(Əliyev)dir. “Bürhani-həqiqət” jurnalının cəmi 9 nömrəsi işıq üzü görmüşdür. Həmin nömrələrdə əsasən bədii və publisistik materiallar dərc edilmişdir. “Bürhani-həqiqət”in səhifələrində Əli Məhzun, Cabbar Əsgərzadə Aciz İrəvani, Əbdülhəq Mehrülnisa, Səri Xanım, T.Fikrət, Ə.Sədi, Təhsin Nahid, H.Rəmzi, Təhsin İrəvani, Mirzə Cabbar Məmmədov və başqalarının orijinal, iqtibas və tərcümə əsərləri çap olunmuşdur. Jurnal əsasən maarifçi-realist ədəbiyyatın mövqeyini müdafiə edirdi.

“Bürhani-həqiqət” jurnalını nəşr etmək barədə Ə.H.Zeynalabdinzadəyə icazə verilməsi haqqında Gürcüstan SSR MDTA-də xüsusi qeyd də yazılmışdır.^{*}

“Lək-lək” jurnalının 1914-cü il fevral ayının 22-də 1-ci nömrəsi, 12-ci nömrəsi isə həmin ilin 30 iyununda nəşr olunmuşdur. “Lək-lək” (əslində senzura sənədlərində “Leylək” (Aist) “Molla Nəsrəddin” ədəbi məktəbi ənənələrini davam etdirmişdir. “Lək-lək” jurnalının naşir və redaktoru Mir Məhəmməd Mir Fətullayev və Cabbar Əsgərzadə olmuşdur, jurnal İrəvanda “Luys” mətbəəsində çap edilirdi.

Əvvəla, “*Lək-lək*” məcmuəsinin mühərrir və naşirləri barədə oxucularda bir qədər əhatəli təsəvvür yaratmaq məqsəduyğundur.

Zamanının istedadlı ziyalılarından olan, Tiflisdə, Bakıda, İrəvanda nəşr olunan “Molla Nəsrəddin”, “Tartan-Partan”, “Zənbur”, “Kəlniyət”, “Məzəli” “Bəhlul”, “Rəncbər”, “Zəngi”, “Qızıl Şəfəq”^{*} kimi məcmuə və qəzetlərdə satirik şeirlər və kəskin publisistik məqalələr müəllifi kimi tanınan, xalqımızın maariflənməsi və istiqlaliyyəti uğrunda əlindən gələni əsirgəməyən Cabbar Əsgərzadənin yaradıcılıq fəaliyyəti Azərbaycan ədəbi ictimaiyyətinin yaşlı nəsillərinə bəllidir. Onun tərcümeyi-halının hamıya hələ tam aydın olmayan məqamlarını təfərrüatı ilə çatdırmaq məqsədilə ermənilərin tarix boyu müsəlmanların, o cümlədən də azəri türklərinin başına açdığı müsibətlərin acı nəticələrini ürək ağrısı ilə qələmə alan, bu dəhşətlərin təsvirini ictimaiyyətə mətbu sözlə çatdıran maarifpərvər və ictimai xadim olması barədə “Yazıçı” Nəşriyyatında görkəmli alim Zahid Əkbərovun 1991-ci ildə nəşr etdirdiyi “Cabbar Bağçaban” toplusunda daha ətraflı məlumatlar diqqətə çatdırılır.

^{*} Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Mərkəzi Elmi Kitabxanası, Azərbaycanda Dövri Mətbuatı (1832-1920) bibliografyası, Bakı, 1987, səh., 16,17.

^{*} Gürcüstan SSR MDTA, f. 1183, iş 680, vərəq 9.

^{*} İsrail Məmmədov, İrəvan dəftəri, I kitab, ikinci, təkmilləşdirilmiş nəşr, “ADİLOĞLU”, Bakı-2008.

Müəllif göstərir ki, bütün şüurlu həyatını doğma xalqının azadlıq hərəkatına, maarifinə, mədəniyyətinə, incəsənətinə sərf edən C. Əsgərzadə öz dövrünün ziddiyyətlərindən baş çıxartmaqla, ədəbi fəaliyyətini xalqının gələcəyi naminə mütərəqqi amallara yönəltməyi, yaradıcılığında irəli sürdüyü, geniş kütlələrə təlqin etmək istədiyi vacib məsələləri işıqlandırsın. Bunun üçün İrəvanda türk dilində çıxan ilk mətbuat abidəsi “Lək-lək”in redaktoru olması, bu məcmuəni “Molla Nəsrəddin” jurnalının ənənələrinə sadıq olan bir tribunaya çevirmək missiyası onun öhdəsinə düşmüşdü. “Lək-lək”in xalq qarşısındakı xidmətlərinin tarixi əhəmiyyətindən, ictimai-siyasi mahiyyətindən söhbət açan Z. Əkbərov yazır: “Lək-lək” nəşr olunduğu müddətdə Azərbaycan ictimai-siyasi və ədəbi fikrin inkişafına müəyyən kömək göstərmiş, azadlıq, tərəqqi və demokratiya ideyalarına xidmət etmişdir. Məcmuə ictimai-satirik və yumor dili ilə siyasi irticanı, geriliyi, ətaləti, cəhaləti özünə tənqid hədəfi seçmişdir. O, anlaşılıqlı dili və demokratik məzmunu sayəsində Zaqafqaziyada, ümumən Qafqazda olan azərbaycanlılar içərisində çox yayılmış nəşrlərdən biri olmuşdur”*

Yeri gəlmişkən qeyd edim ki, görkəmli tarixçi-alim, yorulmaz tədqiqatçı, Qərbi Azərbaycan ədəbi mühitinin çoxlarımıza istənilən səviyyədə bəlli olmayan müəyyən məqamlarına arayıb-axtardığı arxiv sənədlərindən aydınlıq gətirən İsrail Məmmədov özünün bu yaxınlarda ictimai fikir tariximizin qəribsəyən üfiqləri seriyasından işıq üzü görən “İrəvan dəftəri” kitabının təkrar nəşri ilə oxucularımıza daha maraqlı məqamları xatırladır.

Müəllif burada “İrəvanda Azərbaycan mətbuatı”, “Kitab nəşri”, “Dövri mətbuat”, “Molla Nəsrəddin” və ermənistan, “Lək-lək”, “Bürhani-həqiqət” məcmuələri başlıqları altında XIX əsrin sonu və XX əsrin başlanğıcında İrəvanda baş verən ictimai-siyasi olayların xronologiyasını vermişdir. Həmçinin o zamankı dünyada hökm sürən hərki-hərkilliyi, dini-xurafat buxovunda əzab çəkənlərin çıxılmaz vəziyyətini, “möminlərə” pənah gətirənlərin acı taleyinə, gedən proseslərə biganə qalan şəhvət düşgünlərinin heysiyyatsızlığını oxuculara çatdırır, bu eybəcərlikləri satira atəşinə tutan ədəbi-bədii materialları ümumiləşdirməklə həmin məcmuələrdə öz əksini tapan konkret faktlarla səciyyəvi təhlillər vermişdir.

“Lək-lək”in bütün nömrələrinin üz qabığında abunə qiyməti və mündəricatı ilə yanaşı, redaksiyanın yerləşdiyi ünvanı bildirilir. **“Məsləkimizə müvafiq və millətimizə mənfəətli olan hər cür xəbər təhrirot üçün məcmuəmüzün səhifələri açıqdır. İmzasız yazılar dərc olunmadığı kibi marğasız gəndərilən məktublar da gəbul olunmaz. Yazılar açıq türk dilində olmalıdır. Adres dəyişdirənlər yeddi ədədini gəpiklik marğa gəndərməlidir. Dərc olunmayan yazılar əldə olunmaz.”**cümlələri ilə məcmuənin məqsəd və məramı oxucuların diqqətinə çatdırılır. Məcmuə fəaliyyətə başladığı andan onun ətrafında cəmləşən qələm sahibləri “Molla Nəsrəddin” ənənələrinə sadıqlıqlərini nümayiş etdirməyə böyük səylə yanaşırdılar.

Tədqiqatçı alim İslam Ağayev mətbuat və publisistika problemlərindən apardığı elmi araşdırmalarında göstərir ki, “Molla Nəsrəddin” jurnalı Əliqulu Qəmküsarın (1880-1919) redaktorluğu ilə daha geniş ədəbi mübarizə cəbhəsi yaratdığı bir zamanda jurnalın səhifələrində Əli Rza Şamçızadə(Dabanı çatdağ xala) Gəncədən, Cabbar Əsgərzadə (Aciz) İrəvandan, Salman Mümtaz Əsgərov (Xortdan bəy) Aşqabatdan, Zeynal Məmmədov (Səffəl) Təbrizdən, Sabit Manafzadə (Dastançı) Aşqabaddan, Əli Nəzmi (Məşədi Sicimqulu) Gəncədən, Məhəmmədəli Sidqi Bakıdan jurnala yazırdılar. “Məlik Naqqal” imzası 1914-cü ildə molla-nəsrəddinçi şair və publisist Cabbar Əsgərzadə Acizin redaktorluğu ilə İrəvanda çıxan “Leylək” jurnalında təsadüf edilir. Sual olunur, 1914-cü ildə Tiflisdə dərc edilən “Molla Nəsrəddin” jurnalının redaktoru Qəmküsar ilə İrəvanda çıxan “Leylək” arasında hansı cəhətdən əlaqə ola bilərdi? Bu suala cavab vermək üçün, hər şeydən əvvəl, “Leylək” redaktorunun şəxsiyyətinə diqqət yetirilməlidir. Çünki, “Leylək”in redaktoru Cabbar Əsgərzadə “Molla Nəsrəddin”inin köhnə əməkdaşlarından idi. O öz jurnalına dostlarını dəvət edə bilərdi. Bu məcmuələrdə M.S.Ordubadı (Hərdəmxəyal), Qəmküsar (Məlik Naqqal) imzaları ilə çıxış etmişdilər.¹ Söz yox ki, məcmuələrdə müxtəlif imzalarla çıxış edən çoxsaylı qələm sahibləri ictimai-siyasi və mədəni həyatda baş verən hadisələrə həssaslıq göstərir, hamı üçün maraqlı və aktual olan həyat həqiqətlərini əks etdirən müxtəlif məzmunlu şeirləri, hikmətli sözləri, İrəvan, Ordubad, Gəncə, Mərənd, İstanbul, Təbriz, Tiflis və digər şəhərlərdən əldə olunan xəbərləri və felyeton əvəzi yazıları

* Zahid Əkbərov, “Cabbar Bağçaban”, “Yazıçı” Nəşriyyatı, Bakı, 1991.

¹ İslam Ağayev. “Ədəbiyyat, mətbuat və publisistika problemləri”, səhifə 427, 447. Bakı, “Elm”, 2008.

maraq dairəsində saxlamaqla məcmuənin səhifələrini daha oxunaqlı etməkdə bütün imkanlardan istifadə edirdilər.

Məcmuə fəaliyyətə başladığı andan onun ətrafında cəmləşən qələm sahibləri “Milla Nəsrəddin” ənənələrinə sadiqliklərini nümayiş etdirməyə böyük səylə yanaşırdılar. Onlar ictimai-siyasi və mədəni həyatda baş verən hadisələrə həssaslıq göstərir, hamı üçün maraqlı və aktual olan həyat həqiqətlərini əks etdirən müxtəlif məzmunlu şeirləri, hikmətli sözləri, İrəvan, Ordubad, Gəncə, Mərənd, İstanbul, Təbriz, Tiflis və digər şəhərlərdən əldə olunan xəbərləri və felyeton əvəzi yazıları maraq dairəsində saxlamaqla məcmuənin səhifələrini daha oxunaqlı etməkdə bütün imkanlardan istifadə edirdilər.

Jurnalın səhifələrində molla-nəsrəddinçi yazıçılardan C. Əsgərzadə Aciz(Lək-lək, Müqəllid və s), Əli Məhzun Rəhimov(Yetim cüce), M.S.Ordubadi(Hərdəmxəyal), M.Mir Fətullayev və başqaları iştirak etmişlər. Bədii cəhətdən müəyyən mənada bir qədər zəif çıxmasına baxmayaraq, “Lək-lək” oxucuların rəğbətini qazanmışdır. Sonuncu on ikinci nömrədə mündəricat verilməsə də, “Axtar” başlığı ilə “Lək-lək” in aqibəti barədə oxucular məlumatlandırılır. Qeyd olunur ki, bəzi səbəblərə görə məcmuənin bağlanacağı, müştərilərinə onun əvəzinə daha mükəmməl, daha nəfs, daha parlaq və oxunaqlı “Çınqı” adlı satirik jurnal çıxacaqdır. Həmin yeni nəşr olunacaq “Çınqı” Əli Məhzun Hacı Zeynəlbəyqadə və “Lək-lək” müdirilərindən Hacı Əsgərzadənin təht müdiriyyətlərində olub, İrəvanın maarifpərvər cavanlarının maddi və mənəvi köməklili ilə nəşr olunacaqdır. Ancaq Marksizm-Leninizm İnstitutunun Ermənistan filialının partiya arxivindəki 4 nömrəli fondun 26-cı siyahısının 172 sayılı işinin 10-13 vərəqlərində “Çınqı” adlı jurnalın nəşr edilmədiyi göstərilmişdir.

“Lək-lək”in 10-cu nömrəsinə əlavə şəklində “Lək-lək” can verir” adlı uşaqlar üçün nəzmlə yazılmış alleqorik bir kitabça çap etmişdir. Həmin əsərdə müxtəlif sinif və təbəqələrin həyatına istehzalı nəzər salınmışdır.* Oğrular, damdələnlər, şərəb içənlər, nəşəxorlar, qumarbazlar, yolkəsənlər, rəzalət bataqlığında çabalayanlar, zəhmətkeş insanların imkanlarını öz mənəfeləri üçün hər an yararlananlar, ictimai-siyasi hadisələrin cəmiyyətdə doğurduğu əks-sədə məcmuənin əsas mövzularındandır. “Molla Nəsrəddin” jurnalının ənənələrinə sadiq qalmaq yolunda mövcud imkanlarından qədərincə istifadə edən “Lək-lək”çilər sosial mənşəcə aşağı təbəqəyə mənsub olan sadə, kasıb, yoxsul, məzlum kütlələrə rəğbət bəsləməyin, tüfeylilərə qarşı barışmaz mövqedə dayanmağın mahiyyətini geniş xalq kütlələrinə çatdıran mütərəqqə ziyalılar olduğunu nümayiş etdirə bilmişlər. “Molla Nəsrəddin”də olduğu kimi, “Lək-lək”də də ən çox böyük əhəmiyyət və diqqət verilən məsələlər, ilk növbədə, müsəlman –islam dünyasındakı vəziyyət, çatışmazlıqlar, dövlətçilik sahəsindəki uyğunsuzluqlar, dini-xurafat, orucluq, məhərrəmlik ayınlarına verilən rəvac, milli münasibətlərin kəskinləşməsi istiqamətində yeridilən siyasət, xeyriyəçilik, maarif, ədəbiyyat, qadınlara münasibət və bu kimi məsələlər öz həllini əsasən tapmışdı. “Molla Nəsrəddin” jurnalının, “Əkinçi” qəzetinin yenidən bir bütöv halında transliterasiya edilməsi ədəbi publisistika sahəsində çox böyük və həm də önəmli hadisələrdəndir. Şərqdə yayılan bu nüfuzlu mətbuat abidələrinin yenidən nəşri ənənəsinə sadiqlik nümunəsi kimi qədim Azərbaycan torpağı İrəvanda nəşr olunan “Lək-lək” məcmuəsinin indi nəzərdə tutulan nəşri Azərbaycanın ictimai-siyasi durumu baxımından bir mətbuat orqanı kimi mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Mən “XIX - XX əsrlərdə Qərbi Azərbaycan ədəbi mühiti (1800-1920-ci illər)” mövzusunda elmi-tədqiqat işinin ərsəyə gətirilməsi üçün filalogiya elmləri doktorları, professorlar – İsrəfil Abbasovun və Şamil Vəliyevin məsləhətlərinə əsaslanaraq, lazım olan əsas ədəbi abidələr sırasında qədim İrəvan şəhərində 1914-cü ildə “Lyus” mətbəəsində Türk dilində nəşr olunan “Lək-lək” məcmuəsinin transliterasiya edilməsi kimi nəcib, həm də olduqca gərəklili bir işin icrasına əməli təşəbbüs edildi. Həmin məcmuənin nömrələrini olduğu kimi əks əlifbalı qrafikadan müasir latın qrafikasına transliterasiya edildiyini nəzərə alaraq, onun nəşrə hazırlanmasını məqsərə müvafiq sayılmışdır. Qeyd edilməlidir ki, “Lək-lək”in nəşr olduğu dövrün ədəbi dil normalarına, üslubuna, yazılış qaydalarına xələl gətirilmədən verilməsinə böyük əhəmiyyət verilmişdir. Çünki, bu mətnlərin bir çoxunun yazılışında o zamanın dialekt və şivələrinin əks olunmasını nəzərə alaraq, onlara heç bir düzəliş edilmədən, gələcəkdə tədqiqatç araşdırmalarına zərurət yarana biləcəyi ehtimalının da daha çox olduğuna görə ifadə və cümlələrə toxunulmamış, olduğu kimi saxlanılmışdır. Lakin demək olar ki, bəzi məqamlar istisna edilməklə, mətnlərin əksəriyyəti və şeir nümunələri oxucular üçün həm yenidir,

* Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Mərkəzi Elmi Kitabxanası, Azərbaycanda Dövrü Mətbuatı (1832-1920) bibliografyası, Bakı, 1987, səh., 16,17.

həm də müasirlik baxımından zamanla səsləşir. Məcmuənin nömrələrindəki mətnlərdə oxucular üçün anlaşılması çətinlik törədə biləcək sözlərin lüğətinin hazırlanmasını müsbət hal hesab etmək olar.

*Ziyəddin Məhərrəmov,
filologiya elmləri namizədi, dosent*

22 Fevral 1914 cü il, ŞƏNBƏ N o 1.
Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Lək-lək. **Baş məqalə.**
Lək-ləkin salanı.
Məncim Sadiq. **Təğvimdən bir bənd.**
Hərif . **Nifrətnamə.**
Kəmbaş. **Qaranlıq istiqbal**
Qafqaz xəbərləri.
İrənan xəbərləri.
Elanlar.

Abunə haqqı

Qafqazda

İlliyi: 3 manat 00 qəpik; Altı aylığı,- 2 manat

Xaric üçün İlliyi: - 6 manat; altı aylığı:- 3 manat 50 qəpik **Elan qiyməti** – İkinci səhifədə hər sətiri 30 qəpik, səkkizinci səhifədə 20 qəpik. **Adres: İrəvan, Leylək jurnalının redaksiyası, M.Mirfətullayə, telefon No 117.**

Məsləkimizə müvafiq və millətimizə mənfəətli olan hər cür xəbər təhrirat üçün məcmuəmizin səhifələri açıqdır. İmzasız yazılar dərc olunmadığı kibi marğasız gəndərilən məktublar da qəbul olunmaz. Yazılar açığ türk dilində olmalıdır. Adres dəyişdirənlər yeddi ədədini ğəpiklik marğa gəndərməlidir. Dərc olunmayan yazılar əldə olunmaz.

Kövrənxananalofun Sağsunski mağazəsində ğabağdakı novruz bayramı münasibətilə ən ucuz satış davam edir. Malların ğiymətləri çox ucuzdur

BAŞ MƏQALƏ

Məqələmizin sərlöhəsini (baş məqalə) yazmaqda qarelərə məlum olsun ki, hər məcmuə və qəzetə nəşrə başladı, əvvəlcə gərək bir baş məqaləsi olsun. Və o məğalə ilə gərək məcmuə öz məsləkini məlum etsin. Ona gərə biz də borcluyuq ki, həmin məcmənin məsləkini qarelərimizə yazaq, tain ki oxucularımız bu məsələni mükəmməl bilsinlər;

Məsləkimiz Lək-lək olubdur ki, biz Molla Nəsrəddin kimi hər kəsin eybini və iradını apaçiq söyləməyib və onun kimi sadəcə yazıbsa, anladılıb, tərəfdarı olubsa lək-ləkə şələlə kimi əftilərin cini töküşdürüb ən qiymətli soğatlar çıxardacayığ.

Məcmuə yolkəsəndə, müğəddəsdə, ğumarbazda, bəydə, mollada, məşədidə, kərbəlayidə, mömində, damdələndə, çaxırıçəndə heç rəcuhimiz olmayacağ. Ondən otrü ki, biz mollaya fətər qədəri olduğumuzdan və şəriyyətmədarlarə təğlid gərək(şərh zahirə hökm eyilər) məsələsini nəzərə alax. Müğəddəslərimizin və mollanəmələrimizin zahiri ğiyafələrini yaxşı gördüyümüz kimi, yaxşı da yazağ. Daha nə işimizə doşab içindən ciçan çıxardağ; mərhəbə deyüb hamının ağzını şirin eliyəciyik.

Ğaldı xanlar, bəylər , ağalar; bunları dakı allah özü hörmətli yaradıbdır. Borcumuzdur ki, hörmət eliyək. Onlarda nə qədər hörmətsizlik , mərifətsizlik, ənayətsizlik görsək gözümüz kor olacağ, eşidən ğulağımız kar olacağ

Danışmağ istəsək dilimiz lal olacağ. Qaldı yol kəsən, damdələn, adam öldürənlərimiz, bunların hörmətləri necə ki xana, bəyə, dövlətliyə, mollaya, möminə vacibdi, bizə də öylə.

Ğaldı ğumarbaz, tazıbaz, uşağbazlar. Buna da bir sözüümüz yoxdur. Çünki hər millətin içində tərəqqi üçün sənətli ixtirah olunduğu kimi bu sənətlər də müsəlman qardaşlarımızın tərəğgisindən ötrü ixtirah olunmuş. Gözəl sənətlərdir. İstəmiyənlər kor olsun.

Və qaldı maarif məsələsi. Qızlarımızın oxuması, hicabın atılması, biz bunlara(pasu)deyib özümüzdə küfrdən nicat öyrədəcəyik.

Bizim yazımız (Tofığ) ğəzətəsi kimi əyanları tərif eyləmək Hacı Səməd xanların dövlət və ğəzətində əl eyləyib məsiyəxanların qonallarını əldə edib, mollanamələrimizin əmmamələrini, hənəli sağğallarını, əbalarını, yoğun şallarını, heylə şərlərini, təsəvirlərini tərif edib həmişə alqışlamağ olacağdır.

Lək-lək

“LƏK-LƏK”IN SALAMI

Salam əlyküm, sənə İrəvan!
Xeyir xəbərçidir, doğru danışan.

Bu gülən (Lək-lək) dir sənə mehmandır.,
Uzağı görəndir, uca uçandır.

Gülübdür ki, versin müjdələr sənə
Bir məci ğədimdir ğoyub ki, yekə ,

Məhazıfdən versin bir əjir sənə.
Peşvaz ilə etmə peşiman
Tazə müsafirdir, yeni mehmandır.

Bu hər yanə edüb hərəkət,
Bu qaşını meyə bilün ğənimət.
Öyrəcəhim ikən olub bir cənnət.
Beylə ittifağ düşməz hər zaman.
Kayşısı gözəldir, kaşısə edəndi.

Birdi burda var çox molla, ğazi
Eylə hacılar var, heç bilmir yazı.
Həm acı fələsi, həm kefi sazi,
Ğumarbaz var qoçi, oğri, damdələn.
(Bəzisi yaxşıdır, bəzisi yamandır).

Gayidər ğoşulub sizə ğaruşun,
Gəlmüyübdür artığ-əskik dəyüşün
Küsmüşikən sizdən sizlə barışsın,
Şağğılduyub, sizə söyləsun iman,
Hağğı hağ deyəndir, yalanı yalan.

Tərəğğidir fikri elmidir, məktəb,
O peyğəmbər degil gətirə məzhəb.
Vallah, fikrində yox özgə bir mətləb.
Ğəbləni çevürüb ola bit ğiran,
Onunkı da inandığı vallah ğurandır.

Oğuyub çığmamış çiküb cırmayın,

Dedigi hacıdan hədyan sormayın
Ğolini, ğanadını o vurub ğırmayın,
Sözü acıdırsa əgər ağudan
Naxoşun duvası acı dərmandır.

Lək-lək

Təğvimdən bir bənd Amədən lək-lək

Bu il qışın xoş keçmiş və havaların yumuşalması “Lək- lək”in ğeyzə ğəlməsinə səbəb olacaq!
Buna görə bu il təkfir bura marı dərəcədən artıq ğalxub , “Lək-lək”in ğul ğanadlarını dondurmağa
ehtimal çoxdur.

“Məncim Sadiğ.”.

Nifrətnamə

**Dəbərmə yol üstə, Kəblayı, ğəl çəkilək bir az yana,
Gör (student) ğətarini, dinmə, gedirlər şantanə.**

**Bunlar uruslaşdı, biz onlara tay olanmarı ğ ,
Çünki urusca bilmirik(paydu saray)yi ğanmarı ğ,
Üstümü zə danışirlar onlara baş ğoşanmarı ğ,
Bunlar olan məkanda biz söhbətə əl ğatanmarı ğ,
Çün vurulubdi hər biri(surğa)kimi bir ağ cana.**

**Çün oxuyubdi müstəfi şənə ğoyub(vəkil) olub,
Dinimiz itdi-batdı lap, məzhəbimiz zayı olub,
Mirzadəsi olub həkim, tülkü dutan xəyil olub,
Rəzğinə sarı saçların hər biri bir kefyal olub,
Hər nəfəri bir əyləncə bil(madmuazeli) alıb yanə.**

**Getdimi birisi (məşğul) etməimiz ğayıtmağa,
Madmazel olmayın, gər vurmarı ğ, nə banlayır sola-sağa,
Tursi çıxanda başlayur çulu, palasi satmağa,
Fatəni ğörcə gen durur “axti paşolunu” ğurbağa,
Canını ğoruyan əylüyür əməlli-başlı cırana.**

**Daha nə deyirəm bu ğün mahut şapğə ğoyub çıxanlərə,
Tənə olur sözü bütün sağğalə rəng yaxanlarə,
Hansıki ğurtarub çıxırmı soxulurdu xanlar,
Tuf beylə elmi, məktəbi başımızə ğahətlər,
Cümləsi nifrət əyləyir harda ğörür müsürmana.**

**Oğlan uşağı bəs degil?.. Bir parala xəsfiyə , kişi,
Onların odları yaxub atəşə, mən bala kişi,
Qızların eşğuyiə ğoyub, küfr degil onun işi?
Bəs degil ərkək atğula ğitsə? Hağ alıb dişi,
Elm oxuyub başə düşə, kəndi hüğğuni ğana.**

O qız ki, getdi məktəbə, qandı ğarailə ağı,

Başlayacaqdı çadra fori başından atmağı,
Öryənəcək yavaş-yavaş bulvara, sirkə çıxmağı,
Başı açıq(patingə)lı məsmə geyirmi başmağı,
Gəl belə rədd olub gedən kafirə çəkir bu karxanə.

Hərif

QAFQAZ XƏBƏRLƏRİ

Qarabağ – Qarabağ mahalında bu il havalər xoş keçdiyinə görə mal-davar otdan korluq çəkməyib. Qoyun-quzular çox olduğu üçün qurut, pendir, yağ nəhayət dərəcədə bol və ucuzdur. Buna görə bu yavuşlarda molla, dərviş və ruzəpazlardan bir neçə oğru dəstələrinin varidi gözlənir.

(Qaşları xeyir olsun)

Naxçıvan - Naxçıvan camaəti ümumi bir iclas qurublar ki, daha bundan sonra gəhvələrdə və sair məclisdə gəhbərlərinə təmər butə deməsinlər.
(Su kəşdəmü hömatən bir gışimdir olan əyibi birisidir)

....
Naxçıvan – Yenə yazırlar ki, möminlərin arası düzəldiyi üçün daha bundan böylə münaqişəli məsələləri buraxıb camaəti bir-birinə mehriban etdirlərlər.

İRƏVAN XƏBƏRLƏRİ

Cuhudlar “riyadında”

Keçən gün çobanların dlakları (həcəmət) ayı yaxınlaşmağ münasibətilə əlli yaşında bir naxoş kişinin qırx yerindən xəncər ilə qan aldılar. Naxoş bihiss olduğu üçün (gəbristan) mərixanəsinə göndərildi.

....
Axır çərşənbə münasibətilə fişəng, tərəğgə açılardan ötrü Odessaya bir vaqon kağız zakaz verilub, şayətə görə bu il atəşbazlıq dəstgahı nəhayət dərəcədə şəşəli keçəcək.

....
Müsəlman küçələri palçıqdan xali olmadığına görə həmişə müsəlmanlar başmaqlarını çıxardıb ayağıyalın getdikləri üçün çoxlarının başlarına soyuq dəyib, zökəm olurdular, bu iş olara ağır gəldiyi üçün məntəğə qurublar ki, buların qeydinə qalan müsəlman qlasmlarını artırmağa qeyrət etsinlər.

QARANLIQ İSTIQBAL

Mizin bir otaqdaki, ortalıqda rəngarəng xörəklər və ləziz təamlar belə dolmuş, kənara nəşilərin iştahasını anbaan özünə meyl etdirən bir süfrə başında. Müsəddər vaqiyə olunduğum kimi hər kəs məth fərmanım idi. Mənim iznim olmamış danışan olmadığı kimi yeməyə də hər kəsdən öncə bənim meyl edib və izn verməyim üçün hami intizaridi. Aha! bu maziyəsi halından parlağ olan gəranlıq istiğbalın üzərimə böyük-böyük töhmətlər, töhmətlər içində achiğlar, bunlar ilə bərabər mətihələrimi başımdan dağıdacaq bir şöti ilə hər dəqiqə hər nəfəs aldirmalar kimi şıxadığını eyni əliyəğlinə görər için-için. Aha çəkib bu əfğani oğərik-oğərik sizalayur. Deyim:

-Aha! Ay Mazı məni sən qoyacaqsan,ğala
Yindən axır kamım, mən nələr etdiyim fələyi?
Yeməmişdən çörəyi söyləmişəm “Bismillah”,
Etmişəmən həm də iki yol bəlli edəli bircə tək

Naşukir olmamaışam küftə və ya bozbash ola
Etmişəm meyl plovdan da qabaq nanu-nəməkə
Yağacağ, sızladacaqdır məni qəndab plovu,
O qədər söyləyəcəm şorba və bir yan tərəkə,
Hər ğışı müftə odunla bişirərdim bozbas.
Olaram axrı yandırmağa həsrət təzəyə.
Çox böyük dərddir bu tərkiyə qəndab plovi
Yeməyə adət edən kimisinə müftə çörəgə.

Qaranlıq yer kimi də bu tərənələri etdikcə yaqut dənələri kimi qızaran gilə mürəbbələri yüzünə gülər, məni, məni albalular çağırırdı. Giləsa dəm dutar və həsrətiylə məni yağib dənələri kimi çağırırdı albalılar və yağdığı kimi də aynasından açardır. Boşqabda bərabəri üzərinə qoyulmuş qara badımcan dolmaları qara qəlbindən nə xəbərlər verib, misali kələmin yarpaqları darağuş edib, səbirnin şirənənin içində qaynadığından rəngi qızarmış halda əhvalımı sorardı...Əsgəri tənəkının yaşıl və lətif yabu yapraqları ocafarları hər birisi mənim üçün bir qismət büküb, qəlbim kimi rəngləri də məktur olub...Ah... heyhat səbədləri ilə qapıma müftə gələn əsgər xalılı kimi şəfəq verən lətif və halvalı üzülərindən daha məhzum olacağını söyləyirdi...

Aha bu süfrə, bu süfrə... Dolu bir nəzərlə süfrənin arasına və kənara nisbətlik əzən və əmirim üçün sükut bi mütəhasihə baxıb bir həsrətlə bu görməli süfrənin zənginliyini müşahidə edib.

Fürsəti föft eyləməz əlbəttə ki, hər kəsin ağılı ola başda əgər. Vur plova loğməni aslan kimi, çəkməz o ğədəri bu dayahi keçək deyüb.

Bir həmləyə dəlir ənə ilə ğarlı dağlara bənzər plovu yazıb aslan kimi içindən bir cücə bir yanı çəkib çıxardıb qol-qanadını, basıb, qırıb budun ən ləziz və ən canlı yerini fövləd kimi dişlərimlə töküb, parçalayıb, çeyniyib, unudub etdiyindən sonra kasa qəndabı başına çəkib, kamalca nuş edib dedi: oxqay canıma yayıldı.

A kişi, insanda sala olduğu halda cahil müsəlmana imamlıq edə-edə gələcək bir gününün ğaranlıq olduğunu mülahizə edib də şimdindən kəndisini bu dərəcədə boğub, özünü xəyal uçurumlarından fikir dənizlərinə qər q etməsi yenə öz səhvlərinə dəlalət etməkdə, bəs necə olar?

Kələmbaş

Fevralın 27-sində İrəvan İslam Dram şirkəti aktyorları tərəfindən müdiri (thuy) Əli Məhzun cənablarının şərgə olarığ 5 pərdəli ğayıt mu nə bir faciə moğh aməşəyə qoyulaca. Biletlər imdidən (Tofığ) mehmanxanasında və (Ülfət) qəhvəxanasında satılır. Təfsilat afişalardan məlum olar.

DIŞ HƏKİMİ

Diş həkimi A.Q Birinşinin tazə İrəvana gəlib. Naxoş dişlərə müalicə eyliyin. Xarab olan dişləri çox səliqə ilə doldurur., dişsizlərə tazədən möhkəm dişlər ğayırır. Hansı ki, təbii dişlərdən daha yaxşı və gözəl olur. Xərəb olmuş dişləri əziyyətsiz ucuz ğiymətə çıxardıb hamıdan yaxşı və ucuz ğiymətə işlər ğəbul eyliyin. Mətməlim və fuğaralardan pul çox az alır. Təşrif gətirən dövlət işin baxışlığını və ucuzlunu görüb və təsdiq edib. Şəbəsiz öz yaxın adamlarını bu tazə açılan ğabinetə müalicədən ötəri gömdərəcəklər.

Naxoşları qəbul edir saat 9-dan altıyaqan. Bu çətə xanədən bir az aşağı Bararovski küçəsində 4 nömrəli evdə.

Axır çahar şənbə və novruz bayramı yaxınlaşdığına görə Mir Fətullayuf bəradərlərinin (qrand otel) mehmanxanasının darvazasındakı mağazasına bu aydan yazılan mallar gətürülüb, firişə ğoyulub: küllü miqdarda xəşkilər (yemiş) ustoldan və toy xançələrinə ötrü bir kilo ğutularda şağalad, marmalat, əlvən konfetlər, malağa, cürbəcürə şirniyat,ən birimci fabriklərin

qəhvəsi, ǵoǵalı və zaǵraniçni şaǵaladlar, duxi, adikalon, hər cürə sabunlar qiymətləri ucuz olmaǵa görə danışmaǵa ehtiyac yoxdur. Dükanimızda mal alıb məmnun ǵalmalarına söhbət yoxdur. Vəən biri və satır meyvəcatlardan yapılmış , şaftalı, ǵilas, ərik, əmrud , ǵırmızı ǵanservalar verməzlər satmaq üçün alanlara manata 15 qəpik ǵüzəşt olunur.

Idarədən.

Qeyd (axtar): bu nömrəmiz üçün mətbəədə hürüfat başqa bir kitabə işləndiyindən naşi kifayət vermüyüb. Mündəricatın azlığına səbəb oldu. Bu barədə oxucularımızdan üzr istəyirik.

Naşirlər və müdirilər: M. Mirfətullayuf və Əsgərzadə Aciz.
İrəvan , “Luys”mətbəəsi. Типография «Луйсь» Эривань - Мətbəə “Luys” , İrəvan

4 Mart 1914 cü il, ŞƏNBƏ, № 2.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat . **Həzif.**

Taqıltı. **Şeytan.**

İnsaniyyət. **Məqalət yaxud nöktalı.**

İrəvan xəbərləri.

Cinanəbir naǵılı. **Yetim cüce.**

Ədəbiyyat. **Kefli.**

Çəkiç . **Yazıq.**

“Ruski-tatarski” məktəb. **Yaltaǵçı.**

Elanlar.

ƏDƏBİYYAT

Amandır, eil,məktəbdən demə bir söz mənə, oǵlum,
Zərərdən başǵa şey yox ta ǵələ ondan sənə, oǵlum.

Mənim sən bircə oǵlumsan, qolumsan, pəhləvanımsan,
Səni məktəb sıxar, oǵlum, mənim şiri –jiyanımsan.
Əzizim, nuri-didəm! Qəmküsarım. Ruhi-canımsan,
Məktəbdən ǵəlib insana yüz dərd-bala, oǵlum.
Amandır, eil,məktəbdən demə bir söz mənə, oǵlum.

Qoçaq ol , rəhrəvan ol, qorxma div, əjdəhalardan,
Düşünmə saqma canın, ǵöylərə qalxan nölərdən,
Gedib yolkəsənnən talan ǵətir xandan, ǵədalardan,
Başından harda ǵörsən , bas fəqir, binəva, oǵlum.
Amandır, eil,məktəbdən demə bir söz mənə, oǵlum.

Məktəbdən də keçin, qocalıqda bir ad almaqdır,
Həmi vacibdi, həm mətiyə savabdır, həm dad olmaqdır,
Və yaxud əl hənəli eylədə öç dövrdə arvad almaqdır,
Hər iki ǵündə birisin al, birin tapda yaşa, oǵlum.
Amandır, eil,məktəbdən demə bir söz mənə, oǵlum,

Nə xoşdur yar dolansa başına pərvanə tək ǵəlsin,
Ola on dürat başımda hər biri oǵlum müsəlap kibin,
Cahan qəlyan, Tükəzban çay verə, bozbaşı da Qızbəs,

Ömür xeyriylə iğbaya gəysən bir bana , oğlum,
Amandır, elm,məktəbdən demə bir söz mənə, oğlum,

TAQQILTI

Qərq olmalı olsan da,olsan da dənizlərdə boğulsan,
Heç olmasa da mümkün əgər sahilə çıxmaq
Namərd əlinə vermə əlin, tərki həyat et
Namərd əlini tutmaqdan əfzəldi boğulmaq

Şeytan

INSANIYYƏT

Canım doğurdan doğruya bilmirəm bu nə qəza idi.Bir düşün biz haradan idara başına keçdik.Daha dəng olmuşuq vallah. Dünən bir, bu gün iki, hələ bircə nömrə məcmuə çıxarmışıq, bəlkə otuz illər ilə xidmət edənlərdən olduq. Onda necə olardı deməyin, haqq bizi bütün bu yana halal təşkilat hesab edirdi.Hələ bura bir haşiyə əlavə edək:qəribə burasıdırki mən özüm həmişə yatıb,müsəlmanlar haqqında çox-çox yuxular görürdim,hamısıda bir-birindən düz olardı ortasında tazə açılmış tutuquşu oltusa nədə düz olar.Daha heç bir yerində artığı-əskiyyə zadı olmaz,mənim yuxum çox yaxşı yuxudur.Hətta deyə bilərəm ki bizim işim başında olanlarımızın da yuxusundan yaxşıdır.Qərək dərdiniz olmasın, biz məcuəni təzə başlayanda da mən qara-quralı yuxu gördüm və elə bilirdim də ki, İrəvanda heç bir nüsxə də satılmayacaq, amma indi məlahətlə görürəm ki, bu dəfə mənim yuxum düz çıxmayıb.Nümunə göndərdikləri yazıdan başqa tamam nüsxə məcbuəmiz satılıb.Hələ bir çoxları da işdəyiblər deyiblər ki qurtarıb;daha bu yuxudan doğrusu bizim üçün böyü fəxr və fərəhdır.Ancaq mənim bu qədər də dərd-sərim var,məsələn bu gün biri gülüb, deyir-Cənab müdir axır sən bir əqilli adamsan,sən bilərsən bax bu kəndlilərki bu qədər müsəlmani burada qoyub gedib ermənilərdən cüvudlardan alış-veriş eyləyirlər? İndi mən ha fikir eyləyirəm buna nə deyib, nə cavab verim ki,sakit olsun;əgər deyim, elmləri yoxdur,əsəblə qorxuram desinlər ki, mollalar da cühudlardan, ermənilərdən çit-bəyazdan çay-şəkər alırlar.Əgər deyim xeyir , əgər ki rusca oxumuş olaydılar ki, nəsibləri olaydı. Onda da qorxuram yüz dənə rusca bilən müsəlman advokatlarını, studentlərini, doktorlarını tutub gözümə soxsunlar ki, bunlar özgədən mal almaq hələ dursun,heç müsəlmanlardan qız da almırlar, arvadlarını da ermənilərdən rusalardan alırlar.Baxıram hər nə desəm olmayacaq,əgər deyibsə ki, yazım əsnaflarımın zəhər tuluxlarıdır.Onda da yüz bizdən optuma düşər, axırda qalırım mat-məttəl, hər yenə görürəm bir cavab qana bilmirəm ki, deyim sabit artsın istəyirəm gedim deyim ki,bu ey kəndli qardaş, o şələ papağına qurban olum axır (nəsb zədəbist).Onda ki düşünürəm ki buz manənin məxluqu söz məəttəli deyil deyəcək ,ey cənab, bircə manqa de görüb,bu bəzzdlar özləri şəkəri və çayı, parçanı, mahudu haradan alırlar?Yayinki bu masquvacılar, təfliscilər çiti, mahudu haradan gətiriblər? Lap mat qalıb deyəcəm ki, runukdan, urusdan, cuhuddan. O da deyəcək , sərkar, bəs elə isə bizi məzur dutun buna ol axır onlardan alınası şeydir.daha biz bu ağaların zəhmətinə razı olmaıq ki, buradan Moskova , flana getsinlər.Özüm-özümə bu cavabları verəndən sonra , hansı ---- deyəninə gətirməgi, ay kişi, heç məhdi nəğbufin baprusundan sizdə tapılar?

Deyirlər bu hədə nəğbufində cinnibazini vallah tanımıram ki, dönüm kəndlilərin gözüne dürtüm ki, bütün-bütünə paprusdan bizə kimi nə qədər fabriklər varsa, müsəlmanlarınkıdır. Sən də müsəlmanından al, sonra düşünürəm ki, kəndlilərə deyim ki, bu çay, şəkər murdardı, buni nə alın, nə satın, nə də için. Onda da özüm öz sözümdən utanaram. Mən bu böyüklükdə yalanı necə deyim və hal on ki bunları cənab mücdəhidlər özləri də meyl buyururlar. Axırda deyim insaniyyətdəndir, baba əl çək.

Imza: (məğlə) yaxud (nuxtalı)

Bozbaş

Dedilər , ay kişi, “Lək-lək” haradan gəldi, dəng eyləyəcək beynimizi.

Dedi mola Məşdi Kabalayılar,
Qorxuruğ məhv edəcək dinimizi.

Kufə

İRƏVAN XƏBƏRLƏRİ

I

Hələ cəmiyyəti-xeyriyyə açacağı milli mərtəbin xüsusunda heçbir yerdə əlaqə dutmayıb. Hələ də məsələ ikiüzlü və rəylər müxtəlifdir; ayə o məktəbdə rus dilinə əhəmiyyət verməli ki, oradan çıxan şagird gimnaziyaya gedə bilsin. Yəni qonşumuz ermənilərin (Duxovni seminariyası) kimi olsun ki, bütün oranı qurtaran şagirdləri heç bircə yerə qəbul etməsinlər, aclarından ölsünlər.

Sual- istezaya nə səbəb olur.

Cavab – Arif bir söz olmasa 2 söylə qanar.

II

Dünən “cəmiyyəti-xeyriyyə” palatasında məktəb və gecə kursları məsələsindən naşı böyük bir (konflikt) əmələ gəldi. Çox gurultulu, atəşin və mərsiyə fatiqlər oxundu. (Kadet) firğəsi ilə (demokrat) partiyasının nümayəndəsi arasında çox əfkarnıza biri rəbdidəl olandan sonra “palata”nın mü müdirləri istefa atını meydana çəkdirib eğişəsi yatırdılar.

III

Dumada bu günlərdə 197-cə iclasda müzakirəyə qoyulan məsələlərdən biri də iki il uşaqsız arxır masdavisiz, geyrəti -arsız zibilxana kimi başına gələn Behbudovski küçəsinin məbədi bu tez vəqtdə açılıb. Yüz min şamın işığı olan fanarlarda nəşib idi.

Çıkar

CUNƏNBİR NOĞULİ

Məhərrəmlə Səfər ancaq ki getdi, yas boşaldı.

Azələr, təkiyələr, məscid minbərlikcə bağlandı.

Xalayığ lütlənib mollanamələr cümlə yağlandı.

Semiçğa, nar, alma satmağə çox şəxs yollandı.

Hazırlaş, ay başı daşlı kasıb, bayram da başlandı!

Nə bayram? Cibdə pul yox, etibar yox, heç bir zad yox,
Penir yox, çay-şəkər yox, yağ, qovurma yox, möhnət çox.
Gülən yox, ağlayan çox, hər yanə baxsan gəlür axtux.
Bazar-dükən bəzəndi, bağ necə rəngin əlvəndi.
Hazırlaş, ay başı daşlı kasıb, bayram da bayramdı!

Gərəkdir arvada yeddi tuman, bayramdı, bayramdı!
Ğalsə çarşab, çuxa həm lüt basan bayramdı, bayramdı!
Arağçın tələbü lap yaman bayramdı, bayramdı!
Pulin olmazsa burcıt, algilən icbari fərmandı!
Hazırlaş, ay başı daşlı kasıb, bayram da başlandı!

Axır çərşənbə gəldi axşamı lazım fişəng atağ,
(Yemiş) lazım, noxud, kişmiş kəkər bir meşok almağ,
Bu vacib əmrdir, (hər kəs demiş) lazım boyun goymaz
Bu naşikilin mürtəddir kafirdi, şeytandı.
Hazırlaş, ay başı daşlı kasıb, bayram da başlandı!

Gözətlə bayramı hər kim desə (Cəmişid)dən gəlmış,
Başın yar, gözlərin oy, çünki şəksiz dindən çıxmış,

Əlindən kalmasa dul qarılar tək başladın ğarğış,
Təəsüb dindəndir oli şərt müsəlmandı,
Çalış bayramı dut, bayram dutanlar sahib imandır,
Ricuyən yox dul arvatlar, yetimlər acdı, giryandı
Hazırlaş, ay başı daşlı kasıb, bayram da başladı!

Yetim cüce

ƏDƏBİYYAT Axırıncı bir manata!

Dinim, imanım, gözəl manatım,
Bir ləhzə danış da gül zəbanə,
Gəl nitgə , amayyə , həyatım,
Haradan güzarın düşüb bu yatə.

Çoxdan belə həsrətin çəkirdim,
Cismin niyə bəs zəif düşmüş,
Bu ağ yüzüğü dutub öpərdim
Təhrin Vəli bənzəmir cavanə.

Quldur səni yoxsa qarət etmiş,
Bir dul ğarının evini kəsərkən,
Ya bir yazığın əlindən almış
Nalutə “asborşiğ” öylə ,ya nə ...

Desin atyavub , bilə kim anmış,
Lotu-potumu, ya molla, dərviş
Kimlər məni işlədüb, qocaltmış
Atmış bi ğədər o yan , bu yanə.

Bu nəşə səni ruminə pır ğədər
Verdikdə hamam puli cahana.
Görüş bu işi təkizlə ənbir,
Donmuş olar qədə ğəlbi qanə.

Xeyriyəçilər bu ğöm bədnam ,
Bilməm ki, nə istəyirlər səndən,
Gah məktəb açırlar, darala tiyam.
Dar ələmcə, mərixanə.

İndi ki, sənin ağəz mənəm, mənəm,mən.
Tək mənədir hər bir ixtiyarın,
İmdi verərim səni duxanə
Çox ğalmata da sən olma iman,

Kefli

ÇƏKİÇ

Əcnəbilər cəhd edib, darülfünlər qurtarıb,
Təzələ işlər axtara , etməkliyə əqdəm edir,
Bizdə də var qurtaranlar fəğə görmək meyitləri,
Gündə yüz yerdə bizi ağlatmağa əlam edir.

“ Rusiski Yazığ

İRƏVANDA - TATARSKI” MƏKTƏB VƏ YAXUD VEYILLIK FABRIKASI

İndi başlayaq yavaş-yavaş əməllərimizi azdırmağa. Gör ki axırı necə olacağ. Bir zaman üstündə “Cəmiyyəti-xeyriyyə”miz o gədər boğaz dögməsi elədilər ki, axırda boğaz döğanin, yada ki, “madmazel”, yox əstəğfurullah, ustidentlər ilə çox müsahib olduğuma görə deyəlim ya gəldi belə “madzel” olmağa görə azarlıyıb, istefaya məcbur oldular, yəni biri deyirdi gərək ana dili güvvəli olsun, biri deyirdi ruscası artıq olsun, biri deyirdi ər gərək, tez gərək, bu məktəb pulumuz olsa da, olmasa da gərək indi açılısun və ixtiyarı da ruhanilərin əlində olsun, yaman olsun, gərək açılısun. Xeyr o birisi də deyirdi belə zad olmaz, gərək sərmayə çoğ olsun, pul da çox ıqlınsın, özü də mükəmməl surətdə sentyabrda açılınsın. Gərəz hər nə isə, iş gəldi ikimci seçkilərə, söz yox, o vəqt də idarə başına keçənlər indidən tərəcəməninnömrəsinicibinə gəyub saxlıyacağ və o vəxt idarədə məktəb barəsində məsləhət olanda haman nömrəni çıxardıb deyəcəm, bax neçə ki, əmir yazıb ana dili gərək(bu gədər hal) olsun, yəni bu açılacağ milli məktəbdən çıxan şagirdlər “Lək-lək” idarəsinə gələn məktubları yazanlar kimi oxumağ, yazmağ başarsalar kifayətdir. Daha burdan çıxan şagirdlər heç olmasa, hərəsi bir gəsbirski olması lazım degil. Hərgah İzuminə ehtiyac görülsə də, o zaman istefa əldədir, vəssalam.İndi genə ki, gərək bizim bu neçə sinələr fəaliyyət və tərəcəsinədə davam edən (ruski-tatarski)mktəbin bu məktəb çox gözəl məktəbdir bu məktəbin barəsində əgərçi bir söz demək də lazım deyil. Yenə bir az camatımızı bu məktəbə tanış etməyi faydasız bilmirəm. Bu məktəbdə uşaqların dərşinə nə cür diğgət olunduğini deyə bilmərəm. Bu gədər var ki, şagirdlər hələ 2 məcidən,3 məcidən, 5 məciyə keçməmiş kamal təhsil edib gedirlər öz aşığ oynlağlarını dalıca. Gəldi imtahan vəğtinə, əgərçi bir uşağ atası orada tapılmaz ki, gərsünlər bu uşağları beylə gözəl imtahan verillər. Nə eybi axşam ləyəndə bir (get veyl ol) adında şəhadətnaməni və gərəz atalarında müəllimlərin və cocuxların imkanı yox olmamağdan otrü insanları qəbul etməz ki, çıxardıb veyil gəyosunlar. Dubarə bir ovuc durub indi niğsya iylə dərş almağ üçün uşaqlarını genə gəndərlilər həman uşğola. Məgər ən heyrət verən şey burasıdır ki, öz-özümə deyirəm, gərəsən bu uşkolubir onca il beləcə başına başına qala ki, bir çox neçə nəsil və bol uşaq çıxa ki, axırda İrəvana desinlər veyillər mədəni.

Yaltağçı

Kövrənxananalofun Sağsunski mağazəsində gəbağdaki novruz bayramı münasibətilə ən ucuz satış davam edir. Malların gəymətləri çox ucuzdur

Anons Apulov tyatrosu Anons

Müsəlman övrətlərinin kişilər ilə bərabər teyatrolara gəlmələri namünasib oldığı üçün “Apulov”ilgətir tiyatrinin sədri müsəlman əvratlarının tyatrdə iştifadə etmələrinə köməklığ etmək istəyib. Bu yavuğ günlərdə məhz müsəlman övrətləri üçün gündüz tamaşası gəstərəcəkdir. Şqallır (ğarniyanalar) müsəlman elminə, həyatına dair olacağdırlar tamaşa günü məxsusi elan olacağ.

Elan

Axır çahar şənbə və novruz bayramı yaxınlaşdığına görə Mir Fətullayof bəradərlərinin(nuvand onil) mehmanxanasından rubə rəvsindəki mağazasına bu ayda yazılan mallar gərilüb arvaşəğoyaub: qəli məğdar da xoşkibar imiş. İstuldən və toy xuncelərindən ötri biz qav gütularda şağalat, marmalat, əlvən kofetlər, malağna, cürbəcüə şirniyat, ən birinci fabrikaların gəhvəsi, gəğalı və zağraniçni şağaladlar, duxi, adikalon ,hər cürə sabunlar qiymətləri ucuz olmağa görə danışmağa ehtiyac yoxdur. Dukanımızda tumci və metr məbucanlardan yapılmış, şaftalu, giləs, ərik, amrudlu nəsə bir var mal alıb məmnun qalmalarına şəbhə bu xətr satmağ üçün alanlar də əmanətə (10)qəpik gəzəşt olunur.

Elan

Genə politsiyanın yerindəki Hüseyn Bəy Ağababa bikefin Milanda olan! Və Nalbandyanın duvacat satılan mağazasına (Aptikarski sağaldıynə) nöhbə noh gəlirik. Çocukların və əkindən ötri hər cürə pencərlərin tıhmları qəlib firuşə gəyulub.

Hörmətli camətimizdən geyd : novruz bayramı üçün xalis və təmiz şirniyat almağ istiyənlər aşpaz Hacı İbrahimin dükanının üstündə usta Əsgər Rza oğlunun gənnadı dükanına rücuə etsünlər.

İrəvan, “Luys” mətbəəsi. Naşirlər və müdirələr: M.Mir Fətullayof, Əsgərzadə(Aciz)

Типография «Луйсь» Эривань - Мətbəə “Luys” , İrəvan

21 APREL 1914 cü il, ŞƏNBƏ, № 3.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat. Lək-lər.

Mükafat. Yaltağçı.

İranlılar. Şeytan.

İdarədən.

Ordubad . Hənasatan.

Istudentim . Cini.

İrəvan xəbərləri

Çıkiç. Yetim cüce.

Mənzum mərsiyə, yaxud həsrət. Dul toyuğ.

Taqqatağ. Şərxata.

Elanlar.

ƏDƏBİYYAT

Bir qız ki, o qız sənin qızındır,
Qadındı, gözəldi gül camalı!
Dünyada da yoxdi heç misali,
Ümmətli, abəkdər ulduz qədər

Evdən eşiyə dəyğə çıxmaz,
Pərvərdə naz, nemətdir,
Sərbəstdə əmir, təkdir, təndir.
Cahil qalacaq cavanə gülnaz.

Qoymazsan onu gedəlim məktəbə,
Görsün, oxusun, zəkası artsın!
Qoyma! Özü əlli gənməz olur,
Bilməz nədir, şərh, din, məshəb.

Gökcəkdir, gözəldir gərçə qanı az,
Nadan ki, qalib başında möcüz,
Almaz onu qonşu oğlu Cəfər,
Elmidir o, elmsiz qız olmaz,

Qanı az qalar, ölizman öyündəyü yekdə.
Cöfrdə gedib olar matşğa,
Onda ğafirərsənətirərsən o kabicə,
Təqsirlərin tamami səndə!.

Lək-lək

Mükafat, yaxud (ikisi də əcazdır)

Hər ğədr deyirsəniz, deyin yaz bir sonra bazən, heç bir çığır- bağırdan fayda yoxdur. Hamıya məlumdur hər şey öz zaddıyla bilər. Məsələ: ağ qara ilə, bərk yumuşağ ilə , işıq qaranlıq ilə olmaqdır. Yeməkiylə aclıq, mehirdə kötək iylə həyandır. Hərgah bir mühərriri və ya bir şairi qutqaməsən qər bilir ki, bu mühərrir yazərdır ? Yainki biz gözəlik təkrar edib , öldürməsələr kim bilə ki, bax bu meyit bir vağt yaşayırmış, gəzirmiş, danışmış, yazmış, yəqin bunun da canı var imiş. Valla həmişə deyə, yeyə, gəzə kimi backamış ki, bu da əvəl-axır öləcək. Müsəlmanlar bəndəği yaşatmayacağ? Bir neçi il bundan irəli mərhum “Sabirin ”i və və yağır mətfiləri görmədininzi?

Daha mərhüm , “Mollaruhlilər” Mərvdəki (Yusif Heydərzadə) kimi şəhid etmək nə lazım? Bilmirəm “Bakı”nın pəhlivan mollası yazıq (Əliabbas Müznib) nə günah edib ki, onun qətlinə hökm edir. Məgər onun gec-tez bir gün xüdəhafiz edəcəği yadına düşmür. Nə deyim, vallah, mən bu yekə pəhlivan mollanı o ğədər də axmağ bilmirəm. Ama belə ğanıram ki, bu bir möcüzə çıxartmağ istəyir ki, bizim müsəlman milləti də ermənilər ilə bərabər olsun. Bilirəm, yetdi məhz deyəcəksiniz ki, ermənilər hansı şairi, ədibi öldürdülər. Onların ruhaniləri nə vağt bir muxr rikə namazına durmadı, ölüsü yerdə ğaldı? İndi ğulağ as ! Bir gün bir arvad şıxub peyğəmbərlik əzani etdi və başına da çox cəmaət yığdı. Burdə ümumi hamı məzhəblər çıxartmağə. Bir gün camaət bunda bir yalançılığ hicc edib dedilər, ay arvad, axır indiyə kimi hər nə ğədər peyğəmbir çıxıb məmam möcüzə göstərüblər. Bəs sən nə əcaz çıxaracağsan ki, biz də sənə hağğ olmağini bilək. Arvad yüzini camaətə dutub dedi:yaxşı deyirsiniz, mən də möcüzə göstərirəm. Ama hələ siz o keçən peyğəməbirlərin möcüzələrindən birini mənə göstərin görüm; cəmaət söyünə-söyünə ki, imdi bu peyğəməbər möcüzə göstərəcəkdir. Gönürüb buna bir ğuyi nişan verdilər ki, burada sy yoxmuş, bir peyğəmbər bura bət vurub, o vağtdəndir ki, buradan bulağ ğaynayıb. Camaəti suvarır. Bu peyğəmbər arvad da istehza ilə ağzından bir lomba tufürçək həmin ğuyuya salıb furən ğurutdi. Camaət susuz ğalıb şikayətə başladılar. Canım, bu necə möcüzəydi, sən göstərdin? Suyu ğurudub, bizi suya həsrət ğoydun? Arvad dedi: canım, məndən siz möcüzə istədiniz, mən də göstərdim. İntəha o tufirib su çıxartdı. Mən də tufurub ğurutdum. Bunun ikisi də əcazdır, indi başa düşdünüz , ya gedüm?

Bir günləri bir erməni bir kaysa yapıdırıb, millətinin içində böyük bir ad çıxartdı. Bir pinti erməninin də baxmaği dutub dilini mən nə təhər edim ki, heç xərcim çıxmamış, pulsiz mənim də adım çıxsın. Odur ki, bu da gedib o kaysanı yandırdı ki, adı çıxsın. Həğiğət imdi ikisinin də adı bir ölçüdə yaşayur. Doğurdan əgər bunların biri əğcazdır, bəs ikisi də əcaz degilmi?! Deyəsən imdi yaxşı başa düşdünüz. Mən deyim , siz də ğulağ asın. İndi ermənilər nə əcaz çıxardub ki, bizim pəhlivanımız, milli yavalarımız də mühərrirlərin, şairlərin ğətlinə fitva verirlər.

Bildirdəndir: ermənilərin 90 il bundan əğdəm “İrəvan” mahali (Kənəkir) kəndindən çıxma bir şairləri varımış ki, İrəvan şəhər məktəbində inspektorluğ edirmiş. Özünün də adı (Xaçadur Abovyants) imiş. İndi ermənilər yığışib şəhər bulvarının kənarında möhtəbir əmadə heykəlini nəsb etmək üçün ağər bir ğiymətə yer alublar, özünü ki, dirildə bilmərlər. Barı mücəssəməsini yapırsınlar ki, “İrəvanə”ğələn səyyahlar görsünlər ki, bunların bir belə milli şairləri varımış. Özü yaşamasa da, adı ğiyamətə kimi ğalsun. Odur ki, “Bakı”dan, “Quba”dan, “Ordubad”dan, “Naxçıvan”dan hər yurddan bizim də milli yavalarımız öz milli şairlərinə mirta deyib, fitva verirlər ki, özlərini erməni ruhanilərinin ğabağında başı uca etsinlər ki, onların əski babası da bu ğuzlardan tərmünub. Həm də biz millət də erməni millətinə yekələnək ki, biz sözü yeyə-yeyə, quzəyə dadandığ. bir-birimizi ğırmağdan usanub etdi.

Şairləri, yazıçıları öldürtdik, neçə ki, hacı molla (ruhğa)yi Bakıda, (Yusif Heydərzadə)ni Mərvdə şəhid etdilər .... İndi bəzi tasifli xəbərlər yazıb mollaların üstünə hafayidan cənablar yaxşı bilsünlər ki, bu özü də bir mükafat, yaxud bir əcazdır. Onlar (Xaçaduri) dirildir, bunlar da (Müznibi) öldürür. Heç təfavüt eləməz. (Yaltağçı)

İRANLILAR

Ay tayan sakız min illik əştihar iranlılar,
Ən kəhn, ən gərgin, ən naməd ər iranlılar,
Seyməniz itmışkən özi lərzədar iranlılar.
Öldiniz birdən nə üçü beylə xəvər iranlılar.
Ən çürük , ən zirzibil ,ən bidamar iranlılar.

Nə oldu ki ? Birdən birə ol ad-san əldən gedir,
Nə oldu ki? Birdən birə tac kəyan əldən gedir,
Bəs nə bağış oldu? Azərbaycan əldən gedir,
Hacı Səməd Xan imdi olmuş hökmdar, iranlılar.
Ən çürük , ən zirzibil ,ən bidamar iranlılar.

Badə Cəmşidlə , yayinki sərməst oldunuz?
Risman acıtəhadə yoxsa pəbəst oldunuz?
Bəs nə vaxt oldu siz əssələm ikən pəst oldunuz?
Pa besər olmuş sizə sizdən kənar iranlılar,
Ən çürük , ən zirzibil ,ən bidamar iranlılar.

Bilmirəm, məşrudə nə siz, nə ki əğdəm etdiniz,
Cəhlinizlə bir gözəl ğanuni bədnam etdiniz,
Əksinə təbir edib hər bir işi xam etdiniz,
Bildinizmi heç nədir? Namus, ar , iranlılar,
Ən çürük , ən zirzibil ,ən bidamar iranlılar.

Səd hazar, əfsus onlar ki, sizə oldu fəda,
Ya(Səid)i, ya(Cahangir)i və ya (Abbas Ağa)
Olmuyaydı sizlərə ay kaş olanlar can fəda,
Mabəğiniz lap bataydı hər nə var iranlılar,
Ən çürük , ən zirzibil ,ən bidamar iranlılar.

İdarədən

Hamı bilir ki, hər şəni əvvəl başlayanda nöqsansız olmaz.Ələlxüsus da ki, müsəlman aləmində; bu iki sətri hər kəs təsdiğ etsə, bizi özü məzur dutacağ, bizim bəhanəmiz çox olduğu üçün ğarinnardan daha nə əzr istiyək, bizimki isə bundan belə ki məcmuəmiz nəşrə başladı , hər həftə çıxmasına söz verməkidi . Ona görə söz veririk ki, hər həftə məcmuəmiz çıxacağ, getdikcə də səliğəsi artacağ, hələ bəlkə mətin bir məcmuə sırasına keçəcək, vəssalam.

Ordubad

Deyirlər bir neçə il bundan əqdəm şəhər cəmaəti, məscid,cami cəm olub məktəb açmaqdan ötrü pul cəm edib. Qafqazı vaveyliyə saldılar, ay budu məktəb açırıq , uşaqları tərbiyələndiririk. Hənani müvuf edirik, flan-flan... Həti birinci dəfəyə də ğəranə qəsd etdilər ki ədavəti bir-biriylərindən kənar etdilər bəlkə mehribanlıq cəhətinə əncam tapa. Doğurdan da elə mehribançılıq oldu ki, nə bir nəfər üllama bir-biriylə danışdı, nə də bir nəfər dövlətli qeyrisini peşman etdi. Odur ki, məktəb də qaldı qum göyərənə, hərçənd ki, deyirdilər bu təhvildə dübarə ğəsmnamə təzələnəcəkdir və dühul məyəsində də qismiyət edəcəklər, bu dəfəyə də baş tutmayıb nağıs olacaqdır. Çünki keçən il ğuraqlıq olduğuna görə soğan, sarımsağ heç yerdə olmadığı kimi, bizim şəhərdə də nəhayət dərəcədə kəmiyabdır. Odur ki təhvil meyvələri nağıs olanda ğəsm də nağıs olacaqdır. Hər halətdə Allah məktəbə rəhmət eləsin...Anali Allah və ənaliyə rəcun.

Həna satan

İdarədən

İdarədən-bizim hənasatan gərçə deyir, möminlər və qırmızı sığallılarımız ilə xısasət məsulətlülərimizin ittihadı baş tutmayıb. Məktəb yarımçıq qaldı. Amma biz biləsi bu nədən böyük itthad və qeyrət ola biləməzdi ki, bunlar idubar ediblər, necə insafdır ki, uşaqlar küçələrdən yığışıb, oxuyub özlüklərini qana, nədən sonra babalarının soğalınə gülsünlər.

Studentim

Studentim həp xəyalım ğız təmənnasındadır,
Fikir, zikrim(şurğanan) zaf calyapasındadır
millətim məhv olsa yeksər zərrəcə yoxdur ğəmin,
əğil-huşum(Sanyanın) şu xanə sevdasındadır.
Yatdı İran, Batdı Turan, halıma yanmaz əsr,
(Roza)mehmandır, xəyalım mey məhasındadır.
Xun islamiylə elm döyülsə yoğ fikrim mənim,
Buca fikrim (Annanın) ol lal, həmrəsəyindədir.
Zehnim, imanım, həyatım bilki, vicdanım dəxi
(Gimnazistka) (Nadyanın) zaf mətrəsindədir.
Eylərəm mən elm, elm, nifrət islamına,
Bunca ləzət (Olyanın) kağam minasindədir.
Təşnəlikdən yansa boğazım, ab gətirsin ,istəməm,
Ab qonir (Mariyanın) karnik səhbasindədir.
Mərifətdən bəhrəsizdir bu müsəlman elmi,
Onların xalaqızı kanum, sarisindədir.
O bir məni(Cinı)bütün islamə bir tək Varyanı
Cismim ancağ (Varyanın) çisman şəhlasındadır.

Cini

Axtar

Əgərçə məcmuəmizin başında xəbər vermişik ki, məlum edirik tazə yazılmasa, gələnlər məktublar səbətində malıdır.

İRƏVAN XƏBƏRLƏRİ

I

Bayram günlərində kəndirbaz tamaşa görünməyə (Yusif) bacısının talağı verildikdən kəbin pulunu almağ istəyib, qayını isə həgginə değıil olmadığü üçün yanında nəgd pul olmuyub kəbin hesabını ağ ğarın üstə yazdırıb. Yayın orta ayında o hesabı ədə yetməgə söz verdi. Ama kəbinin üstündə əlavə yazılmış xəncəri nəgd edib fövrən molların çigininə yuklədi, şayət var ki, Molla Yusif bundan belə övrət mərsiyələrində bir az imamların müsibətlərindən deyəndə bir-iki ağız da öz müsibətlərindən deyəcəkdir.

II

Keçəçi(Müslüm)bacısını boşatmağ üçün öz qayını ilə xəncəlləşmə (isportinə) çıxıb, hər iki pəhləvan namdar al qana qəltan olub tamaşaçıları məmnun sdirlər.

III

Böyük çayın üstə bir mədənçi oğlu öz yeznəsi ki bunun birinin qabağından yolu varmış. Ona bir ehtiram göstərmək üçün istəyirmiş ki, o yolla bir məxməl payandaz salsın, istetati olmadığına görə bir dəst qırmızı və bir dəst ağ xalat geydirib ğəbristan səfərinə yola saldı ki, daha nə gözi görsün, nə də xəcalət çəksin: hökumət nəzərində Həsən Tajir buraxdığı üçün bu ka həvəslə yeyib-yatmağ pensiyası qərar edilmişdir.

IY

Şaiyət var ki, İrəvan ərfələrindən birinə Buxara beçə barlarından bir səcərə göndəriləcək.Və o səcərənin üzərində belə yazılacağ (astafurfəsəki) küçədə papağını itirən səhih alınsəb (*Uşaqbaz*).

V

Upravada müsəlman qlasnları nəhayət dərəcədə fəaliyyət göstərirlər. Beylə ki, müsəlman küçələrini təmizlətməgə eylə qərar qoyublar ki, əgər birinin əlindən bal tökülsə yalaya bilsin, ələlxusus Təsərsəki küçədə müsəlman anaş məktəbi xatirəsi, məktəbin müəlliməsinin gecələr bulvar səyahətindən sonra dərə-təpədən ğurtarıb ğaranlığda evinə aparmağ zəhmətindən xilas etmək üçün bu küçəni ciddiyyətlə təmizlədib və işıqlandırmağə hamıdan çox tələşdirirlər.(Allahtala ğlasnılardan razı olsun).

ÇƏKÜÇ

Dün bir İran nayibindən soruşdum, ay peysəri ğalın,

Sən ki İran əhlisən, iranlı olmaz böylə çağ,

Gərnəşib verdi cavab, biz nayib konsullarıq,

Əhli İrani yaratmış bizlərə allah olax.

Yetim cüce

Mənsur mərsiyə

Yaxud həsrət

Ay nə gözəl zəmanə idi. O günlər... ki yaru eyvanlarımı başımə yığub mədə salahına ğütəvər olub, ğalah məhkəm kimi evlərə hücum edib, səd İsgəndər kimi , pavta

bəylərini dağıdub belə edirdik. Nə sevməli vaxtlər idi. O zamanlar ki, (**ələlma və rəjitelaniya**) məzmunincə minlərcə mərhum hacı, məşhədi və kərbəlayilərin mollalarına varş, əyal və ulağ-altinə sahib olurduğ, nə xoşbəxtliğ, rüzgar idi. O vağtlər ki, (**xərğişi** gırşbəməkə bir bəz cün biayət hənuz xər başəd) məzmuninin fəşu asnəcə əməl edib, milyonlarca mərhum sərvətdarlarımızın min, min beş yüz manat pulini götürüb dəstələrlə saxladığımız gəlbəl goçularinizə verub Məkiyə gündərərdik.

Ay nə gözəl günlər idi, nə xoş zamanlər idi... Hər orucluqda bizi üç manatdan ğuran və tövrat eliyüb oxuyub, mərhumların ruhuna püflərdik. Getdi o xoşbəxtlik, o səadət günlərimiz, xəlqə dedigimiz (əldəniyə səçən əlimömünün) hədisi. İmdi biz biçarələrin halına şamil olub əziyyəət və fərəqqətdə yazılıb. Mazandaran camışına dönən müridlərimiz arığlayıb. Mazandaran camaətinin (6)ncı əsirdəki surətlərinə düşdülər. Biz həmişə insaf iylə iş gördüyümüz halda (oruçdutana, namazğılana işin bilə rast gəlsin), bizdən-bizə işə düşməyimiz çox təəccüblüdür... Bu evə ğonağ çağırılarda biz ev sahibinin zərərinə iddiaya razı olmayıb, İrəvanın, ya akulanın o yoğun və uzun düğülərinin əvəzinə o İrandan gələn ğiymətsiz “Sədri” düğüsünün plovnunu məvəqqə edib, yekə-yekə mal, ğoyun, dəvə , at, eşşək yerinə (etinə !?) qoymayıb, xanə sahibini xərcə salmayıb. O həyətdə bəslənən , zibillikdə eşələnən yetim cücələri, xoruz-beçələri plovnun başinə ğoyulmasını təmənnə edib. Qalınlığında olan(donuzun) qarpozının və Uluxanlı şallağının əvəzinə kişmiş və əskəri üzümünün ya mələçə ömrü dinə səfərə kağızı kimi nazik ğabıqlı olan tutmalara ğənaət etdigimiz halda , nə oldu ki, biz birdən-birə belə xayın adlandığ? Bu ğədər insaf iylə genə xayın adlandığ? Ah ah ah , ağıhyağ, ğardaşlarım, ağılamalı günlərimizdir, göz yaşı hər dərdin davasıdır. Ağıhyağ, o ğədər ağıhyağ, tain ki, kor olub bu həğğ tanımayan, yaxşılığ bilməyən millətin yüzünü görməyib asudə ğalağ... ağıhyağ! Ölüncə ağıhyağ, vay, vay... öləndə bir ğab ola sərbəsər pulov, ğuzu əti, əlini uzat degilən , al, axund, bu bir manatı və səyfiləm lənzin zalımu, ay mənğəlib ingəlbun. Ay şeyx Mirzayi Axund molla ğarınğulu ğulyabani əvəzindən imza ğoydum . **Dul toyuğ**

Taqqataq

Eşitdim düşmüşən sevdəyə sən

Hədər bir kərə sən Kərbəlaya getməgin

Tanrı sənin hər əcrini xeyir eləsin

Nədir gedüb şeytanlığı bir getməgin.

Şərxətə

Poçta qutusu

-(Əqildən kəmə) əmza göz olmadığına görə bəyə təşrif apardı.

-(Bəyə) Əşariniz yaraşıqsız idi.

-(Dəyirmançı və çobana)Yürəginizi hələ sıxmayın, dəyirman növbət ilədir.

Naxçıvanda (Mələk Əngələ) nəşr eylə oranın bəyləri və xanlarını dutduqları gözəl əməllərini yazsan ondan gözəl olar.

Qarabağda (komitə) mollalardan az şikayət eylə.

Müdir və naşirlər: M. Mirfətullayev və Əsgərzadə Aciz.

İrəvan, “Lyus” mətbəəsi

Elan

“Lək-lək” idarəsində məcmuə dərc etməkdən ötrü hər dildə ucuz giymətilə elanlar ğəbul olunur və ondan əlavə planğ-şot, vzitni ğrtuçğaların , paketlərin və toy ğartoçğalarının peçat edilməsi hər halda ğəbul olunur. Xahiş edənlər idarəyə buyursunlar.

Axtar

İdarəyə göndərilən yazıları bu ada Mirməhəmməd Mirfətullahyofun adına olmalıdır.

Типография «Луйсь», Эривань - Мətbəə “Luys” , İrəvan

28 aprel 1914-cü il , N-4.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Kefsizə.**Lək-lək.**

Nə yazım, nə yazmayım.**Lək-ləkin mühərriri.**

Balaca felyeton.**Naqqal.**

İrəvan xəbərləri.

Kamal Paşa.**Yetim cüce.**

Teleqraf xəbərləri

Taqıltı.**Şeytan**

Millidən.

Elanlar

KEFSİZƏ

O sənə

Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, o sənə,

Sən onun aşıqisən, afət candır, o sənə.

Sən özün aşıqisən elmin o başdan-başca cahil o sənə.

Öyle bir eşq nə lazım sənə? Zənn eləmə sahil,

Hamısı pinti, üfunətlidir, yox sən deyən ahıl,

Yaxşı zənn eləyərək söymə, yamandır, o sənə.

Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, o sənə.

Yəqin uçanlarına bayquş, ular özləridir,
Ruzə bizlikdə, tukub yaş ağaran gözləridir,
Nur zənn eləmə yollə caninin azarındır ,
O deyil, bəd səba, bəd xəzandır, o səna.
Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, o səna.

Hənəli saqqalının sən bu ğədər aşiqisən?
Yasına xoşmu gəlibdir? O keçəl Kəlbə Həsən,
Bu nə işdir, kişi, hər tiryakiyə dil verəsən.
Sətir nər səbisi tənə dərmandır o səna.
Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır o səna.

Məltəmdir demə ki, köhnə mitildir bu mitil,
Sunuxub yana düşüb bir daha tutmaz bu şətil.
Yaramaz yenəməklə surtuğnə bu köhnə mitil ,
Yandırır məzbilə at barı gərəyindir o səna.
Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, ovsuna.

Cəhli çox, ğafaği bul, kobri də var, xəncəri də
Yaxşı dəm dəlməği da, yaxşı ğalın pisoyi də
Fəqiri var, miskənti, şuri də vardır, şəri də
Gəl sanıb dərmə ki, durduqca tikandır, ovsuna.
Yox, yox, ay bəxti qara, deyinmə ziyandır, ovsuna.

Lək-lək

NƏ YAZIM, NƏ YAZMAYIM

Neçə gündü ki, baharın havası burnuma dolmuşdu, idarəyə-zada getmirdim, deyirdim cəhənnəm! Dünya beş gündür, beşi də qara, dünyada insana keyf-güzəran qalacaq. Ona görə mən də başı açıb, bir neçə nəfər də boynuna ağ kətandan varatnik keçirən millətpərəstlər ilə güzərana məşğulidum. Habelə aşxananı boşxanaya, boşxananı doluxanaya vurub, alagöz madamlarıyla eyş-işrətə vururdu. Amma birdən-birə pulsuzluq məni ayıltı, baxdım, düxançılara tapşırtdığım əmanətlərdən mənə bir şaha tənəkə pulu da olmayacaq, gördüm, daha doğrudan-doğrusu durmaq zamanı deyil. Dirilik zamanıdır, cibdə 3 qəpik cız-bız pulu da qalmayıb. Labüd özümü yenə idarəyə verib, müdirin qorxusundan pilləkənləri qatır kimi dırnağım üstə dırmaşdım. Yavaşca idarənin qapısının deşiyindən gözümü cilaladım ki, görüm içəridə kim var.

Gördüm ki, müdir cənabları ayaq üstə gah dodaqlarını çeynəyir, gah bir də bığlarını baş yuxarı eşə-eşə vargəl eləyir; təvəkkül tanrıya deyib içəriyə daxil oldum. Cənab müdir bir az üstümə çığırdı, bağırdı ki, ədə, bəs dörd gün harada batıbsan, de gətir görək şəhər hadisətindən-zaddan, yainki müsəlman qardaşların gözəl işlərindən nəyin var? Və əlavə dedi, əgər bu saat bir şey yazmasan, daha bir qəpik də olsun məvacibindən verməyəcəyəm. Baxdım, xeyir əgər qazı sevdiyi oğlanın elindən olub öz oğlundan ötrü üç girvənkə şəkər və bir çört çaya yalan kəbin kəsdirən (Molla Hüseyni) yazıb bütün

məxluq içində rüsvay eləməsəm olmaz, çünki yazıq qazı əvvəl atası seyyidə nəzər eləyir. Sonra habelə şəri qabarub qızın paltarını verir, qazı aparır Hacı İlyas kəndinə, arada da seyyidin cəddi qənim olur. Qız dədəsinin sevmədiyini dayısı oğlu Cəfərə gedir. Odur ki, qız gedir, atası düşür əl yandıma, bəs nə eləsin. Haman saat bir mollaya rüşvət verib saxtımı?... bir kəbin kəsdirir ki, bunun qızı anadan olandan üç il də qabaq Molla Həsənin oğlu Cabbara gedib. Haman saat qızı gətirdirlər, Cəfərin də əli qalır qoynunda. Odur ki, Cəfər də qarğış tökür, qız Əkbər ilə qaçır, Cabbarın əli qalır qoynunda. Bəs necə qaytarmaq gərək, yenə belə işlərdə haman kəbin kağızı iş görür. Əgər belə işlərin üstünü açsam onda qorxuram ki, bu da bir biyabırçılıq ola. Molla da, qızın babası da işə düşə. Dedim bunu yazmağa dəyməz.

Sonra istədim götürüm İrəvan tiryakilərinin “Statistiğa”sını düzlədim ki, İrəvanda bir əldə neçə-neçə kaşad olunan ibtidai və adi tiryəxanalarda nə qədər adam tiryakidir, tiryaki nə qədər bol gedir. Neçəsi hammal, neçəsi ağalar, neçəsi əsnaflardandır. Yəqin əgər əsnaflar olmasa qumarbaz qəhvələrində adam da tapılmaz

Dedim bundan fayda yoxdur, boşboğazları yazım. Baxdım, xeyrə ay yazıq artsınlar ki, Batumdan gəlirlər, heç nə artisğanın, nə artistlərin boğazları boş qalmadı. İntəhası bunların dövrəsini elə aldıq daha nə düzüm şərab alan kim, pablet satan kim. Amma bir benifisit vardı, mən ha dedim ədə ay olasan bir artaqa tap, tapmadı, odur ki, əli qaldı qoynunda.

Amma vağzal məsələsi lap qəribə və yazmalı şey idi. Nə etməli, yazıqların balaları gedib, əlləri də bir-birinin başında bənd aldı. Ürəkləri çox yağılı idi. Qərəz bir də gəlsələr bəd olmaz. Amma onlar da daha tövbə elədilər, necə ki mən tövbə eləmişəm ki (Nasir) İrəvaninin (millətpərəstlikmi ki, şərəbxorluğunu) nam kitabını tənqid etməyim. Çünki onun vizitni kartı çuxasında yazılıb, çığğasında yazilib həza sədə qəzətəsinin müxbiri.

Dedim Allah nə yazım, nə yazmayım. Aşpaz Məşədi Əskərin üstünə erməni arvadının yalan şikayətini yazım ki, hamı öz uşağını bədnam eləyir, hamı bunu rüsvay.

Qərəz ki, beynim çatlamağa gəldi, nə yazım, nə yazmayım. Axırda bu şeiri yazıb stolun üstünə qoyub çıxdım eşiyə ki, çünki gecədən gəlmişdim. Xumarlıq əziyyət verirdi.

.....
İrəvan bir şəhərdir çox gökçək,
Hər yanı dilguşədi ruh afza,
Nə yazım, ay müdir, gəl əl çək,
Madmazel bulvarə dolub haməca

“Lək-lək”in mühərriri

BALACA FELYETON

Molla

Mən mollayam camaatı tovlaram,
Qırmaq üçün ülgücümü sovlaram,
Şikarimdir tamamisi ovlaram,
Qıllı qulaq çox çaqqalım var mənəm.

İcarə namazı qılan

Möminəm şahları tərif elərəm,

Öli namazını artıq istərəm,
Adildir deyirəm xalqa söylərəm,
Doğruçuyam al saqqalım var mənim!

Müqəddəs həci

Mən həciyəm, yaxşı namaz qılam,
Təzvir ilə camaatı tovlaram.

Yüz manat verərəm bir mələk alaram,
Mötəbərəm, pulum, malım var mənim.

Qoçu, yaxud ayaqçı

Mən qoçuyam, alış-veriş edəndə
Kəsərəm kəndlinin pulun verəndə
Dinə bilməz puti batman çəkəndə
On beş dəri yağım, balım var mənim.

Ruzəpaz

Ruzəpazam, gedirəm haqq yolunu,
Əmməni ağladıb allam pulunu,
Arvadların siğə qıllam dulunu,
Dörd nəfər də üzü anım var mənim.

Artist

Mən artistəm səhnələrdə oynaram,
Nə rol billəm, nə hərəkət qanaram,
Yalnızca mən ad qeydinə qalaram,
Utanmaram, əcəb halım var mənim.

Student

Studentəm oxşuyuram urusa,
Gərək olsun mənə arvad Marusa!
Müsəlmanın qızı Huri də olsa,
Mən almanam, qıraxmalım var mənim.

Jurnalçıyam

Jurnalçıyam, mənə bu olmuş sənət
Hər nə xəlq olsa mən qutum diqqət
Siz ki belə dutubsunuz camaat!
Yazmağa çox matriyalım var mənim!

Müsürman

Müsürmanam, gözüm qəzetə baxmaz,
Hər nə haqq söz ola, beynimə batmaz.
Hələ gözüm intizardan qayıtmaz
Xaric edir, xırdacalım var mənim.

İRƏVAN XƏBƏRLƏRİ

Bu günlərdə (Sabir)in kitabının təbii mənfəətinə İrəvan həvəskarları cəllalı bir müsəmirə tərtib vermək istəyirlər. İndi məktəb balaları (Sabir)in təsniflərindən oxumağa hazırlanmışlar.

...
Mərə Kavut kəndində nənə Məryəm ziyarətinə məhəllələrdən gələn ziyarətçi ermənilərin istirahəti üçün kilsə həyətidə adam tovlamaq yarmarkası açılmışdı. Maşallah cibkəsən, adam aldadan, ğumaraçanlar öz məhərətlərini zor işə keçirdilər. Hətı papağında(Şir Xurşid) olan bir iranlı balasının qızıl saətını elə silədilər ki, heç ruhu da incimədi.

...
İrəvana qar yağıb və dondurma elədi ki, bütün məhsulat əldən gedib. Bağbanlar ağlayır və ..... gənclər gülür. Güman var ki, bu il üzüm tapılmadığı üçün şərəb birəbir üstünə gətirilsin. Amma piyansayılar da bağbanların günündədir.

Nənə Məryəm ziyarətində

Dəllal (Məşədi Abbasəli) öz ağır olan dəstəsilə bir dəstə sazəndələrin təfnisində zorbaca keyf eləyib. Ziyarətini etməmə bitirməkdə xhunaxalardan əskik deyildi. Belə ki, şərəbı butulka ilə içirdilər.

İdarədən

Allah ziyarətlərini qəbul eləsin. Nə insafdır ki, hər ziyarətin savabından binəsib olaydılar. Həm də kəlbən xeyri görmeyeydi.

...
Aprelin 20-sində “zəya məni qəryətdətəin” obşçistuyanni Sabir anyasında gələcək illik qazancının 10 prosyeniitni qomşular cəmiyyəti verilməsini paylamasını lazım bilmişdilər. Amma ki, bizim natiq min bir kəlməni tamam etməkdən ötrü təval verib deyirmiş: gərək bu pula bir milli məktəb bina edilsin ki, orada hər iki millətin balaları tərbiyə tapsınlar. Qomşular isə bu məsələdə bir az naz ediblər. Lakin natiq nitqinə davam edri ki, ciddən bunu məsləhət görür.

İdarə

Yarım qandıqmara görə cənab natiq haman min bir kəlməni tamam etmək üçün suala məşvələ bunu özü də bilir ki, müsürman balası ilə erməni balası ikisi bir məktəbdə milli tərbiyə tapa bilməz. Ya gərək o müsürmanlaşsın və yainki bu erməniləşsin. İki qarpız bir əlilə tutulmaz, hazır cəmiyyəti xeyriyyə gözünü döyür.

KAMAL PAŞANIN RUHUNA İTHAF

Ha dinirəm? Ay itlaf firqəsinin qamandanı!

Bircə qutardımı dəxi türklərin yazıq canı?!
Varmı yenə de bir görüm, səndə rəyasət imkanı?!
Ya satasan (çürük nara) bu vətənin şərəfətin,
Yadına düşmür demi məhkəməsi qiyamətin?

Balkan o gözlərilə sən sahə yuvarlanan zaman,
Aləmi basdı şəhvətin, qeyrətin oldu lap əyan,
(Rus sözü, novremyalar) məddahın açdılar zəban,
Raç da bağırdı Kamalın yaxşı kamallı vaxtıdır!
Hər nə ki, istəsən verir danın duvəlli vaxtıdır!.

(Taimas) ın həp stunları yazmadı mədhin nələr?
(Pulitka) baş sütünə yazdı sənə ki, sərbəsər
(Mir)də Kamal əqlinə elədi etiraflar.
Qoltuğuna cəridələr verdilər çoxlu qarpızı
Noxdalayıb, palanlayıb qurşadılar sözün düzü

Qeyrətə gəldin onda sən hökm elədin dayı oğlular;
(Milli müşavirə) yapaq xalq da bilməsin nə var?
Sən vətən müqəddəsi satmağa elədin qərar,
Nail məqsəd olmadın bircə kağız uzatdılar,
Qobruğuna ilişdirib dişrə hamandı atdılar.

Heyf bilinmədi sənə qiyamət qədr əztin;
Yanmadı axıra kimi şəmi misalı qeyrətin,
Axırı qəbrə yolladı dərdiğmi bu millətin,
Qorxma qiyamətə kimi bağı qalar gözəl adın,
Qalmadısa əgərçi bir xeyirlə yad olan zadın...

Yetim Cücə

TELEQRAF XƏBƏRİ

Parij—Məmmədəli şah naxoş olan zaman böyük bir nəzir eləmişdi ki, hərgah bu mərəzdən şəfa tapsa Ənzəlidən Tehrana qədər olan ocaqlara, pirlərə öz əlilə yüz min ponza ingilis şamı yapışdırırsın. İmdi şəfa tapıb və öz əhdini yerinə yetirməkdən ötrü Tehrana hökumət yanına bir nəfər vasitəçi göndərib. Onlar təvəqqə etsinlər ki, Məmmədəlinin İrana gəlməsinə maneə olmasınlar.

Belə şayiət var ki, məşariliyə yardım etməkdən ötrü Hacı Səməd xanın baş hərmənin taxt qamandasında bir çuğ cavana övrətlər və maladoy oğlanlar təqdim ediləcək. Ələxsus təbrizlilər şahın vətənə qayıtmasının intizarını çox çəkirlər.

TAQQILTI

Bir çəkim qəlyan üçün minnət edən adamlarının qəbahətli görüb də arifən töhmət edir. Vaqiyə həqdirsə bəs tiryakinin vay halına. Kim bircə qeyrət hələ tiryaki də minnət edir. **Şeytan**

Tayfun xəzi millidən

Milli – Kəndlərindən “Göxət” adlı bir qadın “Bəmirşik” kəndinə bir qız ərə verir: şayətə görə qızın yüzünə ağ gül cəhd etdiyinə görə indi şikayət başlayıb, deyir bu fsağ qızın yengəsi belə, şikayət etməzdi:

Ay ağa, heç bir məzhəbdə bu qədər ki, rusğiyət olan halda, o kimi bir itkinə cəmdə genə çaluşsunlar, bir istab bu sözü eşidincə məbut ğalacağ deməgə, bəs, qızım, dayısı o maladoy necə oldu? O yazıg da mənim günümə düşmüş və yorğun olmuşdu. Baxdı ki, daha özünün içinə gedə bilməyəcək. Papağı qarına soxub qəbristanına getdi.

...

Müdir və naşirlər: Mirməhəmməd Mirfətullayev və Cabbar Əsgərzadə (Aciz)

Elan

Mirfətullayev bəradərlərinin “Fruktovusu” mağazasına tazə konfetlər, şağalad, çay peçenyələri, qoğal, qəhvə, ğeyri mallar gətirilib və meyvəcat konservlərini təb edənlər, alan hər cüründən göndərmək mümkündür. Xahiş edənlərə preysığurantmaz məccani göndərilir.

Adres: İrəvan, meyvə anbarı. Mirfətullayevin konservləri

Elan

“Lək-lək” idarəsində məcmuə dərc etməkdən ötrü hər dildə ucuz qiymətlə elanlar qəbul olunur və ondan əlavə blanğ şçot vizitini ğartuğğaların paketlərin və toy ğartuğğalarının peçat edilməsi hər halda ğəbul olunur. Xahiş edənlər idarəyə buyursunlar.

Axtar

Idarəyə göndərilən yazılar, pullar Mirməhəmməd Mirfətullayofun adına olmalıdır. Типография «Луйсь» Эривань .

Axtar

Sair şəhərlərdə əldə satdırməğdən ötrü jurnal göndərdiyimiz cənablardan təvəğğə olunir ki, satılan jurnalların pulini tezliklə idarəyə göndərsinlər.

Mətbəə “Luys”, İrəvan.

5 MAY 1914-cü il, ŞƏNBƏ N o 5.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat.Şeytan.
Təzələşmək.Yaltağçı.
Ay Leylək. Cini.
İrəvan xəbərləri
Taqqıltı.Şeytan.
Dil məsələsi.Dul toyuq.
Qəzəl (tənğu).Hərif.
Bitməz sütunlar.Bayğuş.
Qudurğan çay. Naqqal.
Elanlar.

Ədəbiyyat

Bir pərdə söhbət

- Məşədi, gör bu nə deyir, getdi, başı şapqalıdır?!
- Ay Hacı, xırdacıdır bu hələ, oynatmalıdır!
- Yoğsəm ol xırdaca adəmdi, kişi dərsə gedir? Yainki bir kişidir, ya!..

Necə oynatmalıdır? Bəs eylə isə nə edək?

-Gör hələ kimlərdəndir;

Atası yoxsa, yetim isə tanış olmalıdır.

Bunə tədbir görək!

-Çox çətin işdir, nə edək?

-Ay Hacı, anlağı çoxdur, deyəsən aynəlidir.

Çox çətin!..Söhbətə yol tapmağ ola..

-Onda nə var?..

Xud mənim qardaşımın oğlunə oxşatmalıdır.

Anladın?

-Hə ! .. A cocuq, bir bura bax! Bir bura bax.

Məktəbli – Kimi deyirsən , ay əmi? Kimlə sözün olmalıdır?

- Sən kimin oğlusan, oğlum?

- Atam ölmüş, əmican,

Hacı Qənbər vardı ha!.. Tanıyardın?

-Tanıram, cəfəlidir, tanrı rəhmət eyləsin, o ki mənim dostum imiş,

Bir də yaxşı tanış bax , bu Hacı Fərzəlidir.(Hacıya)

Ay Hacı, nəsiyəti varmış bizə bisahibkən,

Xırda bir tifil bunun halına kim baxmalıdır?

Bizə övlad kimiymiş ki bu...

- Əlbət! Əlbət, nə gər gedərsə bu kaimdi xəbər almalıdır.

(Hacı məktəbliyə)

- Cocuğum, pul-paradan korluğun var deyəsən?

- Yetimin halı, əmi, elə-belə olmalıdır.

- Cocuğum, nurdoğininim, balacan, eylə deyil!

Atan ölmüş? Səngə bu Hacı ata olmalıdır;

Pul, para hər nə gərək olsa, oğul, gəl yanıma,

Məktəbi boşla! Səngə özgə bir iş bolmalıdır.

-Razıyam, çox sağolun, əf ediniz, çoxdur işim.

Get, oğul! Ha , Məşədi , tanıyıbdır, dadmalıdır?

-Sormuşsan, ay Hacı! Mən nə deyim, vallahi

Yüzünə baxmalıdır, həm qadasın almalıdır.

Məşədi söhbətə bir özgə məhəl bulmalıdır,

Dadına baxmalıdır, xırdadır, aldatmalıdır.

Şeytan

Təzələşmək

Bə, bə, bə,.. Allahım, ələrin zğına xalq nə deyir. Bu nə deyir. İndi bütün dünya tərəqqiyə üz qoyub. Bütün aləm mədəniyyətə çalışır, işlər dəyişilir, zaman təzələşir. Hər gündə bir forma, hər gündə bir əcayib meydanə atılır. Ama mən başa düşürəm ki, bu yeni nəşr olan (Sədayi Türküstan) adlı gəzetədir, nədir, bu nə istəyir? Bu gün bunun yenə 3-müncü nömrəsi idarəmizə yetişdi. (8) yandan tökülüb bu qəzeti qapış-qapış saldıq. Hər tikəsi bir mühərriri əlində; gəçub özini bir xatirə çəkdi ki, oxusun, necə ki, bir parçası da mənim əlimdə qalmışdı. Başladım oxumağa... Ama nə edim ki, mən (Sədayi Türküstan) eşidib deyirdim, bəs bu nəğdi dili bizimki kimi türk diliymiş. Qərəz, hıqqına-hıqqına bir xeyli oxudum və təzəcə də istəyirdim götürüm, bir az məqalədən-zaddan yazım ki... Axı,

bu qəzetçilər niyə dillərini yerlərinə yığıdırmırlar?! Türklərin adını daşıyan milyon nənuslar bir-birinin yazısını görəndə gözləri ha belə bərələ qalır?! Baxdım ki, paha yazılıb.

CÜMƏ GÜNİ BAYRAM QALMAĞIMIZ GƏRƏK

Başladım altdakı sətirləri oxumağa. Nə gördüm, havar-dad qalxub, cümə günü bayram qalmağumuz gərək başlayub əhədiş əxbarilə dəlil gətirir ki, cümə günü bayram eyləyək. Əcaba, cümə günü nəyə görə bayram olsun. Məgər Türkünstançı cənab bunu özü bilmirmi ki, imdi hər şey tazələşir. İnsanlar mədəniyyətə və tərəqqiyə çalışırlar. Habelə müsəlmanlar da gərək tərəqqi eyləsinlər. Hazır görürük ki, formallar ködəkləşdi, saqqallar qırıldı, baş uzandı, bığlar germanski oldi, ildə bir cift çarığ geyən kişilərin uşaqları isti aylarda bir rəng ayaqqabı geyir, qavalerlik məşğinə düşüb, adlarına uxajur deyirlər. Gündən-günə çoxalır siflis, sanqır süzənək, mərzinə giriftar olub, rəngi solanlar artır, gecə-gündüz doxanların da, məst olub yatanların da sayı hesabdan çıxır; bunlar tazələşmək degilmi?

Bax, gör bunlar hara, bunların ata-babaları hara? Heç bir-birinə oxşamazlar, bunların ataları da rusca bir söz demək bacarmadıqları halda, öylədləri heç türkcə bilmirlər. Bunların hamısı tazələşməkdir, dədə-babaları madamların hacıleylək qanadından yekə açılan şlyapalarından ülküb, özlərini deşikdən-deşigə soxurdular. Ama bunların arvadı da gərək madmazel olsun. Bu özü də tərəğğidir.

Həqqina (Əli) yerinə (Alyoşa), (Züleyxa) yerinə (Zuliçka) deyiləndə əlbəttə cümə yerinə də gərək bazar günləri bağlansın. Bilirəm, indi cümə günü bayram qalmağımız krak deyən cənab deyəcək, biz heç bazarı da bağlamırıq. Ancaq həftədə bir bayram xoşumuza gəlir. Hələ (idarədə) köməkçilərin (çox)göplüğüni axtarır ki, cümə günü bayram eləməgi ağılnan eyləsin ki, əmallı cümə günü bayram eyləsinlər. Ama mənə qalsa ağır oturub, batman gəlməli və belə ki, bir (proşına) varıb bazar günü bağlamağı xahiş etməliyiz. Çünki, hər şey tazələşib. Gərək o da tazələşsin. Cümə gününü bağlamaq gərək degil. Az da keçməz hamı musurmanlara döğə-döğə bazar günlərini bağladılar, necə ki, bu iki ildir (İrəvanda) moda düşüb, bu il də hökmən bağladılar və bu da tabeh olduğumuz hökumətin böyük bir pədərənə himayətidir ki, yazıq müsürmanlar da bazar günləri bağluyub getsünlər. Bunlar da madmazelləri, gimnazistləri ülkütsünlər və bilsinlər ki, dünyada nələr varmış. Əgər həğigətdə (Sədayi Türkistan) cümə günü ibadət etmək istəyir, hər gün olar, ama dini bayram istəyirsə, bunu yaxşı fikir etsin. Zaman tazələşdikcə formalarımız ilə bərabər mali-mali (yavaş-yavaş) dinimiz də tazələşir. Bir azdan sonqra baxarıq ki, həddicə rus olmuşuğ. Onda bazar günü də bizə milli bayram olar. Sözü qurtaranı ki, tazələşək, gərək tazələşək, vallah heç məsləhət degil. Bazar günləri alagöz madamların tamaşasını gəyub, cümələr bağlayıb, cümə yığıncağlarında özümüzü çürüdək.

Yaltağçı

Ay Leylək!

Nə xoşdu, söylə, bu tər ziban, ay leylək!
Açıbdu qalar əcəb kastanın, ay leylək!
Şükür eyləmə hər bir ələmdən behş et.
Yazıq degilmi? Keçə boş zamanın, ay leylək!
Birə birik, ola bilməz həzər dəstanlar
Nə həddi babal ola həmin banın, ay leylək!
Həzin-həzin söyləmə, atəşinə fəryad et,
Lisan, həqdi sənin bu lisanın, ay leylək!
Sənin tərənələrin nəfx əysuyi kimidir,
Həyat cani bulur mərdə, qanan ay leylək!
Yəqin zəval müsəlmanə nale eylərsən,
Budurmu? Söylə o dərdi nihanın, ay leylək!
Qurutdu gəşin eselami sərsər gəfat,
Bu isə mətləbin, artır təfanın, ay leylək!
Gərək vura xıs xaşak millətə atəş
Sənin o atəşə bənzər zəbanın, ay leylək!

Həmişə həğdir, sağğıldə, ehtiram etmə,
Tökülsə rah ədalətdə ğanın, ay leylək!
Nə inan ... nə filan, filandan etmə həzər
Olubdi (cini) sənin tərcümanın, ay leylək!

Cini

İrəvan xəbərləri

Bizim şəhərdə də əlhəmdulla, ajar tərəqqi və təməddin görünməgə başladı, müxbirimizin rəvayətinə görə bu günlərdə (Salayutğa) küçəsində bir müsəlmanda doxan işinə baxmış, şayətə görə köhnə şərabxorlara yüzə on faiz güzəşt olunub. Hədiyyə olacaq, bir misqal da qeyrət əta olunacaqdır.

--

(Du göz gən) naməd olur idin, yenidən birimi bir restoran qulluqçuyla yuxuda görüb, ona bir balaca məhəbbət etmək istəyirmiş ki, birdən ayılıb özünü həmişə səfasını sürdüğü həbsxanada gördü. Hərif dübarə yuxulayıb ki, qara-qura basmasun. Ama bu dəfə ayılanda qorxuram katorqa mədənlərini görüb həmişəlik yata.

Gimnaziya mətəllimləri bu ilki imtahanlarda ərəb, fars, türk lisanlarından kamança imtahanı verib şəhadətnamələrindən əlavə ğızıl medal almalarına toya amid olunmaqdadır.

İdarə.

Müəllim Şəfibəyovun şəfayi batinindən gimnaziya mətəllimlərinə ərəb, fars, türk lisanları bilgə üsul fəğə, məan bilən əmilərində də artıq məharətləri ola bilər, çünki biz bu həzrəti yaxşı tanıyıırığ. Hamısı necə ola, bir nüsxə tərcuman ver oxusun, gör nə görürsən, allah tofiğ versin inşallah.

...

Dəmirbulaq qəhrəmanlarından bir neçəsi həmin cümə günü həftə bayramı saxlamaq üçün mənə bab xali nabudən ərizə bir ziba pəmrən əjbat vücut etməsini lazım görürlər. Ancaq bayram bədmistliğindən şikayət olursa da, abat batub rəxmarə qaldığından cümə bayramı xatirinə apravdat olunur.

Taqqılı.

Çalış xalğın gözəlləşsin, səninlə aşığ i olsun,
Gedib hər bir gözəl sahib cəmalın aşığ i olma!
Çalış ki naməyə, əmma ləna şəbit olmasın təğsir,
Həzşur sər məddiyyətdən amid məffərət ğalma.

Şeytan

DII MƏSƏLƏSİ

Bir para boşboğazlar başlayublar ki, gərək dilimiz islah oluna, xaliscə türkləş, özgə istilahlar dilimizdən çıxarıla, nə bilim nə ola, daha bunu fikirləşmirlər ki, əgər əcnəbi sözləri boşlasağ onda gərək evdə danışmayağ, lal olağ. Əgər belə olsa, hələ bizim bulvar bura gələr (İntligentlər) n. lap bağırları çatlar.(Ax zaçım utanıç) sözünü hansı dillə demək olar ki, türklər də başa düşsünlər. Əgər özgə sözləri çıxartsağ, daha yazığ intligentlərə deyilən haram olar, məsələ: indi bu müsəlman intligentlərin sözlərinə ğulağ asan olsa, onda bilər ki, nə ğədər hağlıyam.

- Adə, Abbasəğə! Dünən başıma eylə (ğrujitsa) olurdu ki, (çestni clov) az qalurdum(zastribayıtsya) olam.(tağ-tağ) lap (jizn) menya (nadayela).

-Adə,(sumaşedşi), dğasan k1? (Paryadıçnı) adamlar belə (çepuxa) lara da (vnimaniya abratit) eylər? İx (İdem xatit na zdarovye). Hələ bundan sonqra bir az farsca alayarım oxumuşlarımızın də buna xoşu gəlməz. Çünki, onlar həmişə **əbərtilə** danışmaq üçün yalnız türk diliylə ötüşə bilməzlər. Gərək ərəbi, farsı dillərin ən qəliz ibarələri işlənə ki, bir ədəbi dil meydana çıxsın. Məsələ: bir nəfər dostum mana bir kağız yazır, Mərhəmətli, əztli, şərəfətli, məhəbbətli əfəndim, möhtərəm bəradərim, **ərz səlam, izhar sənayi ehtiram və eayfali pəyam, ərz bəndə ki, və məhəbbət bəradərinədir.** Sonra əfadə mətləb və məram məfzəktab və kəlam hazur bəhrələnilir zat nola həştəminizə nayil mərəğum fəqirlər ilə xatəm pəzir olacaq. **Dünən nəhr ərs sahanda Kamal Behcət və məsrət iylə bir mələşrət məclisi binagüzarlığına müvəffəğ olubda əhbəhağəsində meyl şərab edərkən həşəmətli və əzətli zatınızın şərəfinə bir neci kərə gədəh pimav badə pira olduğ məxsəniz. M. İbni N. bəəd əltəhirir ricayi əcizanə bəndə həğir odur ki, zəhmət qəbul fərma olub, bizim bəndəxanəyə möhğiri mehman olmağla bəhşət birin və rizuan əliylə döndərəsiniz! İndi hağliyam mən?**

Bitəcək

DUL TOYUQ

Qəzəl (Tənği)

Gəzərkən göz o gün də madmazel xa xallı ceyranlar
Türk təpadöyür, ruhim uçür, ay xallı ceyranlar!

Geyibsiniz “tanqu” paltonu gözəl pasledni modanı,
Yaşıl, al, qırmızı, ağ, qarə, ay xoşhallı ceyranlar!

Alıbsınız yüz mənim, tək möminin imanını əldən,
Gözəl, nazikbədən gəlin, yanağç allı ceyranlar!

Bizim arvadlar ama heç deyil layiğ təhsin,
Başlamazsınız nə tək“Vals”,“Tanğö”,“Yallı” ceyranlar!

Çalar yalğız bizimkilər qavalda üç badam, bir qoz
Havasiylə süzərlər, oynuyarlar ballı cıranlar.

Sizi alqışlaram bu naz ilə getdikcə, gəldikcə,
Gəlin buna zilə məndən alın yüz əlli ceyranlar!

Varımdır evdə küçə altı, yeddi arvadım, ama
Olanmazsınız onlar tək xallı, ballı, hallı, ceyranlar!

Buradan gövaladı, heç bir zaman paydu saray olmaz,
Dolub başdan-başa bulvarıçkali, sallı ceyranlar!

Sataşdıqca gözüm bu can alan ahularə hərdən
Uçur huşum başımdan, yan gedir ehmallı ceyranlar.

Hərif

Bitməz sütünlər

Arzu və mənfəət

- Nəbi, çox arzu edirsiniz xeyriniz nədədir?
  - **Təbib** – Xeyir və mənfəətimiz naxoşun çoxluğunda ;
- Ən böyük arzum isə əlacı çətin dərdlərə dualar ixtirah etməkdir!
-..... ?..... ?

Mühəndis – Mənfəətimiz zəlzələ olub, tufanlar qopub. Köhnə binaların yıxılması və tazə binaların yayılmasında; Uzun arzuların və tamah sərhədlərinin istehkamı və bəzi mühüm nöqtələrinə tərhəndaz olmağdadır!

- .....? ..... ?

Dəyyus vəkil – Mənfəətim müsəlmanlar biri-birini ğırmasındakı hağğını nahağ və ya hağğını hağ eyliyüb ciblərim dolsun: Ən böyük arzum isə o müftə pulları şirin-şirin gözəl madmazellərə xərcləməkdir!

- ..... ? ..... ?

- **Mollaçalar** – Nə qədər müsəlman çox olarsa, o qədər bizə xeyirdir. Huli əsəndən, pul verəndən , ehsandan qərnəmiz doyar, ay uzun arzularımız və amalımızın sonu qəbr üstə xanım bacıları başımıza yığıb , mərsiyə deyib ağladıb, həz və lənət ayırmağdır!

Bayğuş

QUDURĞAN ÇAY

Görürdü birisi İrandan
Bir ağır yük mətah Qurandan.
Bu xəyalilə İrəvanda satar,
Qazanıb əhl beytinə aparar,
Töküb indi sahili Arazə,
Bir-iki vurdu övrəti çöbiylə fərəsə,
Saldı daşğın çayə o heyvani!
Özü də düşdü ta keçirsin oni,
Suda bir az gedib o bəxti qarə,
Düşdülər birdən atu bu tuparə.
Şiddətilə axan o qızğın çay
Tanımazdı nə bir kasib, nə də bəy,
Hər kibin həmayını apardı çay,
Kişi fəryad qaldırıb ay, vay...
Başladı dada, gəldi fəryada.
Bir nəfər şəxs eşitdi şəhradə.
Baxdı bu macəranı ta gördü
Sudakı *bu nəva su vurdi*
Oxu aram eyləsin ərası,
Bu iki dəfəyə **ayə ğəlpərsi**
Eşidincək o zar biçarə,
Dedi axmağ, əğildən avarə.
Sakit eylərmə ayəğ əlpərsi
Belə qızğın halində bu Arasi
Tanımaz kafiri, müsəlmanı
Aparır həp yükiylə Qurani.

Naqqal

Müdir və nəşirlər: Mirməhəmməd Mirfətullayev

və

Cabbar Əsgərzadə (Aciz)

Elan

Mirfətullayev bəradərlərinin “ Fruktovenu” mağazasına tazə konfetlər, şağalad, çay peçenyələri, qoğal, qəhvə, ğeyri mallar gətirilib və meyvəcat konservlərini təb edənlər, alan hər cüründən göndərmək mümkündür. Xahiş edənlərə preysğurantmaz məccani göndərilir. **Adres: İrəvan, meyvə anbarı. Mirfətullayevin konservləri**

Elan

“Ülfət” qəhvəxanəsi

Yenidən qulluğçularını artırmış, çay, süd, qəhvə, qoğaldan əlavə saat 12-dən 4-əcən nahar və saat 8-dən 10 –can şam xörəkləri hazırlayur. (Şərait)in o günü təmizliylə hazır xörəklərdən əlavə böyürtmə xörəklər də hazır edir. Müəyyən vaxtlardan gec, tez xahiş edin, Cənabların istədikləri bulunmazsa narazı olmayacaqlar. Səhhət və salamathığını sevən müştərilər üçün stullar tozli deyildir.

(İdarə edənlər)

Əsgərzadə və Mirfətullayev

Типография «Луйсь», Эривань - Мətbəə “Luys”, İrəvan

12 MAY 1914 cü il, ŞƏNBƏ, № 6.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat . Hərdəmxəyal.

Siyasi lüğət . Bayquş.

Taqqıltı . Şeytan.

İrəvan xəbərləri

Caniyə cavab. Leylək.

Cavab . İdarə.

Taqqıltı .Şeytan.

Ərizə . Yaltaxçı.

Şapalağ ... ( )

Tülkü və xoruz . Naqqal.

Poçta qutusu

Elanlar

Ədəbiyyat

Vağız daha şad olma ki, dövrən belə qalmaz!

Elm dəyişə bəlkə müsəlman belə qalmaz,

Ğazıyır gəzə pul verən insan belə qalmaz,

Məxsusən olan məclis ehsan belə qalmaz.

Çay ilə çul xurnalı ğayan belə qalmaz

Pul, pul , ya da kin dolma- badımcan belə qalmaz,

Meyl eyelədiyin, ya Əli fsüncan belə ğalmaz.

Hər iş pozulur, birhəm olur xalğda adət,

Fətin yerinə (tuflu) geyir sadə camat,

Əmmamədə artıq böyüməzsiz də nəhayət,

Təkmil olunur elm insanda ğəyanət,

Ğalmaz dəxi ğondarma rəvayət bu kitabət

(Çirnel) ki çıxar vəzh ğalmadan belə qalmaz.

Meyl eyelədiyin yağlı fəsnican belə qalmaz

Axırda müğəddəs tutulur hörməti ğuran

Ğalmaz ayağgəz altda bu orağ pərişan,

Ğurana baxub da açulur “Məktəb nusuan”

Heyhat ola seyfə səna, bu Fətimə, Tükəzban

**Haşa ola kantor suzə bu məscid viran
Abad olar bu məscidi viran belə qalmaz.
Meyl eylədiyın yağlı fəsnican belə qalmaz.**

**Qorxma kövrəlib qaldısa da xəncər təkfir!
Meydanə atıl , çal gidi arıflərə bir-bir,
Dut qırmızı saqqalları, vur boynuna zəncir,
Yar, Hacıbaba, Molla Əli əsfər idi tədbir,
Göndərsə lə ğayırma dəvayət neçə ğəlbir,
İşlər genə bu köhnə dəyirman, belə qalmaz.
Azər ğapanar məktəb nəsvan, belə qalmaz.**

Hərdəmxəyal

Siyasi lüğət, yaxud gödən davası

Hər kəsə məlumdur ki, indi yer üzündə bir parça çörəkdən ötrü nə qədər qanlar tökülür, nə qədər öylər yıxılır, nə qədər zir dəst millətlərin şərəf və heysiyyəti ayağ altında qalıb itir. Burası da məlumdur ki, nə ğədər allah, din, məzhəb və dini xudğarının çörəkə döyməğında bilən millətlər varsa, (zərbın zəyrək)dən yağ çıxardan zamani öz qarını doydurmaq üçün din-məzhəb adına nə qədər, nə qədər insanların qanını tökürlər və hal an ki bunların hamısı andıra ğalmış bu gödəndir, gödən olmasdı. Dünyadı heç bu ğədər fııldaxlar da çıxmazdı. Odur ki, Sədi deyir:

İn şəkəmi bi hənir pıç-pıç,

Səbr nə darəd ke bisazəd be heç. (Dolanbadolan bu hünərsiz qarın, Şəhri yoxdur ki, heç nəynən barışmaz)

Bəli, dünyada bu gödən çox şeylər qayurub ki, onlardan bir neçəsini yazmağı mənəfətli bilirəm. Məsələ: Həmin bu gödənin ucundan ki, həmişə deyür ver yeyim , ört yatım, burnumun dəliklərindən də tökülsə, doymuyacağam: Manğol – ğalxub Kitaydan istıqlaliyyətdə istəyir, yəni ki, mən niyə görə, sən de, sən yi, yuyum, sən desən alçı dur! Durum, *onbadur!* Durum , xeyr mən onba dura bilmənim. Çünki, adamın yediyi burnunun dəliyindən gəlür. Götür Venqiryanı – Avstryadan nə istəyir; bu nə xəril görüldər? Hamısı gödən davası....

Kipir üsyanı, Qreklərin inğılabçıları Albaniyadan nə istəyirlər? Demək istıqlaliyyətdə. İstıqlaliyyətdə və demək? Yəni adam öz keyfi istədiyini kimi işlər, yeyər, yatar, düzələr , qalxar, daha heç kəsə dəyməz, canab, bizim də məsləhətimizə ğarış, yaxud dəyməsə, deməzlər ki, oğlan sən öz başına degilsən ki!

Hə !.. Bu istıqlaliyyətdən (Elzas Lotaringiya Germaniyadan, (İmam Yahya) Türkiyədən, Hindistan və İrlandiya isə İngilisdən istəyirlər ... Hətta Ruset fəhlələri də bu gödənin ucundan hey tətıl, hey ğışğırığ edürlər ki, gərək bizim də qarınımız Yevropa fəhlələrinin ğarnı kimi yesün. Bizim də hüğüqlarımız Ümumavropa fəhlələrinin hüğüği kimi olsun;

Ermənistan bu ğəzyəni yeridir nə üçün?Gərək Türkyə Əbdülhəmidin sağığına və Kamal Paşanın ehsanına onlara halva versin, halət ki, bu gödən şişmişlərin lap acı, lap arıbfını tərəziyə ğoyasan, Ruset fəhlələrinin yeddi-səkkizini çəkərlər intəha nəşükürlük ucundan şadlığına şitlik ğatırlar...

Yəni bunlara heç eyib deyil, xristiyanlar tamamən acdırlar. Mədənlərdən ğazanırlar, heç doymurlar, dəmiryollardan, dəryalardan ğazanırlar doymurlar. Xülasə yerlərdən, göylərdən, canlılardan, cansızlardan, ələ gələndən, ələ gəlməyəndən, hər şeydən ğazanırlar, yenə doymurlar, gözləri acdır, acdır, acdır. Bəs böylü isə inğılabçılıq bunların peşəsidir. Hələ bu Şeyx Sinusi (İtaliyaya) niyə başağrısı verir? Axır hər necə olsa, bunlar allah tanıyırlar, oruc dutmaq başarırlar. Beş gün bu fani dünyada hökumət nə lazım, istıqlaliyyətdə nə lazım, hüğüğ nə lazım. Başını ğuru yerə allahına ibadət eylə . Bəlkə qiyamətdə Hacı Molla Babanın səfağətindən binəsib olmayasan. Bitəcə

Bayğuş

**Taqıltı
Boşatma yazanlara**

Hüsni Leyli, eşğ Məcnuni yazıb xətm elədi,
Eşq ədəbində bir nöğsan "Füzuli" göymədi.
İmdiki şairlər amma qalmaq boşatmadən,
Beş dedi, on beş dedi, boşatma heç gurtarmadı.

Şeytan

İrəvan xəbərləri

Qara qırmızı

Ulخانlı Hacı Rəsul kənddə fikirləşib ki, gələn il Kərbəlaya gedib çəhrdə məhsumi tamam eyləsün. Ancağ baxır ki, bunun pulunun içində bir az tənzil qarışacağı var, ona görə deyir yaxşısı budur ki, gedim İrəvanda bu icarə pullarını gumarə uduzam. Odur ki, düz gəlir İrəvana kantor julikləri ilə qara-qırmızı kart oynuyur. Ama bir zaman baxır ki, paho qırx manat uduzub. Bunun iyrimi manatı artıgımış. Gərəz camaətə ərzi hal edəndən sonra iyrimi manatını alıb qaytarırlar. Camaət Hacıdan soruşur ki, əcəba səs yayılıb, birdən qırx manatı uduzdunuz? Hacı deyir, canım, əlimdənimiş, yoxsa iyrimicə manatdan artıq uduzmayacağdım. Allahın işiymiş, gərək olaydı.

İdarə

Bu barədə biz ən muvəssəq yerdən məlumat toplamışıq, , allah burada təğsirkar deyil, yalnızca bir neçə dənə beçə nədir maladoylar bunun başını qatıblar, yoxsa Hacı Ağa bu qədər ki, mərsiyələrdə, məclislərdə hey pul verir və cəmiyyətin xeyriyələrə malının yarısını birdən hədiyyə edüb. Bu gədər ehsanlar etdiyi üçün allah bunun xatirini çox istəyir. Heç razi olmazdı ki, bir qəpiyi artıq getsin.

...
Mir Qafarın xırda oğlu, kor şeytan Molla Nəsirəddində bunların həmdisurə qiraətxanasının elanını verdiyi üçün gəlib kor şeytanın yolunu kəsib. İstəyirmiş ki, qarnının piyini çıxardıb, çəkib bilsin ki, bunun qarnında nə qədər piy varki, bu gədər kamal sahibidir? Nə isə yazıq kor dayana bilməyib, sağ əlini verir xənçərin qabağına. Əli qanlı-qanlı qaça-qaça çapır bu eşşək mübarəkbadlığına bir-iki güllə buraxır.

...
Cəmiyyəti-xeyriyyəmiz may ayı münasibətilə hər kəs öz yerində əgləşib bir an fəaliyyətdən geri durmurlar. İnşallah, bir-iki ayda tünd yellər kimi gəlpə keçər yaylaqlarda fəaliyyətə başlarlar.

Cəmiyyətin fəaliyyəti

8 ay bundan əvvəl cəmiyyəti-xeyriyyə acildi. Əli Xan İrəvanski Həzrətləri atəşin bir nitğ su kəndə millətinə məlum olmayan və aralıqda həzm rəbiyədən kecen pulları sırasında həmçinin tanımayan 290 manat nəğd pulun bu cənabda olduğunu izhar etdi. Cəmiyyətçilər o dəqiqə pulu aldılar. Hələ indi də təəssüb edirəm. Ay canım, elə doğru adam, elə də fəal cəmiyyət olar? O eylə o saət verdi, bunlar da o dəqiqə aldı.

İdarə

Maşallah, maşallah, göz dəyməsin və ən yekə dalurun kəfri.

Bahar başlayandan heç İrəvanın üzünü gün görmür. Buranın böyük cindarlarının cinlərinin götürdüyü axırıncı xəbərə görə sel gəlib göğün dibini yırtıb. Odur ki, heç suyun dalı kəsilmir və o dəşikləri tutmağdan ötrü oralarda mis gurtarıb, misgərlərin xahişinə görə yetmiş min manat Amerikadakı mis mədənlərindən şıxan misləri xirid etmək üçün oraya nazil edərlər. İrəvan sərdarları hər yağışın kəsilməsi və İrəvanın yetim uşaqlarının boş qalmaması üçün teleqraf ilə Amerika mədəncilərinə orada fəhlə azlığı edirsə, işləməkdən ötrü ucuc muzdiylə buradan bir neçə canı-başı bərk yetim cocuqlar göndərməklərini vədə vermişlər.

...
Burada hər 10 gündən bir nəşr edilən (xoşğ)bam erməni qəzetinin müdiri kakıbların acılıq və çörək fikrindən çıxotqa olduqlarını deyib dövlətlərdən bunlara təmiz havadan əvvəl rahat çörək istədiyi üçün təhd məsuliyyətə alınır.

İdarə

Zənnimizcə bununla heç kəsi təhd məsuliyyətə almazlar. Ancaq bu məsuliyyətin səbəbi olsa, olmasa yenə görə bu qəzetənin adı olsun ki(xosk) yəni ; danışmaq deməkdən hərgah cənab müdür bu qəzetənin adını lal olmaq qoysaydı heç qarnını da belə ovuşdurmazdı.

“Cinni”yə cavab

Mənim varımdı əcəb dastanım, ay cinni!
Haçan keçibdi? Mənim boç zamanım ay cinni!
Əlim boç olsa, gedib bəzmi gəmdə ağıyaram.
Məgər ölibdi mənim rövzəxanım, ay cinni!
Sükut edincə(c) ən savabını yazaram
Varımdı bir neçə siğə zənanım, ay cinni!
Kibi həna yaxaram, büti mənni saqqalə
Varımdı çox qoca misli cavanım, ay cinni!
Sorguluyub attar , o mərb iylə qərb ölülər,
Demə ki, azdı bu cövr məzdəkənim, ay cinni!
Bu busatı “əlif” islamə nəyimiz əskikdir
Ki boş yerə çıxə ahu fəğanım, ay cinni!
Həmişə bəli gözü şəyləqli işıqlı, möminlər.
Mənim o küt ömrüm hənzəbanım, ay cinni,
Həmişə həğğ deyən mən mehərrəm ayi gələndə,
Axıbdı səhr məsaciddə qanim, ay cinni!
Məkər nə tövr qorxuzacağdır məni? Onu bilməm?
Dlimdə var: neçə keyfli cavanım, ay cinni!

Leylək

Cavab

Cəfadə çim bəğnim bikufe

Balam,mənim babam da beş altı il Kərbəlaya gedib, özü də rəvayət edirdi ki, bunun bir zorba eşşəyi var idi. Amma çox fərasətli idi. Onun tərifi basan o eşşəyilə ziyarətə gedənə heç nə bələd və nə çavuş lazım deyildi.

O özü də iki səfər Kərbəlaya ezam olunanda o eşşəyi qoyub, Kərbəlayı Tağını çavuşluğa qəbul etməyib. Çünki lap inandırıcı deyird ki, o heyvan Kərbəlayı Tağıdan fərasətli idi.

Nə isə, sən yazırsan ki, Kərbəlayı Tağı çavuş İmam Hüseyn əleyissalamın qapısına gedə-gedə sizin bir iyirmi-otuz manatlıq arpa-samanınızı yeyib.O vaxtdandır ki, ala bilmirmiş . Qəmərliyə adam göndərübsən. Təpük atıb, yola salub. Sonra gözləyübsən ki, burada zəvvarlara bələdçilik üçün Culfadan keçəndə alarsan, ama bu dəfə bu yolu azıf, əvvam zəvvarları da çox xərcə salıb, Girmanşah təriğiylə getmişdir. Və buna görə də and verib, bu mətləbi faş etməsin. İstəyürsən ki, İrəvan cəmaəti və ümum gərələr bilsün ki, imamın bibelə görə zəhn bələdçisi də varymış. Ama bayağ ərz eylədim ki, mənim babam onun korazehinliyini çoxdan bilir və bu sayədə daha bu yazımda heç yazmağı məsləhət görmürəm. Çavuş oldu nə oldu ki?

Xərəəysi kərş bəməkkə bərənd,

Çün biayəd hənuz xər başəd.

Rəhmətlik (Sədi) də onu tanıyırmış, allah bu sənəti ona çox görməyib və özünü piyadə zəvvarlara bələdçilik etməkdən ötrü qiyamətə gədər salamat olsun, bəlkə hamı çavuşların başı uca olsun.

İdarə

Taqıltı

Görürüz əsrimizin bizlərə göstərdiyini,
Kim əlacı bulunur , çarəsi olmaz mərəzin
Bulunmaz çarə , müsəlman, hələ bu dərdinə kim -?
Bu qədər olmayalar bəlkə əsiri qərəzin.

Şeytan

Ərizə

Cənab, Leylək, təvəqqə edirəm mənim bu ərizəmi, məni öz mübarək qanadlarına yazasan ki, sən hər yerə uçub getsən bu yanıqlı əhvalatı musurmanlar bilib, bəlkə bu şikayətə əhəmiyyət versinlər.

Axır biz müsəlmanığ, biz pak adamlarığ, muncuğ və çadra xridarıyığ, biz zibilli küçə talibiyik, gəranlıq yol axtarığ, biz işğulpərəst degilik, özümüzə görə ayrı dərdimiz var....

Neçə ildir ki, okrujnoy sud, qubernatur biləndə məskən salıb, bunun xatirinə də iğtişaş eliyəndə bu məhəllədə o gədər parta-part çıxmadı. Axır bu yaxşı deyil, görürsən gah bir-bir bu bəlanı təmizlədirlər ki, okrujnoy sudların gəpirləri zibil olmasın. Məgər buni allah bilmirmi?

Əgər zibil pis olsaydı bu əsən yellər bir dənə çöp ora salmazdı...

Və bu sudların xətrinə yainki isti və tozlu günlərində o bəlanı axıra kimi olmasa, yarsinə gədər ki, suluyurlar. Məgər buni allah görmür? Əgər vağən toz lazım olmasaydı allah belə yağış yağdırıb yel də əsdirməzdı,,,

Axır müsəlman qocusu şenlik sevməz. Biz ki, şenlik adamı degilik! Bu gədər məxluğ dolur müsəlman küçəsinə, nə bilim şikayətçi, atvağat, filan, flan nədir?

Biz kişiliyimizdə o şapkalı storojları görəndə az gələriğ siçan yuvasını satın alağ!... Arvad-uşağ ordan necə keçsün?

Bu günlərdə eşitdim ki, sud yerini dəyişmək istəyir, qomşular yer xüsusunda çox ucuz yolla gedirlər. Ama müsəlman məhləsi məkaniyyət cəhətinə qomşuların tərəfindən yaxşı olduğına görə... sudların gözi müsəlman tərəfindədir. Ama sağ olsun dövlətli kişiləri. Məhz müsəlmançılığ xatirinə ki, belə şeylər müsəlmanın məhləsində yaxşı deyil, keçən il də bəylərin əlindən gedən kəndlərin pullarını da gəoyur o mülkin üstə, qiymət edirlər. Allah xatidinə dövlətlilərimizin bu müsəlmanlara yazıqları gəlsün. Xudanakərdə, əgər artıq da vursalar (sud)dan ötrü yer verməsinlər. Ərizə yazdıran bir İrəvanlı mömin katib yaltağçı.

ŞAPALAĞ

Biz böyləyik cahanda həmişə yamanları

Pul sərf edib də kəndimizə mal eylərik,
Ama iyi olanları gördükdə cəmaləmər,
Tulla o yana getsün onə “pisdir” söylərik.

Tülkü və xoruz

Eylədi tülkü bir xoruzu şıkar
Aparırkən... , xoruz çöküb zinhar,
Dedi: ay tülkü, nə etmişəm sənə mən,
Məni burdan şıkar qıldın sən!
Göstərsənmi bu cəfayə səbəb?
Yaxud acsan? ... Yox özünə bu mətləb?
(Dedi ay tülkü) o qədər ac deyiləm;
Və əsənə bisəbəb tamax eyləməm,
Var günahın, və çoxdur təğsirin,
Bu keçəm sübh əzanı gec verdin.
Bundan artıq günah olurmu daha,
Mən dünən gəlmışəm namazi gəza?
(Ah çəkdi, xoruz dedi) buyurun
Şamədim var, bu mətləbi soruşun
Bir gözəl qazıdır namaz gılan,
Bildirdi ki, şəyitdə doğru, düz danışan.
Gəl görüş, sən özün o abiddən
Ver cəzamı da bir yalaj görsən
Dedi tülkü yuz olsa da abid
Təzıdan olmaz, ay xoruz, şahid
Xoruzun halı oldu pəjmürdə
Sahibimdən soruş (dedi bir də)

(Dedi tülkü) gəribə əhməgsən
Görünməz bircə doğru söz səndən
Rahət səhkəz olubdi o bağ
Şikayətlərdi ki , mən səni tutmağ?
Bunlar- cümləsi bəhanə idi
Bu sözləri söyləyib xoruzi yedi..

Naqqal

Müdir və naşirlər: Mir Mahmud Mirfətullayev,
Cabbar Əsgərzadə (Aciz).

Elan

İrəvan ris-müsəlman qız məktəbinin müdirləri xanım (Qalinina) mütəllimlərin əl işlərini(tikişlərini) müsəlmanlara göstərməkdən otrü tazə açılan biləndə, məktəbin öz evində bu may ayının 14-də xanımlar 16 kişilər üçün (Vstafka)sərgi döşənəcəkdir. Tamaşa gündüz saat 12-dən 6-ya qədər, tamaşa pulsuzdur.

Elan

Yenə də qulluğçularını artırmış çay, süd, qəhvə, qoğaldan əlavə saat 12-dən 4-əcən nahar və saat 8-dən 10 –can şam xörəkləri hazırlayur. (Şərait)in o günü təmizliylə hazır xörəklərdən əlavə böyürtmə xörəklər də hazır edir. Müəyyən vaxtlardan gec, tez xahiş edin, Cənabların istədikləri bulunmazsa narazı olmayacaqlar. Səhhət və salamatlığını sevən müştərilər üçün stullar tozli deyildir.

(İdarə edənlər) Əsgərzadə və Mirfətullayev

Poçta qutusu

Bu yazımızda M. Q. İmzası ilə məktub yazan: idarədən yazıb sual edirsiniz ki, rusalarda bir misal var ki, çağırılmamış qonaq müsəlmandan pisdür. O düz sözdür. İmdi əgər birisi bu çağırılmamış müsəlmana çağırılmamış qonağ gələ, bəs o kimdən pis gərək olsun?

İdarə: Bu məsələ çox tariğdir və əlavə ondan biz halı məssələdə nabəği o gərnəməmişik, ona görə məsləhət görürük ki, bu məsələdən həmsəhəriniz Hacı Mirzə Həsən Ağaya rəcu edibsə, cavab alsə əgər.

...

- Gəncədə sovunca ki: cidanı oğurluyan – yerini eylər, irad kı yazırsan – yerini göstər.
- **Naxçıvandakı mili naqqala:** sifariş ilə - hac qəbul olmaz.
Dərdini söylə - yaz baxalım, yaz!

...

Cəsalıfdə həpənd?.....Mən də şərikəm, yaxşı deyirsən.

İrəvan, “Luys” mətçəəsi- Типография «Луйсь» Эривань - Mətbəə “Luys” , İrəvan

19 MAY 1914 –cü il, No 7.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat.**Lək-lək.**
Siyasi lüğətlər.**Bayğuş**
Dil məsələsi. **Dul toyuğ.**
Ədəbiyyat.**Hərdəmxəyal.**
Tiflisdə məktub. **Həmədanlı.**
Makudan.
Təbriz
Son xəbərlər.
Qız məktəbində sərgi..

Elan.

Ədəbiyyat

Şairəm, fikrimdə var hər cür hekayətlər yazım,
Bu həğiğətçün yalandan min rəvayətlər yazım.
Bu əvam millət üçün ağı gərada seçməyə ki,
Göz verim; alt yapum gil köprülərdən keçməyə
Varma sönər turp əkilmiş yerdə buğda biçməyə,
Getməsün meyxanələrdə ab heyvan içməyə,
Millətə meyxanələrdən min gəbahətlər yazım,
Min fəlakətlər, rəzalətlər, şəmatətlər yazım.

Bir zəman dəllək kimi səyim hənali sağğalə,
Bir zəman tul kəlaməm bənzəsün ənli şalə,
Bir zəman cahılları həmduş edim gəra malə,
Bir zəman əfsun yazım rozəpəzə, həmrəmalə,
Çoçılərdən, damdələnlərdən xəsarətlər yazım,
Pullulərdən, hacılardan da xısstlar yazım.

Nəs səmək zəmani eylərəm bahi hicab,
İstudenti eylərəm xərm vəşiği dil kəbab,
Bir zaman mişkin mədarimdən dönər qanə şərab,
Bir zəman lənətlər alsam mollalardan bir hesab,
Bəsliyə həğgimdə möminlər ədavətlər yazım,
Fəhlədən, tacirdən, əsnafdan şəmaətlər yazım.

Bir zəman həzl eylərəm tiryakini ar eyləməz,
Səmmidir cismim deyər əfmi çala kar eyləməz,
Zənn edirdim tiryaki heç mil ağmar eyləməz,
İndi bildim ki, bu gövmi pəndə bidar eyləməz,
Nəşeyi tiryakdan bolli kəsalətlər yazım,
Gülməli halət və əntiğə hekayətlər yazım.

Həp vəzifəmdir yazəm banklardakı başçıları
Gözləməzlər bir kərə pulsuzları, yoxsulları.
Onlara möhtac olan olsun gərəkdir gulları
Min kərə yalvarsan olmaz, bir kərə məğbulları.
Eyləyüblər əda və kəbrə adətlər yazım,
Lütfisizlik, mərhəmətsizlik şağavətlər yazım.

Lək-lək.

Siyasi lüğətlər, yaxud gödən davası

Mabəd

Di gəl İranə: götür Məşhədin mətuli başını öz xəddamayindən ötri hüğüğ şəkm tabedir
Həzrət Rza(H ..)dən bunun da səbəbi odur ki, qənbədsərifini təmir etməkdən öteri boynu nazik
xəddamlar iş görə bilməzlər, valla bu da hüğüğ şəkm tab etməzdi. Bilir ki, bu dünya fənadır.

Qaldı Azərbaycan: hökumətin hökdarı Həzrət Neğdərt əlamərtəbət hafiz məmləkət
Azərbaycan pəşt pənayə firqəyə gəndiran və dərvişan hami firqəyə rəmalən və tiryakiyan və
məhafiz fəlçiyən və ruzə xuvanan ağini sahib və tac sər əyal və öylad pəxlə xurdəndə qan Hacı
Səməd xan da istiğlaliyyət istəyür Əhməd Şahdan ki, bu hökmdarın təht həmayətində

pəxasöviylə tiryəki rahat içsünlər ki, dərvişlərin nəşiyəsi təxt olub. Həmişə Təbriz bazarında məşrutəni pisləsünlər ki, daha intixab işlərinə heç kəs qarışmasın.

Xoyun möminləri, Mərəndin hənirməndləri, Həmədanın geyrətliləri istiqlaliyyət istəyürlər ki, onların imanları amanda olub, bunların hənrləri dünyada , axırcılar pəndə geyrətləri saləmat qalub sədəmə yetişməsin.

Ku kəmrən seyidləri və ümumən İrənin müxtəlif yerlərinin mollaları aftanomiya istəyiblər ki, bunların əməmələri küçükləşməyib və onların şəcərələri müctəhidlərin mübadək imizalərilə bərəbər xalidar olmasın. Az-az cümlə istiqlaliyyət axtaranlardan Maku Sərdardır ki, bu nitqində istiqlaliyyət yolində böyük səy və təlaşları var. Allah əcr versin. Ama bu cənabın özi ac degil. Bunun istiqlaliyyət axtarması rəyyətin ğarnını doyurmağ üçün degil. Çün ki, Makuda heç acliğ bilməzlər ki, nədiyə deyirlər, ancağ bunun istiqlaliyyətə çalışmağı ondan ötridir ki, İrəvandakı acların ğarnını doyuzdurmağdan ötri makulilərin şişyə dutulmağ ğanlarından bir az suya ğatıb göndərsin ki, zəfəran əvəzinə hər il plovun rəngini saraltsun.

Ğarəz bu saat dünyanın hər yerində bu muxtariyyət, istiqlaliyyət, hüğüğ, çörək məsələsindən ötrəri davadır. Hər kəs çalışır ki, ğapdırdığı çörəyini saldırsın , ancağ burası məlum olsun ki, məzlum zalımdən , ac toxdan həmişə tələbkardır. Ama İran Şahı Cuvan Əhməd də allahdan istiqlaliyyət istəyir ki, allah onu sağ-salamat həddi-buluğa yetirsün ki, daha abığonları onun işinə baxmayıb, xeyir-şərinə ğarışmasınlar. Vallah allaha şükür, İrənda ümumən pəpə deyəndən məmə yeyənə ğədər acliğ ədası və tərəqqi tələb edənlər yoxdur. Çünki İrəndan xəzinələr dolusu kitablar çıxartmağ olar ki, hamısının əhadiş və əxbarında dünyanın fani olduğı məlum edilir.

Hətta İrənin fəhlələri də belə bir ixtiyar tələb edirlər ki, boyunlarına bir səxəki dəğəndə deməsün, bax bu səxəkiyə mənim boynuma dəğdi. Bu səxəki məndən suvayı heç kəs dözməz , mən ki, dözüərəm. İndi ğarğalar İran əngəlindən hər nəki öyrəndilər buni yaxşı yadlarında saxlasınlar ki, onların çörək davası olmayıb, məhz minmək üçündür. *Bayğuş*

Dil məsələsi (Beşinci nömrədən məbəd)

Danışığımızın, dilimizin islahi intilgentlərimizə , yarımçıqlarımıza yaramadığı kimi, ha eylə də mollolərimiz , vaizlərimiz , həpi kəndlərimiz , xanəndələrimiz üçün də əlverişli degil. Bizim kənd ərafələrinəndən bir nəfər məşhədi ibrətən məbədinə o ğədər ğəzəl köçürüb ki, lap layiğ təmrif olduğı kimi ovləsə də danışığına təğyir verə bilməz. Bu çün ğavun meydanda arabaçılalara xitab olaraq buyurdu arabələri ahəstə-ahəstə çəkən, tain ki, xeymələrin tənənlərini kəsixtə etməsünlər. Yənə bir günləri məhaldən bir nəfər kəndli işləri üçün suda dəvət olunur. Müəyyən vaxtında qələ bilməyür. Axırıncı dəvətdə suda ğələrkən sud deyir, bununla üç dəfədir ki, dəvətnamə göndərirəm, niyə ğəlmirsən? Kəndli deyir cənab sudyə, (Arpa çayının ğır-ğır abəindən əbur etmək məhal məmmətəninəh olduğı üçün xidmətinizə gec şərəfyab olduğ). Sud başa düşməyir, dilmanə qalır məəttəl. Axır, o -bu yığışib əhvəlati sudyəyə bildirirlər . Sud deyir get, daha bir də ğoz ğırıb məniylə beylə dilləriylə danışma . Vaizlərimiz isə (ələldət kaltəboət janiyə) buyurduğıları kimi nar, alma, heyva və göğərçin əvəzinə ənər, sib, nedənə və kəbutər adət ediblər. Əğər dilimiz türkləşib islah olunarsa, o zaman onların fəzilətləri məhv olduğı kimi fəşahət bələğətlərinə də böyük ziyan yetirər. Qiraət, ərbiyə kimi də hürufatın hankı məxrəciylə deyiləcəyi itib gedər. Xanəndələrimiz üçün bu iş heç yaramaz (Dəşti) və (Gəlayi) mahnılarında oxunmağ üçün türk ğəzəllərinin abda qalıtları yoxdur. Xanəndələrimiz də fars ğəzəllərini səhih və boğazda oxuduqları üçün dil məsələsinin ziddinə olduğıları məlumdur.

(Nist dər oh həlm cəz hədrən, ya pədrən çe qənm şər degümi nətəvanəm xuanim)belə səhih oxuduqları ğəzəlləri də türk ğəzəlləriylə dəğışəcəkləri aşkar bir işdir. Bu səbəblərə görə də mən öz tərəfimdən dil məsələsi ətrafında yunbalanan ağalarımıza məsləhət görürəm ki, əbdə şingirilərini də çəkməsinlər. Çünki bu məsələ intilgentlərin gözəl ləhcələrinə , molla və vaizlərimizin fəşahət və bələğətlərinə , mənim kimi yarımçıqların baədib və pər mənə danışığılərinə və xanəndələrin duzlu ssariylə oxudığıları səhih ğəzəllərinə buyük zərər yetirər , o zaman da hamu bəhanəçilər əlbir olub bizim keçəl molla demişki(və əli əlsən balsalam) deyirlər. Biz də qalarıq lal, kar, lat, lüt, zəvvar imam Rza.

Ədəbiyyat

Bir gün var idi bizlərə sultan idin, ay bəy!
Kənd əhlinə bir sahət fərman idin, ay bəy!
İşrətdə idik öərm xəndan idin, ay bəy!
Varya xanimə hər gecə mehman idin, ay bəy!
Gördin bizi hərçənd müsəlman idin, ay bəy!
Yer tədk bizi hərçənd ki insan idin, ay bəy!

Noldu gecə-gündüz yeyib asudə yatan gün ,
O Leylini görəndə ğudurub güllə atan gün,
Meyxanədə milsəkin güllərin ğışdə satan gün,
Hər ildə satıb mülküyi məğsudə çatan gün,
Veyl-veyıl dolanan bisər saman idin, ay bəy!
Dada-dada alude şanpan idin, ay bəy!

İmdisə sizə ğıldı cəfa çərxi stəmkar,
Dövlət səni də bunlar ilən ğıldı bərabər,
Yazdı kridit (nəyi ğami) meyxanəçi kesbər.
Paslandi ğələfəndə ğəzil doqməli xəncər,
Əvvəl necə heybətli bir oğlan idin, ay bəy!
Səflər dağıdan Rüstəm dəstan idin, ay bəy!

Qanun sizə də, bizlərə də verdi musavat,
Get ğoçularıvi rahət özət, rahət uzan, yat ,
Pulsuzluğa tab et, maralım, etmə xəyalat,
Qarpız nübarı bekara ğəlməz, dəxi heyhat,
Keşdi ozaman sahib bostan idin, ay bəy!
Bağda ğoş olub sərvə-xuraman idin, ay bəy!

Hərdəmxəyal

Təshih

Keçən nömrədə səhv olub, Əlixan (Makinski) əvəzinə Əli xan (İrəvanski) gedib. Bu barədə qarelərimizdən üzr istəyirik.

TIFLİSDƏN MƏKTUB

Salam əleykum, ay lək-lək dayı, səni xoş gördük. A kişi, mən əvvəllər elə bilirdim ki, bəs sən də bizim bağlarda tikən Hacı Leylək ğəbilindənsən , ama indi baxıram ki, xeyir a....

Sən ilə onların arasında zəmin –asiman təfəvüt var:Məsələ; mənle onlar gündüzlər ilan-qurbafa şəkarına çıxırlarsa da , ama gecələr də rahət durmuyub , bir ğıçaları üstə dayanıb damağlarını şağıldadıb yoldan keşənləri iztirabə salırlar. Ama sən gündüzlər bu əməllərini eyləyirisen də, gecə balalarını ğanadlarının altına alub, rahət səmiri lap kəsürsən. Olmya sən ğorxursan ki, gecə eşigə çıxasan, gecə veyilləri bir əft yetirələr. Ay kişi, bir ğəl Tiflisə, gör

burada nə aləmdir! Gecə səni aparım məctəhd bağına , gürcü qızları iylə müsəlmanların məhbubanə söhbətlərinə gūlağ as, gör müsəlmanlar gürcülərlə necə gözəl danışırlar. Peşələri səhərə kimi gürcü qızlarınə “şini cırım” deməkdir.

Bir belə iş də mənim başıma gəldi və tətəi tərək edib İrandan çıxanda əvvəlcə yolumu Bakıya saldım, bir neşə ay idi ki, Çornuqorodda işləyirdim. Sonra bir günləri vağzal yoluylə gedirdim, bir nəfər həməşəhərlimizə rast gəldim, mənə dedi : hərif, bu nə gün dirrikdir düşmüşən? lap cəhənnəm mələkinə bənzəyirsən, al aynanı, bir sifətinə bax, gör! Doğrudan da aynanı alib sifətimə baxdım, özümü tanıya bilmədim.... Dedim, bəs, əzizim, necə eyliyim ? Dedi gəl mənimlə gedək Tiflisə . Orada yaxşı fabrikalar, savodlar var, oradaca işlə, bir ayın içində gör nə pul vurursan! Mən də həməşəhərlimin sözüne baxıb onunla Tiflisə getdim. Ama Tiflis, nə Tiflis, hesab elə bi guşə cənnətdir. Burada ola goz , xanımları görüb, doğrusu əlim işə daha yapışmadı və Bakıda gəzəndiyim pulları da buradaca xərcləyib, gəlmişəm indi Tiflisdə. Amma istəyirəm bu gün bir iş arayam və yaxud yenə Bakıya gəyidam. Çünki indi baxıram cibimdə pulum olmadığına görə madamlar daha mənə etina eyləmişlər və bu şəhridə onların qəmehtinalığının xüsusunda yazub idarənizə göndərdim, bu bir şərtiylə mənim halimi bilərsiniz.

Gürce qızları “şeni cırım” dedilər, pullarımı şirin-şirin yedilər. Pul gurtulanda “şeni mumazali”dedilər.

Həmədanlı Məşədi İbad.

Makudan

Bir-iki il bundan əvvəl köhnə(çin, nişan) fruşə getdigi kimi indi yerimə məzillərdən yığışdırılıb , baha gəymətlərə satılan mirpəncək və rtibilək çəbənleri genə məzbiyələrə gəyidib.

Çünki, əvvəlcə möhtərəm dostları makulilərə yaxşı beləd degilidilər. Hər kəsin yaxasində və ya başğa yerində bir sərdarlıq , mirpəncligə nişani gərsədilir. Həman saat “çest”verirdilər. Odur ki, ondan sonra Makunun hammalları da məzildən-zaddan çalışub bir mirpəncək və ya xanlıq nişani tapub taxardılar ki, bizdə də babadan xannıq güya bunlara da “çest”verəcəkmışlər. Sonra baxırlar ki, daha dostlar sərdarlaşğ nişani taxanlara gözlərini bərəldirlər . Məyər pencək nişanını gərsələr nə edəcəklər... Odur ki, daha mətah xoddan düşüb çiyinlər , nişanlar genə məzbillərə atildi.

Mirbaçğlardirlər(.)

Sərdarın dövlətindən biz nəmiş mərba xunçələri

Istəkli gənaqlarını pozmuş və canlarından.

Mərba çaxar deyrlər , ama buranın yedinəfs kasib.

Arvadları meribanın rənginə baxub şeş mərzində duçar olublar.

Dərbar hakimləri məsləhət gərürlər ki, mərbaçığardanların şirəsindən onlara pisund eləsünlər ki, bəlkə mərzlərinə şəfa olsun. (.) mürəba çığartmağ çiban çığartmağ kimi bir dərddir).

TƏBRİZ

Buradan böyük mübəlliflər hazırlanıb İranın sair qatələrinə göndəriləcəkdir ki, oranın da bəndələrini həzrət Fərvəvaninin dininə dəvət etsinlər, əgər iman gətirməsələr Azərbaycandan onların başına daş yağacaq.

SON XƏBƏRLƏR

Nəcəf

Şayət var ki, qubali hacı Molla Baba (70) min sahib əmamə axundlərilə yığışib (Molla Nəsrəddin) məcmuəsinin axıncı nömrəsində (müsəlman arvadları öz ərlərindən bəd məamlə və naxoşluğ gördükləri lalda, boşanmaq ixtiyarlı olmaları) məsələsi yazıldığı üçün böyük bir təxfir layihə yazdırıb cümləsi imza edəndən sonra təsdiğ etməkdən ötrü buraya... göndərmişlər.

RUS-MÜSƏLMAN QIZ MƏKTƏBİNDƏ SƏRGI

Bu may ayının 15-də qızlar məktəbində şagirdlərin toxuma və tikmə şeyləri ki , ibarət olsun haşiyələr, səndəl örtükləri, pərdələr, balınc üzləri, divar zینətləri və firəngi əsvalı ilə iki mərdəliylə tikilmiş bir çox zənənə libaslar məktəbin nazirəsi xanım (Qalinina) tərifiindən sərgiyə qoyulmuşdur. Arvadin bir neçə zatlir ilə bərabər kamal tamaşa edildi və nazirə əfəndilərin neçə illər çəkdikləri zəhmətin səmərəsi olaraq bu gün müsəlman aləmində asar tərəfindən olan bu sərgi ilə böyük alqışlara və tədqirlərə məzhər oldu

Və xanım qızların işləri və güzəlliyi qədər də tamaşaçıları məmnun yola salıb hər iş kəndi üzərində tikilmiş ad sahiblərini təqdirə məcbur etdi. Və bu sərgidəki işlər üçüncü və beşiminci sinif şagirdləri tərəfindən hazırlanmışdı.

Bir də həvəsli qızlarımızın bu yolda səliqələrini təqdir və tərqilərini arzu etməklə bərabər nazirə və müəllimlərinə təşəkkür edirik.

İdarə

Müdir və naşirlər: Mir Mahmud Mirfətullayev, Cabbar Əsgərzadə (Aciz)

Elan

Parikmaxerskaya “Marsel”

Sərbəst və o gönü təmizlik ilə alır. Ona görə təmizlik sevən cənablardan tövğholunur, başlarını vurdurub, yüzlərini tərəş etdirməkdən otürü köhnə bulsanən əkas xanəsənin yanında olan “Manuğ çutaxyans”in “Marsel” parixmaxerskayasına təşrif gətirsünlər. Hağğ zəhmət hər dəfə 20 qəpik, 12 dəfəlik ğartuçğamız 2 manatdır.

“Marsel” Parikmaxerskayası.. *Manuk Çitaxyants*

Типография «Луисъ» Эривань - Мətbəə “Luys” , İrəvan

26 MAY 1914-cü il, No 8.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

MÜNDƏRİCAT

Təxmis.**Mələk Naqqal.**
Məğalə həft cür. **Yaltaxçı.**
Təbriz xəbərləri. **Siyasət.**
Ordubad. **Ordubadlı.**
Yuxunun zillətindən.**Dəyirmançı.**
Böyük tənqid. **Bayquş.**
Ədəbiyyat. **Hərdəmxəyal.**
İrəvan xəbərləri
Gəncə.**Palazqulaq.**
Nəsihət. **Leyləyin yuva dayəsi.**
Elanlar

Təxmis

Millət düşməninin təğriratı

Dudman əmadən şayyadəm,
Vətən övladini cəhlə yürüdən ustadəm,
İndi bu əmrədə məndə əvz şəddadəm,
Ğaş söyküyüm baz kəftəyə xud dilşadəm
Yandır cəhlim o az əlm edib aradən.

*

Ğalıb olmuş ğənimə ruz əzəl zalimu şəğəğ
Nə qədər mən ki varam , arta gərək cəhli və nifağ.
Mən olan yerdə olanmaz ədən əhli tifağ,
Hami məzhəb kafirəm, çe dəhəm şərh mərağ,
Yoxdi təqsirim əzəldən bu işə möhtadəm.

*

Çaşırım, əğlimi başdan aparır haləti dost,
Şəhdi şəkərdir əgər fəhş ola adəti dost,
Yadigarımdı bu ğoynumda olan saəti dost
Nəsdir loh dlim cəz əlif ğamət dost.
Çəkinim hərif deyər, yad nədad ustadəm.

Bət pirsət olmuşam imdi edərəm nəğz əhvəd,
Olmuşam doğruya həm düz gedənə çünki, ənud.
Məni bu hala salan övladi yəğğin əhdi nətud.
Mən məğnbudəm fərdus birin cayım bud
Səmada rəalər hus dad yəğın bir badəm.

*

Aləm eşğidə oldum bəlli duyana eşğ.
Verdi çün saği xoşrubuna peymanə eşğ,,
Dinimi əldən alub yüzdəki oldanə eşğ, ,
Taşdəm hağğa bəğuşdər meyxanəyə eşğ,

Hər dəm ayəd, zənni ba beçə mübadək badəm.

*

On bir il məskənim oldu rəzat ətbat,
Şeytanat elmini təkmil eylədim mən sənuat,
Orda təhsil eylədim çox hərəkət səkinat,
Elmə Nəcəf əsil həsbəm ra nəşnaxət
Bəhr ehsan pedər mən çe gədər....

Mələk naqqal.

MƏQALƏ HƏFT CÜR

Yaxud
sənət biruzə vermək

Dünyada yaranmış insanların hərəsi özünəməxsus bir iş, bir sənət bulub başını saxladığı hamıya məlumdur. Hələ bizim çölmək yapmaq, bel sazlamaq, daş kəsmək, dam dəlmək kimi sənətlərə məşğul olmamızın mənfəətlərində vəz keçib, bu həft cür məğalədə hər kəs başını saxladığı sənətin tərəğgisi üçün öz sənətini biruzə verməkdən bəhs edəcəyəm...

Məsələ: bizim aşpazlər öz bozbaşını xoda verməkdən ötürü götürüb bozbaşına bir az ərik, alça, kartofel tökür ki, yeyən bir də yesin.

Məsələ: Bizim Qəmərli beçəsi vəz eyləyəndə fəzahət bəlağətini xəlğə göstərib, xəlğın ağzını açıq qoyub; Gözlərindən bir damcı yaş çıxartmağdan ötrü gərək xətm qılam edəndə (Molla Nəsrəddin) gərək bir təsih lənət oxusun, çünki axund bu lənətləri əgər oxumasa çörək yeyə bilməz. Odur ki, yalnız ya Molla Nəsrəddinə də lənət oxumaqla əktfa etməyüb hər biş vəğt namazdan sonra leyləkçilərə də bir təsih lənət çəkməyi sənət mövkəd gəbilindən olaraq cəmaətə vəsiyyət eyləməyi yenidən rəməzan ayı üçün xatirində saxlıyub ki, bunun əvəzində bir gələn bir də gəlsin.

Məsələ: Təzərsəki küçədə xanım “Qalinina” mətamələrinin əl işlərini sərgiyə qoyub möminlərin və bəzi mollaların gözüne soxyb nəki gözlərini ovub rəvayətbağların xidmətində gözlərini kor edən şəhrəbanilər, xəccəbanilər, tükəzbanilər nələr yapırlar, hələ nələr yapacaqlar....

Bu özü də sənət xodə verməkdir ki, məktəbə bir gız gətürən birini də gəmsusindən tapsın və xanım “Qalinina”nın zəhmət səyinə müğəbul təşəkkürlər etsünlər. Ama inşallah müsəlman qardaşları ilə işləri yapmazlar.

Baxağ Bakı (qoroda naçalnik) inin səyinə bu da çox sənətpərəstdir. **Məsələ:** Əvvəl Bakıya gələndə yazıx qoçulara dahə deyir elə ki, həram elədi, boyini dəmirdən bərk olan qoçuların boğazını əmrud sapından nazik eyləyib o saat əkdi...

İmdi də bax, neçə müddətdir gecə və gündüz çalışıb, özünü gəşub gəre camaətə. Nədir ki, qəlün təvniylə çalışıb mübarizə edək, allahın qabağına çıxağ. Heç mən ölüm dəxili var?

Mən bakılıların yerinə olsam, bir qəpik də o barədə ianə etmərəm, buyurun, bizim axundlarımızdan soruşun, gərək təvniyə ilə də savaşağ olar? Allahın işinə əl vurmağ olar? Gər belə şey olsaydı niyə bəs (lüt) şəhri alt-üst olurdı? Zəmanə naçalniki bu axırəmi özü də bilir. Ama mollalarla bir az ədavəti var, o səbəbə bu işi beylə eyləyir ki, mollalar bilməsünlər də Türkan-Bakı və Zaqaqaziya cəmaətləri bilsünlər ki, bu təun əjdəhasının ağzında nə gədər məxluğ güruyardı.

BİTƏCƏK

TƏBRİZ XƏBƏRLƏRİ

Azərbaycanı işğal etmək üçün artistlər cəmahir methodəsi tərəfindən söğəlcişdə bulunmağdadırlar. Gəbağcə Osman bəy və Mərziyyə xanımın dəstəsi Təbrizdə hərəkət hərbiyədə bulunduğı sıradə ruh allahə sədəği də Xoy, Səlmas, ta Urmiya gölünün sahillərinə gədər əşfalə başlayubdurlar. Digər tərəfdən də ehtiyat olarəğ Əşrəfan təht komandasında Tiflis teatro dəstəsi düz şose ilə şəhərə bir hücum xətti açmağdadırlar. Bunların əğəbincə tazə bir osmanlı teatrosu dəstəsi keçdi. Bu gün alınan xəbərlərə görə Azərbaycana sövğ edilən tyatro əşfal möfrazələri miyannədə atışma vəğə olmağdadır.

Digər tərəfdən də İran dərvişləri “Əhr” Həmədan və Girmənşah şəbiyə gərdin dəstələrinə İran hökumətindən imtiyazlar tələb etməkdədirlər. Hökumət isə onları da artistlərlə bu hüquqda qoyub. Azərbaycani beynəlmiləl artist, təbiyə gördün və dərvişlərinə açıq bulundurməği vəd etmişdir.

Siyasi

ORDUBAD

Ağ seyidin uşağları Ordubaddan çıxıb yaylağa gedən kimi şəhərin havası dəyişib. Əksər mədaxili savuğ apardı. Ona görə cəmaət həyəcana gəlib. Ağaların ğayıtmasını rica etdi. Şəhərə ğayıtmaq üçün ağalar bir çox tələbatda bulunurlarsa da, o cümlədən sinniləri 40-dan ziyadə olmamağ şərtilə iki yüz nəfərə siğə istəyirlər.

Şəhərdə bu ğədər dul övrət yox; məhlədə olan arvətlərin (Hacı Molla Əli Axund) “dəstəği” siğə eylüyüb ğurtarmışdır.

Bir nəfər ordubadlı.

İdarə

Ordubadlılar çox da qüssə etməsinlər. Ağ şeytanlardan birisi də burada olduğn üçün İrəvan bağlarını da soyuq apardı.

YUXUNUN FƏZİLƏTİNDƏN

BİR AZ

Yat! Köhnə müsəlman nə ğədər varsa bu dünya ,
gör bolluca röya.
Yat! Yat səna olsun bu gözəl uyğu kuvarə
təprənmə məbadə,
Məcmuə və jurnallarımız yazsa məğalat
sən bağır kı çatlağ,
Deyir vaiz , səsəyinə vermə ğulağ, sən uzanıb yat,
huriləri oynat.
Lay-lay deyənin çoxdur oyu ol rahət,
bassın səni qəflət
Toyu tomuşların işləməyilə çəkə zillət,
min dürli məşəğğət.
Nəfsiyə edir cəhli, həmişə bizə irad,
ax evləri bərbad.
Onlara nədəndir?Acı gəlmiş bu gözəl ad,
bir belə şirin zad.
Bir məktəb açdırmaq üçün etsələr elam,
söz düşməyib göz xam,
Elmiylə məbadə edirlər sızləri bədnam,
bu ğəm bəd əncam.
Məktəb sözünü tərək eyləyib eylə fəramuş,
ver sözlərimə kuş.
Yoxdur, bilirəm səndə əğərçi eşidən kuş,
başında bir az huş.
Yat! Yat, dadaşım, yatmaq üçün yaxşı zamandır,
durma ki,ziyandır,
Yuxu rahat candır, həm ruh rəvandır.

Dəyirmançı

BÖYÜK TƏNGİD

“Şeyx Səməd” şirazlı imiş. Bir gün məscid qapısında iranlıların natariusu yanında əkaşin bir neçə pinti iranlının həcətini , məraslənini yazandan sonra buna bir gəzetə verüb toğh eyliyürlər ki, düzə də, xub də kəndə gəlan ərsiz arvatlardan bunlara bir xəbər tapsın oxusun. Axund beylə baxır, eylə baxır, birdən gəzetəni tullayub, əmmaməni çıxardub bir qədər vurur yerə və sonra hirsini sovudub mülayim bir haliylə iranlılara deyür, gədaşlar, bəlkə sizlərdən eşidən-bilən ola, Şeyx Səmədi haralıdır? Bunlar axundun bu halindən təcəcübə gəlib , bir xeyli vaxtdan sonra fikirləşib dedilər: axund ağa ! Şeyx Səmədi şirazlıdır!

Axund – yəni şirazlıdımı?

- Bəli , ağa , şirazlıdır! Axund bir az hiddətlənib dedi – yəni belədirmi? Ya zarafat eyləyirsiniz? İranlılar çəşmiş, ağa, vallah zarafat eyləmiriğ. Əgər gələtimiz varsa, töbə eyləyək? Axund daha da şiddətlənib ağzı köpüklənə-köpüklənə birdən-birə bizə çığırdı. Xeyr, düz demirsiniz, mən də bilirəm, Şeyx Səmədi şirazlıdır. Bax, gər bu gəzətdə məğalə verirsiniz ki, Təbrizdə paxlanən oçuzkən məzəndəsindən bizə xəbər ver, heç anlamırsınız ki, dünyada nə var bu gəzətdə bunda nə xəbər olacağ. Bunun nə əğli, nə kamalı var, sırf yalançıdır. Bütün dünya Şeyx Səmədinni tanıyır ki, şirazlıdır. Amma bu yazır: (Seyid Səmədi Səbuni) almağ istəyənlər... buraxanda molla durur deyəsən birdən o deyənə_su səpdilər, taşı yatdı. Molla durdi, hər yallamağə xəlg güldü, mən də güldüm və dedim, əfriyən camuşun fəhminə.

ƏDƏBİYYAT

**Bilməm nə zalim olubdur elmə sərəsər ağalar,
Cindar, falçı, dərviş gəmnak müstər ağalar.**

**Açdığca elm, sənət acliğ tutur cahanı,
Ehsan evi gəpanmış qazan mazani.
Basmış gubar, matəm ağ başlı ruzə xani,
Bəkə gəlub pulsuz hər dəmdə çəkər ağalar.**

**Apdeğc göz cmaət məhv oldi köhnə adət,
Məşədi Cəlil gəyanmaz hər gündə yüz həcamət,
Dəlləklər ağlayır qan, yarəb bumu ədalət?!
Hacı Əli Ələkbər dəstində neştər, ağalar!**

**Abdal Hüseyin, hənasın əvvəl yaxardı hami,
Əzbəski, bu hənanın cahanda vardır nami.
Qan ağlayır xüsusən Hacı Bəyim hamami,
Dəng həna satanlar biyar yavər ağalar.**

Hərdəmxəyal

İRƏVAN XƏBƏRLƏRİ

İrəvanın hisli və hümmətli cavanları bu necə ay bundan irəli kəmal cədditlə bir yerə yığışıblar ki, şirkət yayıb bir mətbəə açsınlar. Ancağ pul sözü ortaya gələn kimi mindən –mindən bağhyan cavanlar birdən bir tək səbr səsi eşidib də , deyib məqalələr yalan məqalədir.

TİCARƏT “TƏRƏĞGİSİ”

İrəvanda bəzzad, xəbis, əttar, baqqal və sair bu kimi mağazin sahibləri keçən il o qədər qazanıblar ki, daha bu il al-verə ehtina etməyib, dükanlarının qapılarını bağlayıb(beytəl xab) şəkilə salmaq istəyirlərsə də, amma neftçilərin və sənətkarlar da tökməçilərin işi hamısından tərəğidədir, çünki, bu (dvornik) məsələsi çıxandan evlərində yandırmağa şəm tapmayan hammallar , fəhlələr və zərərdidə bağbamlar indi gərək küçə gəpilərində fənar yandırsınlar.

Öylərinin içində oğurlanmağa layiğ bir şey olmadığı üçün bu yayı özləri də küçədə yatıb çırağın işığında başlarını dolandırmağ istəyirlər.

...

Keçən həftə saat ikidə səfərdən qayıdan tacirlər yanlarında xırda pul olmamağa görə adəmə bir ğəpik ğoyub 7 adəmə bir (leylək) məcmuəsi aldılar. Axırımınıcı ğəpikləri düzəlmədiyi üçün 7 əmsaliylə ğazet satənə bir veksəl vermişlr, nə isə qəzet satana pul lazım olduqda ticarət banklarında bu vekseli qəbul etməyib və deyirlər ki, gərək milyoner “Pirğuli”də ğol ğoysun, valla olmaz!

İdarə

Bəs belə imişsə əsnaflar banklardan nahağ yerə kəllayi edirlər. Çünki, özləri yüz manatlığ olmadığı halda, bankir bunları milyonerlərlə tanış etmək istəyirlər.

Oprava işləri

Müsəlmanlar küsməsələr müsəlmna məxsus işlərə heç vağt tez baxmıyacağlar.

...

Gürce karvansarayında xozeynlər cümə demir, bazar demir, şənbə demir əminələri kətəkiylə işlədirlər. Ama nədən isə hər sübh tezdən qaradovoy gəlib əminələri işdən çıxardır. Bir on dəqiqədən sonra qaradavoyların heç papağı da görünmür. Ama gürcü sarayının eşiklərində çox doxan olmağa görə qaradavoylar deyəsən navvotğa məsələsiylə məşğul olurlar.

...

Keçən günlərdə nöker -usta aralarında olan yüngül bir küdrəti özəllə etmək üçün (adam çəkişməsə bərkişməz) məsəli yerinə yetirülüb; əkəbir və ərkan vilayətdən sayılan nan bir zat tərəfindən göndərilən bu ğuyi heykəl yapılan İrənin böyük tacirlərindən bir zati dikəndən çarşıya çıxıb(ġimnastiğa) üsulu ilə böyük bir çəkiş bir kəş əmələ gətirdi.

Gəncə

Bir neçə gün bundan qabaq Sərdar bağında olan (qulyaniya)da bizim cavanlarımız xeyir verməklə və keyf çəkməkdə ğomşulardən heç vaxt dala qalmırdılar. Belə ki, ermənilər , ruslar madmazellərə altı şahalğ gül alıb bağışlayanda bizimkilər bir-birinin boynunun kökünə beş manatlığ yalnız ğanfet çalırdılar. Onlar lal, kar musiqiyə qulağ asanda bizimkilərin səsləri zurnanın səsinə batıl eyləmişdu və əlavə bizim cavanların papağları gecə atılan fişənglərdən çox uca gedirdi. Afərin bizə, genə özümüdə.

Palazqulax.

İdarə

Afərin, afərin, a kişi. qomşular xeyriyyə işlərində əcəb təmkin göstərirmişkən ki....

Nəsihət

Özüni toplə , a “leylək”, bircə rahat otur!

Olmasın çox da işin , həm bəkilin!

Görmürsən ağuzumə taxur.....

“Mərvdə” (Yusif) öldürmədi bir çəkməsilən?

“Lək-lək”in yuva dayəsi.

Müdir və naşirlər: *Mir Mahmud Mirfətullayev, Cabbar Əsgərzadə (Aciz)*

Elan

Parikmaxerskaya “Marsel”

Sərbəst və gönü təmizliklə alır. Ona görə təmizlik sevən cənablardan təvəqqə eyləyirlər başlarını vurdurub, yüzlərini tərəş etdirməkdən otürü köhnə bolsa kaş xanə sənin yanında olan “Manuğ çutaxyantsin”in “Marsel” parixmaxerskayasına təşrif görsünlər. Hağğ zəhmət hər dəfəyə 20 qəpik, 12 dəfəlik ğartuğamız 2 manatdır.

“Marsel” Parikmaxerskayası.. Manuk Çitaxyants

Elan

İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi və məsur “Şahbal” məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə illiyi: 10 manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarət. Xahişmənd olanlar bu adresə rcuh buyursunlar. (İstanbulda iki pustxana ğarşısında Fərəx Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) . Bu məcmuəyə nəhayət mətin bir məcmuəyə olub və hər kəscə ğiraəti arzu edilər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üçün abunə hər kəsə tövsiyə edirik

İrəvan, “Luyis” mətbəəsi. Типография «Луйсь» Эривань

2 İYUN 1914 cü il, ŞƏNBƏ, No 9.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat. **Hərdəmxəyal.**
Məğalə həft cür.. **Yaltağçı**
Bişüür övladım. **Şeytan.**
Mərənddən məktub. **Səfil mərəndli.**
İrəvan xəbərləri
Yakalaşmış. **Ətcənə lək- lək.**
Taqqıltı. **Şeytan.**
Poçta ğutusu.
Elan

ƏDƏBIYYAT

Hissim dağılır ğərdişi dövranı ğörəndə,
Dünyadakı nadan olan insanı ğörəndə.

Qurtardım o gündən ki, bu şəhərə aşiğ olasından,
Bağrım yarıdır sənif müsəlmanı ğörəndə.

Ən doğru bizə hərəm parılır tülkü papağdən,
Şadam Xaçatur ğoyduğı şapğani ğörəndə.

Bulvarda gülürlər bu yaşıl lentli qızlar,
Çadrşəb tar içrə bu nəsvani ğörəndə.

Ahu kimi Saşa ki, ğəzir küçədə sərbəst,
Od qör ğaçur töhfə Tükəzbani ğörəndə.

Az qaldı dünən Gülsənəmin bağı yarulsun,
Mənlə dolanan qol-qola(Varyani) görəndə.

Düşdi yadıma övdə dünən köhnə səliqə,
(Naznaz) pişirən kiftəli şorbanı görəndə.

Ammə pişirə qatleti padvaldakı (Sərkis),
Fırlansam alagözlü butulğanı görəndə.

Əfsanə səadətdir bu padvalda keçinmək,
Nəhnim kor olur xaneyi virani görəndə.

Bir kəlmə müsəlmanca danışmam öz atamla,
Mama deyərəm mädər giryanı görəndə.

Hərdəmxəyal

“Məqalə həft cürə”, yaxud sənət büruzə vermək

Götür İrəvanda Məşədi Abbas bəy Əli Alınağıbəyzadə və Hacı Səməd Əli Hacıbaba oğlunu. Bunlar da baxırlar ki, opravanın hələ müsəlman küçələrinin təmizliyinə, suyuna, işıqlığına, halına baxmağa məcəli yoxdur. Bu cənablar təzə açılmış Təsarsəki küçənin suyini gətürməyi öhdələrinə götürürlər; (Afrıquf)də müsəlmanda bu işi görən kimi opravanın 1600 manata təxmin elədiyi işi 500 manat öz idarəsinə zərər vurub, 1080 nanata endirir. Bilmirəm bu bəyzadə və hacızadələrə nə gəlmişdi ki, opravanın vəzifəsini öz öhdələrinə götürürdülər. Əgər desəkiz sənətkardırlar, xayırlı! Heç vağt inanmam, İrəvanda bu gədər dövlətliklər, əyanlar var. Hansı biri xeyir işə gərişməğ istəyüb. Barmağınızı yumun indi. Bunlar bu kasıblıqları ilə belə ki bu işə düşənlərinə nə xeyir işə baş qatmağı özlərinə sənət biliblər allah. Möfğ eyləsin, ama mən yenə inana bilmirəm. Məhz Əli boşagmış ki, biz bir belə iş eliyək. Əgər musurman qardaşların bu işi bilməsə bu işi də bilsin.

Məsələ: İrəvan cəmiyyət xeyriyyəsi bahardan bəri göstərdikləri fəaliyyət cəhdinə yığıqları pulları xərcləməyə yer tapmayıb. Məhz yalğızca İrəvan cəmiyyəti xeyriyyəsinin adıyla (Sabir)in kitablarını nəşr etdirməyi öz öhdəsinə götürübdür ki, bakılılar bir az nicat, şəfa, səadətdən, zaddan deyəndə bir az da bunlardan desinlər və əlavə bir otuz min manatlıq da dağdağan zağaz verüblər ki, cəmiyyət zalının eşikli-ıçərili divarlarına assunlar ,bəlkə molla yavaların gözi dəgməsün.

Bir də götürək opravanı, həğiğət opravanın işi heç tərifə gəlməz, müsəlman gılasnılarının dövlətindən müsəlmanlara ucuz hər iş başlanırsa, o dəğiğə gurtarır. Necə ki, tazə blanda iki ay bundan əvvəl elektriğ ağacları yarisına gədər nəşib edilmış və yarisı da elə gəlir.

Aldığımız məlumata görə oprava bir gün yatır yuxuda görür ki, gəza bunu salıb müsəlman küçəsinə, gıçı-gıçına ilişib. Birdən uçur. Gethaget, gethaget, birdən gurumbaz dəgir bir xəndəğə, sərsəm yuxudan ayulub deyir, gərək mən bir yetim sevindirirəm. Odur ki, gəlüb sahibsiz yetim müsəlmanın da xərabə blanın yarisına gədər eleğtriğ çəkdirir, yarisı hələ də gəlir. Deyəndə bəs, o biri yarisı? Deyir mədaxil sənəd və gubçasına iki dənə eylə, boynu yoğun ağça siçanı görüb kü, daha bir ağça da götürmək olmaz ! Burdan da məlum olur ki: oprava məhz yetim sevəndirmək istəyürmiş vallah. Sənət bruzə vermək olsaydı heç o yarisına da eleğtriğ çəkməzdi.

Yaltağçı

BIŞÜUR ÖVLADIM

Bu zalımın oğlu məni lap dəng eylədi, dəng,
Ovğatımı təlx, hövsələmi təng eylədi, təng.

Gənə xirtəginə kimi gedüb içdi gudurdu,
Hər kim gəbağa çıxdı, durub cəng eylədi, cəng.

Gah qonşuların baltası tək təndə apardı,
Ordakılarını yenə köllə vurub ləng eyelədi, ləng,

Gənə getdi ğumarbazlığa bu zalımın oğlu,
Paltarını uduzdu məni binnəg eyelədi, nəng,

Gənə tiryakə adət eyelədi bu başı batmış,
Gənə şeirə çəküb adətin bəng eyelədi, bəng.

Ğuran anlayım hağsi səsi təngə gətirdi,
Əflimə salıb ğul ğıçımı çəng eyelədi, çəng.

Şeytan

MƏRƏNDƏN XƏBƏRLƏR

Cənab “Lək-lək” təfəqqə edirəm dərc edəsiniz və təəccüb etməyəsiniz. Hər yerdə bir allah var, İrəvanda min allah. Əvvəla, and olsun bizi yaradan, var edən gözə görünməz allaha. İkinci, and olsun səlləlləh Məhəmməd Əliyə və genə and olsun , üçüncü allahımız Əhməd Şaha , dördüncü allahımız xanlara, bəşiminci allahımız mollalara, altıncı allahımız seyidlərə və yeddiminci allahımız fərraşların başına. Mən xilaf ərzi eyeləmirəm. Özgə məmləkətlərin hamısında bir allah var və hər kəsin də pənahı hər yerdən kəsilib, ora əl atar; daha 28 allah yoxdur ki, bir-birinə salsın və bəndələrinə zalım olsun. Ama gəl bax iranlıların halına , şikayətlərini klimə etsinlər. Belə də həkə-həkə yer olarmı? O ki gözə görünməz allahdır, heç yaxasını ələ verməyib və İran sədmədidlərinin zırlıtısına ğulağ asmağ və gözə görünmək istəməyir. 2-minci allah da (Odessada) madmazellərlə boğuşmağa məşğul olub heç bizi yadına salmaz; 3-müncü allah da kı, səfirdir, sözünə baxan yoxdur. 4-müncü allahlar da kı, xanlardır, mollalardan çox bərk qorxurlar. Heç kəsin şikayətinə yetuşub işinə baxmağ.

İstəmərlər, məgər eyni kə, gah da bir maladoyların işinə baxıb şikayətinə tiz çatarlar.

Ğaldı 5-minci allahımız mollalar, bunlar da çox ğəhərdərlər. Heç rəhm , mürvət tapılmaz! 6-mıncı allahlarımız da seyidlərdir. Bunlar da mollalarla əlbirdilər. 7-minci allahlarımız fərraşlardır ki, hər bir yüngül bəlanı dəf etmək üçün ağır məbləğlər istəyirlər. Almasalar , sıxa ki, çalmağdan boynumuzu yağır edəcəklər....

Ama bu saydığım allahların işə baxmamələrinin hərəsinə bir əzr götürdüm... Bəs işlərimizə tez baxan 5-minci allahlarımızdan yazım, bax gör doğrudan bunlar rəhimsiz, mürvətsiz , qəhar allahlardır, ya yox? Gor bunların məğam ğəhirdə vurduqları bələdan xilas olmaq mümkündür, yainki, mən yalan deyirəm?

İndi ğulaq as gör! Bu gün Mərənddə Ağa Əli Mərəndliyə bir nəfər mərəndli Ağa Rəhim adında birisi yüz tümən pul verəcək Ama Ağa Əli 4-minci allahlardan olan Siçah Əlınzame bir neçə ərizə verəndən sonra etdiyi şikayətdən yanə 5-minci allahlarımızdan olan Şeyx Bağıra ricuh et, -deyə cavab verir.

5-minci də bunun yüz tümənini əlli tümənə kəsir ki, 5 ilə kimi alsun. Ağa Əli bu işləri görəndə məəttəl ğalar; dərbar süpürgəçilərindən biri buna deyir, heç məəttəl ğalma sən, bilirsən ki, hər kəs allah üçün bir versə, beş əvəz alar?

Bu məsələni Ağa Rəhim bildiyi üçün anbarına bir xərvər yarım buğda yerləşdirdi... Sən hələ şükür eyelə ki, yüz tümənin əlli tümənə və beş il vaxtə hesablaşmağə kəsildi

Şikayətçi Ağa Əli bu sözləri eşidən kimi deyir, bəs, eyelə isə mən də ondan böyüyünə ərizə verərəm, bu saat gedərəm Hacı Səməd xanın yanına.

Sopur ki, bir xəbəri Şeyx Bağıra deyən kimi deyir, eyelə eləsin ki, ğəhəsim tutmasın. Vallah and olsun əsa və əmmaməmə onu əppək üzünə həsrət qoyaram. Hələ qalmış bu ki, mənim qabağında sıcağ altu olanın hökmü (Sofiyən)dan bu tərəfə keçməz! Ayə o görmədimi Bağır allah və bir də oğili arvad milli olmadığından ötrü Təbrizdən hakm götürdü. Mən ki fəxr elədim?.. Ayə eşidmədiyi Əli Həsən oğlu 800 tümən xərci çəkib Təbrizdən hökm gətirdi. Bu hələ 800 tüməndən mollalara, seyidlərə xərcələdim ki Hacı Əyisdən ərs yetişən 5000 tüməni alsın. Mən o hakimdə fəşğ elədim. 1600 tüməni də getdi, mənə versəydi , genə ona bir gün ağılardım. 1 qəpikdə qazana bilmədi.

Amma o 1600 tüməni mana versəydi, genə ona bir gün ađlardım. Al m bilir ki, mənim əlimdən necə iŐl r gəlib-gedib. İndi bunu anlayıb v  rahat otursun ki, məndən böyük allah nəinki Mərənd Azərbaycan hətta dünyada da yoxdur. Mən bu s zl ri yazandan sonra bunu demək istəyirəm ki, sıcaq  ltulalar v  sıcaq alnizatlar bir m ci, iki m ci,  c m ci v  yerdə qalan Allahlar ki, bunun ğabađında toxuya bilmirlər və bu onların hamısından pis rdir. C mih ixtiyari versinlər Őeyx Bađıra, bəlkə, bu yazıq iranlılar bu qədər bəla   kmiy l r,  unki allah ki Ő rikli oldu, hansının bir-birinə acıđı tutsa g pi, sıxa kisini bəndələrə də keçən axrı sıx  ki, altında  zildik, tıncıđdix yazıqıđ.

Səfil M r ndli

İRƏVAN XƏBƏRLƏRİ

Müəllim yubleyi

İmthanlardan sonra ədib, Őair, müəllim, bin zir Ő fig rov H zr tl rinin 48 illig yubl si baŐlanacaq.Və bu yubleyd   vv limci dəfə nitğ oxuyanlar Həzrət m Őaralih k bu neçə illərdə t hd tərbiyəsindən  ixmiŐ v  diplom almıŐ türk dili professorları olacaq.

Və bir çoxlarının nitqinin məzmunu b yl  olacaqdır.,nəhayətsiz t đdir v  t Ő kk rl rimizin ğaynar bulađlarından axan saf sulari ədib Ő hrimiz v  müəllim biyn zirimizin mübarək baŐından töküb m ğ dd s v cudini ğarğ etmək n  qədər x Őb xt oluriz...

Əgər x dank rd  bu zat bizlərə türk dili və türk dərsi  yr dm k v  vermək bacarsaymıŐ, y ğin n baŐımız türk tarixi se m ğ  v  türk dilini cırnı bađırdmağa v   l lx sis türk qəzet və m cmu l rini oxuyub gözəl və zərif  ndam tanqo madmazell rin m Őurğ sindən bifeyz v  m hrut ğalardığ. Və əlavə valideynlər (imenni o kiŐil r v  ağalar ki uŐaqlarını gimnaziya oxudurlar).Bu yubiley münasibətilə bu məhrəm nani yüz il də bundan sonra oradaca məmləkətdə bir ğ rar edib  z uŐaqlarının milli hisrl rini v  dillərini fəda edəcəklər.

İdarə.

Hamısı necə olsa bunid n m hk m olan müəllimlik , uŐağ v  atalari  z övladlarını dilsiz ğoymağa etdikləri səyi v  qeyr tl rini təbrik edirik.

QIZLAR MƏKTƏBİ

İrəvan h sayil rinin bu keçən g nl rin birində ğızlar məktəbində olan məclisdə böyük bir h mm tl ri görüldü, nəhayət ciddi bir surətdə məktəbin m  llim l ri  c n məktəbin yanında bir neçə otağ artırmağa ian l r toplanır.....

- allah m v ff ğ eyləsin.....

İdarə

Bizə qalırsa otağları məktəbdənkənar bir yerdə dutsalar daha gözəldir.  unki bu hisli cavanlara çox da xatirc m olmaq olmaz. Bəlkə birdən də eyle itifağ d Őd  ki; dəli cinl ri bunlara əmr etdi ki, ğızların dərslərini artırmağ  c n məktəbi böyütmək lazımdır. Onda heç kəs ianə verməz, ama indidən g r k heç kəs xam d Őm s n ki, bu otağlar məktəbə məxsus olmayacağ . Ona görə ayrı yerdə olmağı m sl h td r.

PUL TAPILMIR

C m , bazar, braznik, bayram ittifağı, tətillər İrəvan  snafil rin nəhayət dərəcədə x Őnud v  rahat ediyor. Ələlxüsus da ki, bu may ayında . Ama bircə mətləb çox yamandır ki. Bunların x cal tligin  səbəb olur m m nl r , m Őh dil r, ruz ci v  mərsiyə məclisləri; ğumarbaazlar ğumar məclisləri; v  Ő rab i enl r də i ki məclislərində, sadlarda , duxanlarda çox utanırlar.  unki; ya ehsan edin, ya uduzmağ istəyin və yaxud kefl n b, gen-boluna s pm k istəyən cənablar əllərini ciblərinə atırlar, pul tapılmır.

Yaxalaşmış

Mən bu gecə yeni pərvaz olduğumə görə söyündüyümdən özümü saxlaya bilmüyüb pərvazlandım. Ancağ ğaranlığda gözüm görmüyüb yolların ağaclarına ilişüb, bu ağcə , o ağcə dəğə-dəğə düşdüm ğanadları üstünə. Onda gördüm ki, hər ğanadım bir dığanın və hər tüküm bir xanımın əlündə ğalıb. Özümü şaşdırdım. Yarəb, bu nə ğaza idi düşdüm, bulvarda da adamı bu hala salarlarmı? Nə edəcəyimi bilmirdim, onda gördüm bır səs gəlir, ədə, o degil, budur, vuurun, ğoymayın, gup vurun, gup vurun!....

Xülasə, baxdım, xeyr, yaxalaşmış işlər, bu ayrı təhəriymiş, bir az özümə gəlüb bildim ki, məndə işləri yoxuymuş. Qulağ verdim ki, dərzi Kazımın qardaşı Ələkbərin naləsi göyə ğalxıb. Ayə, vallah, billah mən elə bildim ki, ayrı dğadır. Mən buna bənd olmayacağ idim. Ğələt eylədim, bilmədim, baxdım. Ğərəz baxdım həngamə böyükdür, əgər uzağdan baxan uşağbazlar da buna koməgə qassələr dünya bir-birinə dəgəcətir. Əl-ayağımı yığışdırıb yuva dibinə düz ğaçdım. İmdi hələ də tüklərimin dibi cəyriyir. Amma səgrisə yakşılaşnaz valla işim yaş olardı. Ətcənə lək- lək.

Taqqlı

Rahət nəfrəgimə...
Nəfsuyun istəcəək şərəbə qarşu,
Ğızlar nəsə ğədər ke qalmazlər qarşu.
Bir söz deyəmməm hicaba qarşu da

Şeytan

Poçta qutusu

Buxarada- Cənnət (quşuna) kağızlar yüksək iki yüzü də yazılı idi. Bir yüzünü yuyurduğ ki, təmizlənsin. İki yüzü də getdi. İndi səbət malı olub. Hamı yazmalı və lazımlı məsələ olsa yaz! A ma bir yüzündə və aydın olmalıdır.

İrəvanda – (yazanların adlarını soruşanlara və mən ölüm deyən cənablara) hər yetənə sir verin mərsiyəxan olar.

Müdir və nəşirlər:

Mir Mahmud Mirfətullayev, Cabbar Əsgərzadə (Aciz)

Elan

İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi və məsmur “Şahbal” məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə yeki: 10 manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarət. Xahişmənd olanlar bu adresə reuh buyursunlar. (İstanbulda iki pustxana ğarşısında Fərəc Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) . Bu məcmuəyə nəhayət mətin bir məcmuəyə olub və hər kəsə ğiraəti arzu edilər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üçün abunə hər kəsə tövsiyə edirik

İrəvan, “Luyis” mətbəəsi.

12 İYUN 1914-cü il, No 10.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mündəricat

Ədəbiyyat. **Hərdəmxəyal.**

Hüququ qanmağ. **Ənqa .**

Bir dəfəyə baxmadan . **Şeytan.**

Şəhər aralığında

Ədəbiyyat. **Şeytan**

Lal, kar, lat, lüt. **Həpənd.**

Ədəbiyyat

Millət, niyə bilməm bu qədər xam idim əvvəl?!
Heyvan idik, ağ başlara çox ram idik əvvəl.

Xonçamdakı bu nemət əlvanın idin sən,
Bir yanım aydın səhradakı nanım idin sən,
Lap tərki gərgidi tövləmdəki heyvanım idin sən,
Saldıqda “şitil” boyinuna aram idin əvvəl,
Nadan edən ama bizə çox ram idin əvvəl.

Bu sadə olan qabağkı dövranımı , dəyişdi?
Aldatdı sənən qabağkı şeytanımı dəyişdi?
Eynəkli, qraxmallı müsəlmanım dəyişdi?
Xamlıqda bütün nadir əyyam idin əvvəl,
Nadir idin ağ başlara çoğ ram idin əvvəl.

“Nəmrud” bilirdiniz məni övrət kişi yeksər,
Etdim bütün islami cəhalətlə məxməsər,
Imdisə varam bir mən özüm, bir ğuri mənəbər,
Hər bedətə yabıh olan islam idin əvvəl,
Nadan idin ağ başlara çoğ raha idin əvvəl.

Xəzəlīm varidi sizləri təkfir eyləməkdən,
Bir fəsli oturur min kərə təğrir eyləməkdən,
Mən besər də çığırıb sizləri təhqir eyləməkdən,
Mömin xərafətiylə bədnam edik əvvəl,
Nadan idin ağ başlara çox ram idik əvvəl.

Hərdəmxəyal

HÜQUQU QANMAQ

Bu ləfzənin çox mənalı var , yəni hüquqları qanmaq. Bu da cürəbə cürədir. Bunun bir cürəsi belədir ki, iki qardaş olur, bir yerdə qazanır, bir yerdə çalışır, bərabər əlləşir və vuruşur, bir tikə çörək çıxanda da hər ikisi bərabərcə ailələri ilə yeyurlər.

İttifağ düşür , bunlardan biri tutulur, birinin yerində yadigar olan xırda oğulu qalır böyük qardaşın umuduna. Böyük qardaş da buna abığon olur...

Yəni həmi əmi, həmi abığon, həm də ki ata əvəzi. Bu qardaş balasına baxırsan yekəlik, baxır ki, əmisi oğlu çox sahib şüur, elmlı, ğurs ğurtarmış bir adam , ama bu bişuvur, cahil, əmisinə də möhtac. Adə birdən bunun fikrinə gəlir ki, əmim oğluyla mən; ikimiz də bir toxmdən əmələ gəlmiş nəhalən zümrəsiyik. Əcaba bu elmlı. Mən cahil ? İkimiz də bir xəzinə sahibi ola-ola niyə bu zəngin, mən yoxsul? Yəqin bunda bir hikmət var. Bəs böylə olanda yəqinən əmimin öz oğlu ilə qardaşı oğluna eyni gözlə yanaşmaması hələ bəlkə bunun qismətilə də öz oğlunu tərbiyələndirib. Özününkünə əl də vurmayıb. Onda bu cavan başlar çığır-bağıra, əmisinin ehtiramını aparmağa, beş nəfər də əyan-əşxas , molla, mömin çağrılıb bir azdan oğlan məzəmmət edilib, hacını boş əstəkanda çaynan başı ağriyandan sonra, oğlanın da ğolundan dutub atarlar eşigə ki, bəs hələ sən adam degilsən. İndiyə kimi yediklərin çörəkləri də itirirsən.

Ama yalan-doğruluğunu bilməyirəm, bu oğlan deyirdi mən hüququmu qanmışam və öz hüququmu istəyirəm. Adə, bəs bilirsiniz niyə, atdılar eşigə sualımı verəndə , düyür, çünki mən yetim olub onun ümidinə qalmışdım. Ona görə də hüğüğum itdi.

Ama bu yaxınlarda bir nəfər şapğalı cavanu da (palitsa)da gördüm dedim, a kişi, nə həngamədir? Dedi bir şəni yoxdur, bu günlərdə gördüm oğlan ulağını minib başa getdiyi halda bir əfsər yanındakı adama o oğlanın məzhəbiylə ulağının təfəvütü olmadığını dedi. Nə isə mən baxdım hər kəsin müsəlman məzhəbində dursa, hökmən adı Həsən, Hüseyn, Cəfər, Əsgər, Əli olmuşdur. Baxdım xeyir suvarın da adı müsəlman adıdır. Mənim də. Əma mənim məzhəbim təhğirə layiğ degil. İnsanlığ məzhəbidir. Mən bu afisərdən təvəqqə etdim ki, sözünü geri alsın, ama baxdım k1, sözümü iki eləsəm afserin tapançası düz durmayacağ. Labüd mən palitsaya getməyə razı oldum.

Ama indi mən bilmirəm bu Əsgər Axundof məhğəmədə atalı sırasında olacağ, yainki yetimlər sırasında qalacağ.

Ğərəz, mətləbdən kənar olmayağ, hüğuş ğism-ğisimdir, ancağ tul qalam olmamağ üşün bir-iki məsəl gətirdim, ğarinlər məni başa salmurlər görək hüğuşu tanımağ nədir? Hansı hüğuşdur görən adam alacağını almağ deyirlər, ya məzhəbi təhğir ediləndə, səbəbi soruşmasına , yainki ata-övladının birilə yaxşı-pis rəftar eylyəndə hüğuşu istədiyini ğanmışam.

Ənğa

Bir dəfə baxmadan

Bid dəfə baxmadan dövran nə etdi pisə,
Aləmdə keşdisə insan nə etdisə

Yatdın şirin-şirin, ay millət nəzif,
Kəm başın üstünü kəsdi yaman hərif.
Taladın, kəsalətə oldun kəsif
Hər ğız utanmadan dizdən nə etdisə,
Sel gəldi basdısa, tufan nə istəsə

Ğalsun keçənlərin bax tazə işlərə,
Bildirki hallarə ğanlı dögüşlərə,
Düşdünmü töhmətə, dözdün gülüşlərə,
Bibadən adın ğoyan insan nə etdisə?
Vicdanlı Yevropa, Balkan nə etdisə.

Farsın, Mərakeşin gəlməz xəyalına,
Olmaz Trablis bais məlalına,
Verməz qədir sənin İran bu halına,
Yaxma o ğatmani o bir an nə etdisə,
Xaric və daxili olan nə etdisə.

Minlərcə xalğını salmış əzaba,
Bu nanlar! Eyləmiş məcbur hicrətsə,
Hansı sel ğalub bunca çıxartsa?
Bir dönəmə baxmasan, tonnan nə istədisə,
Mən zalım “iftira”, böhtan nə istədisə.

Durna.

ŞƏHƏR ARALIĞI

Ölülərdən məktub

Cənab Lək-lək, təğəqqə edirik, bu neçə kəlmə ərzimizi dərc edəsiniz.

Guya İrəvan cəmatı bizim halımıza rəhm edib bizim yerimiz gen olmağdan ötrü dağın ətəyindəki yoncalığ yerinin yanını alub bizə hədiyyə etmişdilər ki, əğər müsəlman ğardaşların duxanlarda, bazarlarda, sadlarda , küçələrdə mübarizələri olanda bizlərdən ötürü nəğahani gələn

ğonağlar çox olub ,yerimizi dar etsələr yavaş-yavaş bu tazə yerlərdə ğonağlar üçün yer verilsin. Burası layiğ təşkidir. Allah İrəvan cəmətindən razi olsun, ama bu yerə bir (mal adlamaz) divar yapdırsınlar ki, axır bir ğədər öküz, inək, eşşək, yabı gəlüb nişangahlarımızı pozurlar, bizə azar verirlər.

Böyüklük?

Deyirəm insana yekəlmək çox yaxşı deyildir, Səfindir yekəliyini bişöhrət tapmağ, şöhrət tapmağ, yekəlik yerini bilməkdir. Yəni böyüyə, o qədər böyük ola ki, insan şöhrəti ilə hamiya dayağ ola. Deməyəsən ki , bu nəyimin böyüyüdür? Böyüklük abır, həya, ar deməkdir...

Demirəm göylərindən ucalığı heç xatirimə də gəlməz . Ancağ beylə həyəni adamın şanı böyük olunaca Hacı Səməd xan, necə İranın bir çoğ xanları. Adam, boyüyə yəni ibarəti budur ki, şanı ucalıb ola bir böyük xan, özü də gedə doyunca içib lül piyan ola (Hamparsum) hamamının qabağında bir maladoy oğlanın ətəgindən duta. Ona iltifat eyliyə, deyə ki, gəl, gəl ğadan alım. Deyəsən sənün üz-gözün çox çirklənib. Bir, beş-on şaha mayə ğoyum çim, təmizlən! Ərməni, müsəlman da yığışa adamın başına və bu səxavətinə təəccüb eliyələr, deyələr doğurdan da afərin. Hələ bu kefli vağtində ki, bu ğədər maladoy oğlanları himayət eyləyür. Görəsən, ayığ zamanda nə ğədər uşağı məktəbdə oğudur....

Ğərəz, xalğ eylə bu nəşədə ğala, ondan oyana heç bir xeyir işə bir qəpik də xərcləmiyə . Ondən ötrü oyana gün-gün şanın artar, olarsən Məmmədəli Şah!...

Çünkü, Məmmədəli özü də vələhdlik vaxtında Təbrizdə beylə cayətlərdən az eyləməzdi ki, axırda mərtəbəsi gördügiz ki, marsa çatdı.

Açığ məktub

İdarəmizə bu gün bir ağır məktub gəlib və məzmunundan belə anlaşılır ki, filan aşpaz şirədən çaxır alır... Pişirdiği xörəklərin ətini erməni ğəssabından, biz nə ğədər İrəvan xəbəri yazsaydığ özümüzə söz vermişdik ki, hər kəsin eybini aşkar yazsağ. Ama bu dəfəyə baxırığ olmayacağ. Əgər ermənidən ət alan aşpazların adlarını aşkar yazsağ onların evləri yıxılar , daha heç kəs onlardan xörək pəməz və ələlxüsus Hacı Kazım çur keçixanasına nə ğədər zərər dəgər. Çünkü: bu aşpazların lap ağsaqqalı, namaz ğlanı o cür keçixanənin üstə dəgən açub və alverdə ğomşusu olan Hacı Kazım dükaniyləd. Əgər bu aşpaz dükanı bağlansa, çur keçiyə də zərər dəgər, buna görə biz hələlik aşpazlar barəsində gələn məktubi adıyla dərc etmirik ki, aşpazlara ziyan dəgməsin və bunlar gedə xətrinə innən sonqra olan əhvalati adıyla dərc etmiyəcəyik. Məgər yekə bir, iki , üç olunca o zaman bizim işimizdir. Hələ aşpazların cabirəsindəki kağızı gözləyirik, görək necə etdilər. Ya,yu, x.

Ədəbiyyat

Ana və qız

- Sözümü mənəm yaxşı dinlə ,qızım,
Sənə bir gözəl, nazlı ər tapmışam.
-Ana , getmirəm, getmirəm, getmirəm!
Özüm ki mənəm elimli bir qızam,
Özümə də bir alim nə tapmışam
- Qzüm vermirəm, vermirəm, vermirəm!
- Bu çox pulludur, mallıdır, ballıdır,
Yağun salıbdır, şivə saqqalıdır.
- Ana ,uymaram ,uymaram, uymaram!
Məktəb görübdür mənəm sevdiiyim,
Həkimdir, təbibdir, qırxmallıdır,
- Qızım, qoymaram, qoymaram, qoymaram!
Gərək hacı olsun sonra hökmən nə,
İmanlı və mömindir Hacı Səfər
- Ana, bilmərəm, bilmərəm, bilmərəm!

O hər gündə beş dəfə arvad dögər.
 O, çox canlıdır zəyi kimi nərə zər
 O nərə getmirəm, getmirəm, getmirəm!
 - Qızım, məktəbə getməmiş sən hələ,
 Yüzünmə gəlməzidin belə
 Necə bilmədim, bilmədim, bilmədim...
 Gedən vaxt səni qoymayam məktəbə
 Hələ bu dilə bax, dilə bax dilə!
 - Ana, neylədim? Neylədim? Neylədim? Neylədim?
 Şəriətdə zor ilə getmək ərə
 Əgər varsa, söylə bir kərə.
 Anam madərim! Madərim ! Madərim!
 - Qərək sən məgər degilsən, qızım,
 Qalaydı görüm məktəbin andıra.
 Yazıg doxtərim, doxtərim.
 Çıxıb ağıldan lap olub kafirə.
 - Nə etdim ki? Çıxdım , ana, şəriətdən,
 Özümlə degil, sevmirəm, sevmirəm!...
 - Məni eylədin sanki bəxti qarə
 Daha imdidən sonqura nə sən, nə mən.
 Özün bil, daha getmə heç, getmə heç.
Şeytan

LAL, KAR, yaxud LAT və LÜT

Necə ki, hər bir sadə olmuş insana məlumdur ki, hər millətin əlifbasında hər bir hərfdən bir dənə vardır. Məgər inki, bircə Fransuz və İngilisdə 2-ci (V) vardır ki, birinə (v) və digərinə (v yo) deyirlər: xəyalıma gələn öz əlifbamıza, yəni müsəlman əlifbasına ki, bu əlifbada hər hərfdən yalnız bir dənədir. Yəni hürufatımızın nöqsanı çoxdur. Bu hərlər ilə yazıb-oxumaq çox müşküldür. Yəni bunu bir mən demirəm. Hamı ümumən uruslar , hətta bir para əqli nəğş müsəlmanlar da təsdiğ edir ki, müsəlman hürufatıyla iş görülməz!. Dilimizin eyni sövti-ləhcəmizin şivəsi gözlə ki, məhv olar. Qərək, bizim bu hürufatımızın üstündə çox böyük davadır, hələ indi necə ola, keçmişlərdə Mirzə Fətəli Axundov bu bəd bnanı gəyanda elə bu çalhaçal var, var, var. Ama çox şükür ki, heç eylə bir ədib çıxmayıbdır ki, bizim bir (v) mızı 3 eyləsin . Müxtəsəri ki, qədim vaxtlarda bizim hürufatın barəsində genə bir böyük mübahisə əmələ gəlmiş ki, bir ədib-şair millətlərilə mübahisə edərkən bizim hürufatımızın kamil bir hürufat olduğunu nişan vermək üçün (m)hərfini götürüb (lt)n başına yapışdırub hərf(ən) şəkli əmələ gətürdü ki, o da olsun müsəlman, yəni geyrətli, şücaətli, səxavətli, elm, fəzl bir tayfa ki, o zamandan bizim hürufat algışlanıb. Bu günə kimi yaşayıb. Ama bu neçə illərdir ki, genə tazədən hürufat odur ki, oni yazmaqla heç yoxdan bir şey əmələ gəlsün... allaha şükür keçən gün bu barədə yenidən açılmış bir mübahisə məclisində bunun da isbatını gördüm ki(bi nam) adlı bir ədib (LA) ki ərəbdə yuxa deyirlər ki, heç vücudi olmasa bən həmin millətin başındakı (m)ni götürüb(LA)nın başına yapışdırdı, oldu(molla), yəni dolu, yaxud Hacı Mirzə Həsən Ağa müctehid və Hacı Mirzə Kazım Ağa İmam cəmi əziz oğlanları ilə yainki, Ğubada molla yava və ya İrəvanda (Əbulla məsələ), Arıx Ğəzər, (molla eynək), nağalza qörün, xaxanalza qoruyun, satan və əyiriləri mənim bunlarda işim yox və bu hürufat ki yarayırg; heç bir ədibə məsləhət görmürəm ki, bu barədə bir söz yazsun ki, çox da gözəl hürufatımız var. Ama millətin(M)ni götürüb(La)dən bir molla yapan cənab xəbəri olmadı ki, genə millət nət ğaldı.

Həpəid .

Axrtar

İttifağı səbəblərdən tulantı bu nömrə vaxtından gec nəşr edildi.

“Lək-lək” can verir

Ay cocuqlar, gəlin bir az danışağ,
Tanış olağ , gəzək, gülək, danışağ.
İstəmərəm sizi mən ğəmgın görəm,
Ona görə istəyirəm güldürmək.
Mən hacı lək-ləkəm , haca getmişəm,
Gögdən uçub daha uca getmişəm.
Yalan demək, yaman demək bilmirəm,
Xalqa azar vermirəm, incitmirəm,
Hacı lək-ləkəm var uzun dimdiyim,
İlan-qurbağadır tutub yedigim.
Bir yerə yığılsa əgər otuz qaz,
Mənim kimi uzun boğazı olmaz.
Neşə ki qış idi, çovğun getmişdim,
Uzaq şəhərlərə mənzil etmişdim.
Yaz açılıb, indi yenə gəlmişəm ,
Uca ağaclarda yuva tikmişəm.
Hər sabah, hər axşam vaxtı ahəstə,
Heç kəs bilməz durrəm bir qıçam üstə.
Dimdiyimi çallam birdən taqhataq,
Kəndə küy salaram onda şaqhaşaq.
Çünki mən hacıydım, özüm də mömün.
Xəyalıma şəni gəldi beylə bir gün,
Dedim öz yoldaşım hacı lək-ləkə,
Gəl kömək eylə bu bacı lək-ləkə.
İrəvanda bir məcmuə çıxarağ,
Hamı xalqı doğru yola çağırağ.
Adam öldürəni yazıb pisləyək,
Öz gözünə ğara sürtüb hisləyək.
Adam öldürməklən axır yamandır,
Yazıxdırlar, axır onlar da candır.
Bir pıçax adamın əlin kəsəndə,
Tağət qalmır onda canda, bədəndə.
İnciyir, sızlayır adamın canı,
Rəngi qaçar axsa bir misqal qanı.
Birisini öldürmək əgər istəsən,
Öldürməzsən bir az əgər düşünsən.
Əgər cavandırsa, anası ağlar,
Bacısı sızıldar, atası ağlar.
Əgər böyük olsa o ölən adam,
Öyündə olacağ bir böyük matəm.
Yetim qalar “Sadiği”, həm “Səfəri”,
Olmaz üstlərində ata nəzəri.
Oxumağdan, məktəbdən məhrum olar ,
Küçələri veyil-veyil gəzib dolanar.
Heç bir işi dutmaz o cocuğ doğru,
Onda olar ya yol kəsən, ya oğru.
Şərab içənlərin qulağın burağ,
Şərab şüşəsini bir-bir sındıraq.
Şəriətdə çünki şərab haramdır,

Ələlxüsus ki, cana çox ziyandır.
Bir adam k1, gedib içir, keflənir,
Küçələrdə səmə-səmə veyllənir.
Gəlib-gedənlərə yaman söz deyir,
Özün xalq içində bihörmət edir.
Qumarbaza çox eyləyək məzəmmət,
Bu pis işə bəlkə etməsin adət.
Aparıb var-yoxun uduzdurmasın,
Əyalını evdə ac-suz qoymasın.
Uduzduğu pulu versin libasa ,
Aparsın, geydirdsin oğlu Abbasa.
Aparsın məktəbə, qoysun, oxusun,
Oğlu təhsil edib bir alim olsun.
Tiryək çəkənlərin pisliyin yazmaq ,
Onların eybini birbəbir açmaq.
Tiryək onlara bir görün neyləmiş,
Can əriyib qalıb qurquru qəmiş.
Nə qolda qüvvət bar, nə canda şirə,
Hamısının gözü düşüb çuxura.
Yüzlərinə baxan yəqin irgənər,
Rəhimi gəlir, ona qoçu söylənir.
O kəslər ki, olub sahibi dövlət ,
İstədik onları edək məzəmmət.
Yoxsula,fağıraəl dutsun onlar,
Yetim uşaqları oxutsun onlar.
O bir başa hər ağ dolayanlar,
Adlarını axund, molla qoyanlar.
Altı şaha kəbin pulu almaq üçün ,
Əlindən kəsməsin gündə yüz kəbin.
Yoldaşım Hacı Lək-lək, dedim sözüümü,
Dübarə yüzünisə dikdüm gözüümü.
Bir ah çəkib dedim, o sahibi Lək-lək.
Çox gözəl söylədin , ay bacı Lək-lək.
Əgər biz bir belə ayıq baş qatsaq,
Etsən çətinliyi olar , toy ansan,
Çaxır içən , yol kəsən , tiryək çəkən.
Xəsis, dövlətli: hamı adam etdirən.
Hamısı tazə işindən əl çəkən bunlar,
Qumarbazlar xamı oynamaz qumar.
Onda hər kəs öz əynini düşünər,
Peşiman olub öz işindən əl çəkər.
Mollalar bir hədyan, yalan söyləməz.
Gözləyiriz müftəni, töləb eyləməz.
Hamı millət onda verər əl-ələ,
Aralıqda bir lək gəlir həsulə.
Müsəlmanıq, indi olar həğiği
Gözün açıb millət tapar tərəqqi,
Onda olmaz bizdə nə yoxsul, nə ac.
Heç kim daha olmaz çörəgə möhtac.
Bizdən olar razı Allah, Peyğəmbər,
Camaət də bizə təğidir eylər.
Bu iş eylə ki, gördük məsləhət,
Mətbuata çıxarmağa eylədik qeyrət.
Çox zəhmətiylə taa ixtiyar aldıq,

Lək-Lək adlı bir məcmuə çıxardıq.
Bütün bizi düşmən oldu cəmaət,
Harda gördülərsə etdilər nəshət.
Çaxır içən, adam kəsən, dam dələn,
Tiryək çəkən, qaz-baz oldu düşmən.
Burunladı bizi əyan, ağalar.
Təpik atdı bizə qırçı bu qədər
Yalançıq haymalı kafir ad qoydu.
Qara cəmaətdə o nəslərə uydu.
Xanlar, bəylər, ümmətimiz atılmaq.
Qaldı dedilər, həm qışqırıq, paslanmaq
Qərəz məcmuəmiz yaşadı, çoxaldı.
Borcumuz gəldikcə artdı-çoxaldı.
Lək-lək naxoşlayıb qızdırma tapdı,
Zəmidən çıxammadı, palçığa batdı.
Daha Lək-lək sağıldəməğ bilmədi,
Qanadı yanına düşdü, titrədi.
Deyirdi ki, sallandı bu yerlər əkindi,
Bir qanadı azaldı, biri gödəldi.
Naxoşladı yazıg zəmidə qaldı,
Vayhavay naləsi göyə ucaldı.
Zəyiflədi, daha qalmaqda taqət,
İlan –qurbağa dutmağa etmədi cürət.
Qanadı bulaşib palçığa batdı,
Qurbağalar gəlib üstündə yatdı.
Lək-lək öldü, ay cocuqlar, lap,
Bugün, sabah nə olar gəlib.
Nə yoluxan var yazığa, nə su verən,
Nə təbib aparən var, nə dərman veürən.
Lək-ləkin xətirni istəyirsiniz,
Ata, qardaş, qızdan xahiş ediniz.
Əfrat xuçlarından bir azca yüfsun,
Sylı 3 manat yarım dır Lək-lək yazdırsın.
Oxumalı, gülməli məcmuədir,
Oxumasanız da adama fayda verər.
Eləki müştəri oldi alanız,
Əfşaliki saxladar sizin dövrünüz.
Təbib gələr lək-ləkə dərman verər,
Canə gəlib Lək-lək yenə dirilər.
Ondan sonra sizin üçün ayda bir
Lək-lək sizə bir hədiyyə göndərər.
Oxuyub göndərsəniz bəhrə bularsınız,
Oxumağa huş edib alim olarsınız.
Çalışan Lək-lək dirilib sağğıldasın,
Keyni maz olub gülsün, gəğıldasın.

Lək-lək.

Müdir və nəşirlər: Mirməhəmməd Mirfətullayev və
Cabbar Əsgərzadə (Aciz)

Elan

Bununla məlum edirəm ki, mən keçən may ayında (İrəvan islam dram şirkəti) qəzalıqından və müdirliqindən xaric olmuşam. Mənim bu şirkət iylə bəd heç bir əlaqəm yoxdur.
Əli Hacızeynalabdinzadə(Təhvil)

Elan

**İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi və məsmur “Şahbal”məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə yeki: 10 manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarət. Xahişmənd olanlar bu adresə rcuh buyursunlar. (İstanbulda iki pustxana qarşısında Fərəx Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) . Bu məcmuəyə nəhayət mətin bir məcmuəyə olub və hər kəscə gıraəti arzu edilər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üçün abunə hər kəsə tövsiyə ediriz
İrəvan, “Luyis” mətbəəsi.**

Elan

Erməni dilində yeni nəşr olan “Nor mamul” qəzetəsi bu gündən elan edir ki, yenidən dərc edəcəək, elan vərəqəsi Rusiyanın hər yerindən elan qəbul edir; bu vərəqə Rusiyanın hər nöqtəsində pulsuz paylanacaq. Elan dərc etdirən cənablar aşağıdakı adresə rücu x vursunlar.

Elan qiyməti barəsində “Nor mamul” idarəsi ilə xüsusi danışmalıdır.

Kamal ehtiram ilə “Nor mamul” idarəsi.

Ünvan: İrəvan, “Nor mamul” redaksiyası.

Elan

Bu gəzet “Sədayi Türküstan” imdilik hər həftədə iki dəfə nəşr edilir. Ədəbi, iqtisadi, fənni və məişəti türkcə cəridədir.

Rusiyada

12 aylıq 4 manat.

6 aylıq 2 manat 50 qəpik.

3 aylıq 1 manat 50 qəpik.

Müsəlman xarici üçün

12 aylıq 6 manat.

6 aylıq 3 manat 50 qəpik.

Adres :Təşkənt, Romanovskaya 16, “Sədayi Türküstan” redaksiyası. Telefon No 537.

17 İyun 1914-cü il, ŞƏNBƏ, No 11.
Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.
Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Mindəricat

Yüsif Heydərzadənin tərcümeyi-halı

Leylək.Şeytan.

Dövlət dumasında....Dərvişnəbaki.

Qafqaz xəbərləri.

Ordubad.

Şəhər aralıqında.

Bakı.

Taqqıltı.Şeytan.

Hikmətli sözlər.Cırtan.

Naqqalın əkrinə hədiyyə.Hərif.

Təhsih

Elan

Mərv şəhərində Əhmədliyə məktəbində müəllimlik edən, haq sözü düz danışan və doğru söz üstə Mərv şəhərinin politsiyasında (7 fevralda) 1914-cü ildə bir çəkməsiylən iranlı tərəfindən gətli olunan şəhid Yusif Heydərzadənin təsviridir.

Yusif İrəvan mahalında Qəmərli kəndində təvəllüd tapıb.9-10 yaşlarında kənd məktəblərində və sonralar fürsət bulduqca orda-burda, bəzən müəllimlərdən dərs almaqla məşğul olmuş.Və sonralar heç bir tərəfdən müavinət görə bilməyib və təhsildən məhrum qalacağını və axırı talaşından bir heç bir fayda hasil olmayacağını düşünüb və nəhayət tərəqqiyə mayıl olduğu üçün 25, 27 yaşlarında İrəvana gəlib, bir-iki il müddətində dolanıb. Əgibət burada da gecə bir iş bula bilməyib , Mərv şəhərinə getmişdir və bir neçə illər idi ki, Mərv şəhərində idi.Və ara-sıra Mərv əhvəlatından (İqbal) cəridəsində məqalələri görünməkdə idi. Mərv əhlinin həyat və məişətlərindən, bir çox vaxtı məktəb və mariflərindən bəhs edirdi.Və bu sonku ildə camaat tərəfindən açılmış Əhmədliyə məktəbində müəllim olmuş və həmişə cocukların milli hirsələrini artırmaqda səy edib. Cocuklara xətbə və nəğmələr əzbərlədib, gahdan bir teatrolarda və cəmiyyətlərdə meydana çıxardardı. Genə bir gün uşaqlara camaatın halından bəhs edən bir nitğ, bir nəğmə öyrədib teatrodaxutdurub və camaat tərəfindən alqışlanır.Və bu sonki nifğ məharəti məktəbinə daxil olub və bir nitğidə də bəzi əyanların xeyir işlərdə səhləkarlıq etməsi aklaşdığı üçün əhli fəsadın həmtiyyətinə səfişimadığından yuxarıda ərz olunan kimi Mərv polisiyasında şəhid edilmişdir..., Allah rəhmət eləsin!

Ancaq burada hər bir əməl vicdana müvafiq olacaq. Bir füğirə vardırısa, o da Mərv mollalarının mərhumə namaz qılmaları və kafirməş deyə bunun nəşini yerdə qoymalarıdır ki, sünni qardaşlarımızdan gəlüb bu camiyə namaz qılıb və dəfinnə məşğul olmuşlar.

Mərhumun böyləcə tərəğği və maarif yolunda haqq danışdığı və təğdiri əvsunində öldürülüb və mollalar da namazına gəlməyib, bu müsəlman oğlu müsəlmana nahaqdan kafir deyib və təqqir etdiklərinə görə idarəmiz tərəfindən mərhumun həğ sözü məhrərəği və səyi ehtiramına qədrdanlıq tərəğiyələ təşviri alınub, məcmuəmiz vasitəsilə qarelərə təqdim olundu.

Lək-ləkə

Ay kişi ! Lək-lək, bunlar insandır,
Tanrı sevən kimsə, müsəlmandılar.
Hacıdılar, bir çoxu əyandılar,

Bir azı bəylər, bir azı xandılar.
Bir çoxisi yırtıcı aslandılar.
Ay biləsən ki, nə gözəl candılar.

Bu xalq, bu millət kimi insan sevən,
Məktəb, danış, ürfan sevən,
Fəğirnəvaz, xeyir və ehsan sevən,
Əkşəri yəni mollayı oğlan sevən.
Sadələrə bir çox qurbandılar,
Ay biləsən ki, nə gözəl candılar.

Pul yerinə məktəb üçün can verir,
Müəllim, ruzə pirə ehsan verir,
Xəzinəçi ,məcmuəçiyə yan verir.
Nəşir bə meyخانəyə hər an verir.
Mədrəsəyə, məktəbə düşməndilər,
Şərh sevən sahib imandılar.

Cümlə tərəqqi işinə bazdılar,
Yəni içillər və ğumarbazdılar,
Tiryekidirlər və kefi sazdılar,
Qırmızı saqqal və başı dazdılar.
Sən demə bielm və nadandılar,
Cümlə ağazadə və əyandılar.

Lal ol, otur rahat! Utan bir kərə!
Yekxanəsin az dolaş , ay heyvərə!
Bax qoçidə peştüa, həm xənçərə,
Olmaya birdən deyəsən şəyip yerə,
Bil ki, bular Rüstəm dastandılar!
Ay biləsən ki, nə gözəl candılar.

Məndən əzizim, sənə olsun bu pinə,
Arifə, inliligetə çox olmaz binə!
Bunlar atar bu yetinə bir gün kəmənd,
Kəs səsini, dinmə, danışma həpənd.
Onda görəsən ki, alovlandılar,
Cümlə durub üstünə hoppandılar.

Ay! ..sənə nə ğızlərə tullandılar,
Kəflənərək bağlara fırlandılar.
Varsa əgər insafın eylə nəzər,
(Şorta)lərə bax! Nə gözəl candılar,
Huri ğılmandı _____ ruh və reyhandılar.
Neyləsin axır bular, insaf eylə,
Hər birisi bir cavan oğlandılar,

Mədən ərfandılar,
Sahibi zamandılar.
Ay biləsən ki, nə gözəl candılar.

Şeytan.

SİYASƏT ALƏMİNDƏN

Dövlət dumasında Papacanovun nitqi

Hazarət oni siz yaxşı bilirsiniz ki, osmanlıdakı ermənilərin halı çox-çox pisdir. Axır onlar bizim axperlərimizdir! Ruset dövlətinin qeyri-rəsmi qoşunlarıdır! Və həqiqi oğlanlarıdır. Axı onu siz yaxşı bilirsiniz ki, onların Rus-Osmanlı sərhədlərində olmaları hərbi nöqtəyi-nəzərindən nə qədər əhəmiyyətlidir. Onu siz dəxi bilirsiniz ki, qəlbimdə çox-çox fikirlər var ki, “saman altından su yeritmək nöqtəyi-nəzərindən” bu qərsdən danışılmışı lazım deyildir.

Xəyalınıza bu gəlməsin ki, ermənilər ayrı bir fikirdə vardılar, yox! And olsun “Pruşkeviç”in və cəmi bu əqidədə olan şəxslərin başınə. Mən ayrı bir şeyi demək istəmirəm. Lakin Rusya dövləti gərək Osmanlı dostluqlarına inanmasın, çünki bu qırmızı fəsilələri məndən yaxşı tanıyan yoxdur. Bunlar asiyalıdırlar. Bunların əvvəlimci hənirləri adam aldatmağdır. Mən tanıyıram. Bunları mən tanıyıram buları... (Pruşkeviç) və Melikov yerlərindən atılıb Rusiyanın həğiği övladı Babadxanovi o qədər öpürlər ki, beçarə dəsmalını çıxarıb yüzünü tez-tez silir). Cəfərovun nitği – həzran, mənim əqidəmcə Babacanov bu qərsidən ayrı bir söz demədi. Fəqət bunu söylədi ki, Ay ğuşını, nuli, az Rusiyə sən eylə bilmə ki, Anadolida olan sənin həqiqi oğulların ermənilər səni yadından çıxarıblar. Xatircəhm ol Rusiyaya (Loris Melikov) və (Ter Qukasov) lar verib. Ermənilər indi də (Nuri Paşa)lar hazır ediblər...Lakin mənim əqidəmcə, ağalar, bu kərsi xitabətdən cənab vəzir neçəki buyurdu. Osmanlılarilə rusların arasında səmimi dostluğ əmələ gəlməgə başlayur; və oni siz yəqin edin. Bu ğırmızı fəsilə ilə dost olduğumuz zaman həm silah vəğtində mənəfət və həm dava vaxtında kömək görə bilərik. Çünki, hərçənd ki, osmanlılar da imdi o ğədər ğua toxdur, lakin: oni dəxi biliniz ki, ixtilaf məsk trazusunin hansı gözündə osmanlılar olsa, o tərəfin ümumi yorupa “Tula urma” oyunundan ğalxub çıxacağı yəğindi.

Boğazlar məsələsinə gəldikdə oni bilin ki, dostun ğapısı dostu həmişə açığ olar (Alqışlar) (Pruşkeviç Melikov və Babacanovun burunları o ğədər uzanır ki, Cəfərova toxundixdə karsı xitabətdən büdrəyüb az ğala yıxılsın).

Dərviş nəbəki.

Teleqraf xəbərləri

Həmədan- Bu il həştad zəmi həşiş artığ əkmişlər ki, hasil olan tiryəkin mədaxili (İbn Əli Sina)nın qəbrində nişangahının ətrafına bir həsar çəksinlər. Ancağ Həmədanın kəsif küçələrinin tozundan yel əsərkən bu mömünün burnuna dolub təksəbr gəldi, hamı əl saxladı.

Sonra Nəcəfdən, Təbrizdən, Səlmasdan, Xoydan, Mərənddən bəzi müctehidlərdən vəht gəbəli molla yavadan da böylə bir teleqraf alındı ki, Xorasanda, Təbrizdə, Azərbaycanda, Ərəğistanın çox yerlərində tiryakilər bu il vəşikəst çıxdıqları üçün bu il hasil olan tiryəki onlara ehsan edüb, gələn il yuxarıdakı əmələ mübaşir olsunlar.

Həmədan- Cavan şahın tacgüzərlığına hazır olmağ üçün şah altınlar istixarə etməkdədir. Əgər istixarə yol versə neçə min suvari Tehranə gedəcək; ama bəd nəzər dəkməmək üçün Hacı Mirzə Həsənin bir nəzr duası olub. Golinə bağlamağ istəyür ki, bu gedəndə calalına göz dəgməsin. Hacı Səməd Xan gəyidanacan cəmətin nöxtasını Hacı Mirzə Həsən heç oturmamasını imdidən vədəydir.

Ordubad

Sənət məktəbləri açıldı; kasıb uşaqlarından başğa heç kəs götürülmüyəcəkdir. Sənət məktəbinə daxil olan kasıb uşaqları gündə 6 qəpikdən 8 qəpikə gədər muzd alacaqdırlar. Məktəblər hər barama və ipək vəğti açılacaqdırlar. Məktəbdə oğuyan uşaqların rəsmi libasları; papağ, yalın olmağ, başını gəpuf, kəsif dəstimal bağlamağ, yırtığ tuman geymək olacağdır.

Məktəbdə oxunan elmlər; ocağ yandırmağ, su daşımağ, hammallığ etmək, barama işində işləmək. Rusetdə də olan əcnəbilərin məktəblər ilə bu məktəbin fərği odur ki, onlar yay günü tətıl edür. Ama bu 3 ay işləyib 9 ay tətıl edəcəkdir. Allah dövlətlilərimizə bu tövr işlərin cəzasını versün. **Siyasi**

Şəhər aralığında

Bu günlər şəhər möhtəbərlərindən birinin evində Naxçıvandan gəlmə bir alimin şərəfinə qəşidə edilmiş ziyafət süfrəsinə yerli böyük üləma və mollalardan cazir bulundıqları sırada yalahatmə olub gurtarandan sonra gəlyan xoriltisinin həvəsiylə şirin söhbətlər əsnasında tyatro əleyhinə böyük nifrətlər izhar edildi. Həğigət əlhən böyük nemətləri belə ürfanpərvər mollalara halal olsun. Hansı ki, mübahisədən hər yerdə edib bütün teatro qapılarını bağlı qoyarlar... Maşallah, urraa, urraa .

Bakı , xırım-xırda işlər

May ayının əvvələrində Bakıda rus və müsəlman məktəblərində olan müsəlman müəllim gərdaşların arasında bir “Şamaxılı” və “Qarabağlı” söhbəti düşmüşdü. Mayın ortalarında bu söhbət elə bir gızmış hala gəlmişdi ki, hər gün Quba meydanında bu iki müəllim dəstəsinin çarpışması gözlənirdi... Ama heyif, nədənsə çarpışma –flan olmayıb, göstləmələr heçə getdi. Çırpışma- flan olmadı.

Bakının dəryakəxani dairələrində belə deyişmələr ki, güya müəllimlər bu məsələni payıza kimi taxirə salıblar. Aməd ki, bu tazə (teatro) üsul müəllimlər arasında artıq intişar tapıb. Gələn ildən bu müəllimlərin dəst provodələri, balaca, məsum şagirdlərin dəxidə ədəbli və tərbiyəli olmalarına baxış olunacaqdır. Allah öz birliyi xatirinə bu işin də axırını xeyr eyləsin.

Müsəlman teatrı alış-verişçiləri (bəzi vaxt artistlər də demək olar) yay fəsli girdiyinə görə bu fəallarından başğa hərirlərini, yəni başlarını, canlarını da girtirub Qafqazın dəkəşə yaylaqlarında teyatrolar göstərib, alış-veriş edib, bundan əlavə şənənib və ümidimiz budur ki, payız fəsli Bakıya qayıdanda başları, canları ətli qalib cəmətin

qanını daha da hörmət ilə soracaqlar və bundan əlavə həmin bu teatro tacirləri Bakıdakı tazə işçilərə payızda oynamamağından ötrü bu ali opera və liberetto yazmaq zakazları vermişlər.

Bu saat yazıçılar bərk işdədirlər, maskalarını qorumağa məcəlləri yoxdur. Allah axırını xeyr eyləsin.

TAQQILTI

Biz dedik suxtə təhsil olur eylədiz gün
Bir gecə oxur, yazı bilmir oğlanlarımız,
Bilməzik ki, yalnız rusca təhsil eyləyib
(Ğavalir) tutmağa hazırlanacaq ğızlarımız.

Şeytan.

HIKMƏTLİ SÖZLƏR.

Bir bakılı olub aşna saxlamasan eylə,
Bil ki, Ordubadda oturub həna yaxmırsan.

Artist və ya yazıçı olub özünü hər yerdə tərifi etməkdən yəqin ki, səndə şübhə var.

Özün ki, nə qədər xaricilərə oxşayırsan, o qədər yaxşıdır. Dilini dəyişənlər də lap gözəldir.

Cırtan.

Naqqalın əkrinə hədiyyə.

Döz bir otaqda dutmuşidin ğəm əzasını
Söz eylədik ordaca millət bəlasını.
Gösrətdi bu xanım sənə öz metrçasını,
Huşın dağıldımı görəli əşvəhasını.
Qu gələn ötürdü çəkdimi? Qəmbər cəfasını.

Hərdəm deyirdik, ay ki, əğyar bilməsin,
Bu hali bir nəfər bura ki, tar bilməsin.
Ariflər olmasın da xəbərdir, bilməsin.
Bu məclis azadə nələr var bilməsin.
Ruzəpəzən yurəkdəki zövğ zəfasını.

Ağlatmağ orda ğızları söz yox suvay idi.
Rövzən odur ki, “rast”, “humayun”, “rəhab” idi.
Tağət yoxumdur, görmə ki, böyrək kəvabidi,
Başlarda al-yaşıl, mari, əlvən hicabidi.
Cadrılar altda eylədik hər ədasını.

Bu fərdiylə təmami səynən başını gətub
Gah ağladıb və gah əmammənin yerə atıb,
Zəzuvan, cənti olara müftəcə satıb.
Çadra şəb alitdə fəsildən hiss eylədik bir nəfər atub
Əfşani babli, həmi xeyr olunsa siyani.

Hərif

Təshih

Əvvəlki nömrəmizdə ikiminci səhifədə Yusif Heydərzadənin tarixi belədir: 12 fevral 1914. altıncı səhifədə hikmətli sözlərdə ikinci sətrdə (Ordubad) (r)si qalmış, beşinci sətirdə(ğalusnu fəz) yerinə ğalufsiz yazılmış. Təhsih edib böyük xətlərlə ğareləri zəhmət verməmizdən üzr istəyirik.

.....
Müdir və nəşirlər: Mirməhəmməd Mirfətullayev və Cabbar Əsgərzadə (Aciz)

Elan

Bununla məlum edirəm ki, mən keçən may ayında (İrəvan islam dram şirkəti) qəzalığından və müdirliğındən xaric olmuşam. Mənim bu şirkət iylə bəd heç bir əlaqəm yoxdur.
Əli Hacızeynalabdinzadə(Təhvil)

Elan

**İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi və məsmur “Şahbal”məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə yeki: 10 manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarət. Xahişmənd olanlar bu adresə rcuh buyursunlar. (İstanbulda iki pustxana ğarşısında Fərəx Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) . Bu məcmuəyə nəhayət mətin bir məcmuəyə olub və hər kəsə ğiraəti arzu edilər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üçün abunə hər kəsə tövsiyə edirik
İrəvan, “Luyis” mətbəəsi.**

Elan

Erməni dilində yeni nəşr olan “Nor mamul” qəzetəsi bugündən elan edir ki, yenidən dərc edəcək, elan vərəqəsi Rusiyanın hər yerindən elan qəbul edir; bu vərəqə Rusiyanın hər nöqtəsində pulsuz paylanacaq. Elan dərc etdirən cənablar aşağıdakı adresə rücu x vursunlar.

Elan qiyməti barəsində “Nor mamul” idarəsi ilə xüsusi danışmalıdır.

Kamal ehtiram ilə “Nor mamul” idarəsi

Ünvan: İrəvan, “Nor mamul” redaksiyası

Elan

Bu ğəzet **“Sədayi Türküstan”** imdilik hər həftədə iki dəfə nəşr edilir. ədəbi, iqtisadi, fənni və məişəti türkçə cəridədir.

Rusiyada

13 aylıq 4 manat.

7 aylıq 2 manat 50 qəpik.

3 aylıq 1 manat 50 qəpik.

Müsəlman xarii üçün

12 aylıq 6 manat.

6 aylıq 3 manat 50 qəpik.

Adres :Təşkənt, Romanovskaya 16, **“Sədayi Türküstan”** redaksiyası. Telefon No 537.

Типография «Луйсь» Эривань - Мətbəə “Luys” , İrəvan

30 İYUN 1914 cü il, ŞƏNBƏ , Nö 12.

Lək-lək türk dilində həftəlik məzhəkəli məcmuədir.

Hər nüsxəsi 7 qəpikdir.

Axtar

Bu “Lək-lək” məcmuəsinin 12-ci nömrəsinin müdiri və nəşirliyindən bən də istefa vermişəm ;cavab gəlincəyə qədər mənim adım müdiriyyət təriğiyləməğtən dərc edilir.

Mir Məhəmməd Mir Fətullayof.

Tanıtsuyu əlini veçir, yaxud Ehsanəli kişiye müjdə

Şad ol kişi, sərtac müsəlman olur oğlun,
Məktəb qurtarır şanlı bir insan olur oğlun.
Cansız vətənin cisminə bir can olur oğlun,
Dərmansız olan millətə dərman olur oğlum.
Səd şükür ki, sahib ərfan olur oğlun

Heç olmasa hazır eylə yüz əlli qalustuğ,
Məktəbdə ikən açığı ya oğlun oturub şuğ,
Pereçatğa, varatniklə, turusiyə çikir zuğ,
Tans etməsə hər sutka pərişan olur oğlun.
Səd şükür ki, sahib ərfan olur oğlun

Fikir etmə ki, yoldan çıxarar oğlını “şurğa”,
Oyna lala qalıblar da gecə tənğu “mazurğa”,
Arif nəyə lazımdır əgər bilməsə “pulğa”,
Ki vals gedirkən “padaspaz” olur oğlun.
Səd şükür ki, sahib ərfan olur oğlun

Qəmçəkməki oğlun dolanırşəhərdəveyil-veyil,
“Sırğaçığa” gələ oynuya bilməz belə “ğadiril”
Sübhə kimi fırlar gecə bu itdən olan bil,
“Oynayarda” qutardıqda peşman olar oğlun.
Səd şükür ki, sahib ərfan olur oğlun.

Oğlun ki qalib bir belə gəhmil kəmallıq,
Hər gümə belə gərg açur canım, müsavad
Damalara təlim eyləyir, ovirə xəyavat,
Fəxrindir bu əlbəttə ki, neyşan olur oğlun,

Səd şükür ki, sahib ərfan olur oğlun.

Zallarda xuraman ----- bulvarda heyran,
“Roza”ya düşəndə mehman olur oğlun.
Qorxma qocalanda insan olur oğlun,
Səd şükür ki sahib ərfan olur oğlun.

Hərdəmxəyal

Bunu kim bilmir ?

Yunanlar indi məmə yeyən uşaqlarını süddən kəsəndə cocuklarına məxsus yapadıkları çörəklərə də türk adı qoyub, cocuklara yedirtmək istəyirlər;

Və ögrətdikləri nəğmələri də öylə bir tərdə yapublar ki, atalar dənizdən bir gəmi keçərkən içindəki adamlar bu nəğmələrin səsini eşidsələr, elə bilərlər ki, Yunanıstandan bir çox küçüklər İstanbula tərəf ağız-ağıza verib hürüürlər. Bunu kim bilmir ki, Yunan dövləti türkləri öz yurdlarından başlar pinə tapdıya-tarıya hicrətə məcbur edib, öz tərəfindən məbləğlər göndərib. Yunanları Yunanıstana çağırub, türklərin yerinə doldurub.... və bir də buni kim bilmir ki, gündə bir misğal yalana, iftiraya min lopuğ verüb, türkləri də rusvay eləməyə, vəhşi adlandırmağa çalışurlar ki, bizim ellik türklərin zülmündən qaçurlar. Hələ bəzi qəzetələr burda aşib deyirlər ki: (bəs, əcaba qafqazdan və rusetin bəzi nöqtələrindən gələn bəzi mühacirlərin niyə bəs düz Salonikə doğru gəlib, ordaca sükunət edib yerləşirlər?... Bunlardamı türklərin zamanında qaçurlar, yaxud bu baldırı açıqların öz bijlikləridirmi?). Burasını hər kəs bilir ki, Balkan davasından sonra bəzi vətənfruşlərin heyləsi səbəbinə yunanın gözü Türkiyəni almışdı və hər halda da istəyirdi ki, bir guş olub Ayasufiyanın hilalının yerinə bir xaç yapırsın. Amma qanadsızlığından bürüşüb bir yerdə ğalmışdır... Deyirdi inşallah br gün olar ki, nəhəng gəmi Adriatik dənizindən cumub Dardaneldən keçib savahəli selə verib İstambuli batıraram...

Yunanlar bu xəyalpulovi çoxdan yeyirdilər. Daha bəzi siyasət dairələrində ğələm yürüdənlər, yunanların dava hazırlığı Türkiyə bəhriyəsinin qüvvətlənməsindən görməsünlər. Bizə ğalırsa Balkan davasından sonra da yunanlar öylə bu fikirdə varidilər, əgər yox idilərsə bəs o nə məbləğ dəstgahi idi ki, Türkiyədəki yunanları dəvət edib Yunanıstandakı türklərin də başlarına döğüb ğovurdular? Əgər bizdən soruşsanız dosti yunanlar Türkitədə görüb ğoymağ istəmirlər . Səbəbi də odur ki, bunlar özlərinin mütəşəkilliklərindən və vəhşətlərindən baxırdırlar, bilirlər ki, dava başlanarsa heç vaxt gərək Yunanıstanda olan türkləri pişürüb kəbab eyləsünlər. Girov olsa bu da bir az çətin olur. Odur ki, (Qosa kəndə girməmiş yələli səni başlayır...) Türk dərid natutlərinin hamısı da saman altından nə su qavırsa burasından artığ xəbər verən görülmür.

Ğərəz sözü bündadır ki, o ğədər bəhş ediləcək, bir məsələ yoxdur, buni hamu bilir ki, baldırı açığ yunanlar , eylə həmişə başlarından yekə ğoz ğırmağ istiyurlər, ama gövrək dəvəl mözmə türklərə buyurduğları kimi yunanlara da “balam, utan oturur yerinə”. Deyəcəklərmi?!.... *Çağçağ*

Az qaldı

Az qaldı özi çavan afişanə yetişsün,
Hər güclü təpik vurmağə şəğanə yetişsün,
Min müjdğr əmfası hər yanə yetişsün,
Sevmən kişilər məscid qurana yetişsün.
Mollalarımız bir yeni dövranə yetişsün,
Yəni ki bular şəfrayə, ehsanə yetişsün.

Azadə olar bu göəl ayda hamı nəsvan,
Yekəsi geyinir tənlərinə camiiyə əlvən,
Yar-yoldaşını görmək üçün bir belə dövran
Çoxdandı göztlərdi bizim Xəccə, Tükəzban
Az qaldı Yetər, Fatimə Şəbistanə yetişsün,
Dərldəşmə ki, Tərlandı və Ceyranə yetişsün.

Az qaldı ki vaizlərimiz mətləbi bülsün,
Mömin kişilər məscid viranə yıfilsun,
Məscidə gsurat cənan dövriğə gəyulsun,
Həm vaiz, həm rüzə pəzən cibləri dolsun
Ağdan, gəradan bollu cibşdanə yetişsin,
Mollaya şəfa, qüssə müsəlmanə yetişsün.

Az qaldı ki, yerlərdə olarkən dəm iftar,
Gızbsə Hacı Mösumn əlindən çıka zinhar,
Gopdan , şapalağdan edələr nalə uşağlar,
Paprus keyfinə dilxor olarkən Hacı Səttar,
Fəhşi, yamani dinə və imanə yetişsün.
Bullu götgi nazlu xatıncanə yetişsün.

Az qaldı salu çinaçi yğur bəxtur olsun,
Hər gündə beş-on pıtsu xeri bulği satılsun,
Bozbaşlı gərinlər də pirujna ilə dolsun,
Süd, qəhvə, qoğal, şağalad da sbil olsun,
Hər kimsə gərəz nəfmət olanə yetişsün,
Az qaldı “Orucluğ” ayı meydanə yetişsün.

Məhkəmə Pişiyi

Tözit

Əvət hertsoğ Frants Ferdinantın belə vəhşiyənə gətli olunması İranın siyasi dairələrində böyük bir svətajir bağışladıği kimi Əfğanistan əmrinin dəxi güssələnmişinə səbəb olmuşdur. Çünki, Müğəttul, Əfğanistan siyasətinə müvafiq bir siyasət yürütdüğü kimi gahdan bir İranın dəxi tərəğği və talesini yuxuda görürdü. Ona görə də allah İran cəmaətinə scəh əldölənin ədaləti haqqına səbr cəzil əta eyləsin, tainki ərfəhadulə məarfəndən bəhrəyab olub, Məhməd Əlinin gününə düşməsinlər.

Allah əmir əfğanında dırnağını bərk və kəlləsini səlamət eyləsün, yainki çulğandıği ənqayis turlarının arəsində oyan-buyana hərəkət edə bilüb nəfəs ala bilək.

Əllahi and verirəm Nasir Əlmalikin siyasətinə, səpihdarın əminliyinə, mərhum Kamal Paşanın geyrətinə, İmam Yahyanın insafına, Əmir Buxaranın fəaliyyətinə, ələlxüsusi İrəvan cəmiyyəti xeyriyəsinin tazə açdıği məktəb və giraətxanasına : mərakeşlilərə səbr və molla həfdədə dübarə yüz əlli övrət əta eyləsin. Amin !

Dul toyuğ

GƏNCƏDƏN MƏKTUB

Cənab Lək-lək əmi, bilmirəm, bilirsən yazmırsan, ya bu nə günah işdir? İndi xalx yaylağa getdigi üçün Şah Abbas Meydanının ayağında dükançıların al-veri kəsilib, əlləri boşdur. Ancağ bekar vağtları gəzet-jurnal oxuyanda kəsəllərləri çoxalır: buna görə də kərsinin üstünə ignə nəsib eyləyiblər ki, kəlib-gedən həmsəriləri lütfən əqişdürüb o kislərə töksünlər, yainki bir an söhbət eyləsinlər. Çünki ignə ilə tək mində artığ əkəşmirlər və bunları da kəsəllət basır.

Nə isə, hansı yazıx həmsərinə əkişdirilərsə, iynə yanına batan kimi qalxır ayağa . Yazıx cavanlar müsahibsiz qalırlar, amma yenə bəd keçmir, az təfrih əmələ gəlir.

Bilmirəm niyə yazmırsan? (...) də (Tanya) xanım Gəncənin mətəbər cavanlarına süzənək medalı əta edib və gözəl cavanlarımız qiyamətə kimi xərc versinlər. Doğrudur, hər medal alan gərək bir az da pensiya alsun. Ama eşq medalı alan gərək xərc versin.

Bilmirəm, əmi, xəbər varmı? Yainki məcəlin olsa sən də bir gəlib bizim kəndin yaylağına gedəsən, görəsən , sizin yaylaxlarda çox gumar oynanır, yoxsa bizim Hacı Kəndində?

Görəsən sizin cavanlar banka çox uduzur, yoxsa bizim, görəsən sizin cavanlar çox ceyran südü içir, yoxsa buranın? Bilmirəm niyə yazmırsan ? Bu nə işdir? İndi ki, yazmırsan töğh edirəm bu neçə sətir şeyrləri yazasan.

Dkanşılının bekar çağ işidir,
İgnə oynatmağ alış-verişdir,
Görsən Gəncə içrə gözəl Nanyanı,
Medal verib, yola salıb neçə cavanı.
İgnə sanub, oynadaruğ iranlını, tatı
Meşələrdə eliyərik hazırmı busati.
Gəlib bircə, lək-lək əmi, bağırının halına bax,
Qastindəki, meşədəki cənabların halına bax.

Palas qulaz

HIKMƏTLİ SÖZLƏR

Bacarsan dourət beş arvad al, gəy mənəfəti çoxalsun.
Pulin oldi get ziyarətə, gəyidanda ac gəlsən da, əybi yoxdur.
Əsni dəyanət ki, acından solmadı ona əsud binnət
deməzlər, xeyli alıxmıs ki, müsəlman ola.

Mayasız alış-vsriş isləsən buğlarını qırxdırıb arıqbəst ol.

Cırtan

NAXÇIVAN

Kələntərovun röyası.

Bu gün ayın 18-də saat 11 radələrində Kələntərov cənabları bir qədər istirahət üçün yuxulamaq istəyib yatır. Aləmi rüyada bir məclis müşahidə edir ki, o məclis tamamən elmə elə-belə məlumdur. Həti Mir Patəşir həzrətləri də o məclisdə hazırdır. Söhbət haradan gəliрсə Kələntərov həzrətlərimiz Pirtdaşix cənablarının meydanda nəzah vəgə olur. Kələntərov yuxuda əlinə gəuzyur ki, Pirtdaşixi vursun. Birdən yuxudan ayılıb görür çarsuda qalmağaldır? Kələntərof deyir, ay uşax, nə qeyliğaldır?. Deyirlər çıx eşigə, gör nə var!

Çarsuya çıxdığda görür gəradavay ağani aparır, a bala, nə olub? Deyirlər nə olacağ, ağa bir erməni balasına bir müxtəsər təklif edibdür, o kafir oğlu da ağanın neyğənbər övladi olduğunu bilməyub, gedib pristava sikayət edübdür.İndi ağəmiz Prtdaşığı uçastgayə aparırlar.

Mən indiyətək belə tez çin olan yuxu görməmişəm.

ŞƏHƏR ARALIĞI

Yayın isti günləri başlayıb.Alver də kəsildiginə görə bəzi ticar zadələr(Zəngi) bufetində keyf eləməgi münasib görürlər.Çünki,orada həm pivənin butulğası 12 qəpikdir, həm də çimmək üçün gözəl uşağların hamısı ora gəlürlər. Həm ziyarət, həm də işrət. Banğurot çıxmağın da qorxusu yoxdur, allah kərimdir.

....

Rus-müsəlman məktəbi dörd yüz dörd nəfər kamalli uşağlar tamam edib, o saat da şəhadətnamə aldılar(və ən yekə dalzin...).

....

Aldığımız məlumata görə sabahlari cəmiyyət xeyriyə tərəfindən böyük bir giraətxanə açılacağ; iki minə yavx gəzetələr, bir o gədər jurnal və iki milyon cild kitab xarici məmləkətlərdən yazub götürüblər.

....

İdarə- xəznədarın yaylağa getməgi olmasaydı daha da yaxşı olar idi.

SANCI

**Təkfir edir insafları əvbab məyayim
Biçarələrin gəni iylə pisər olunca.
Zən etmə ki, bular çukuran cu cəfadan.
Aş kimi gədr böhtanə xakişər olunca.**

Mələk nağğal

BITMƏZ SÜTÜNLER ŞƏBANI DAHA AXIRINCƏKI ƏMƏLI

Bu on gündə hər bir mömin kişi canini və palalarını , öy-eşiğini pak etməyi sənətdir. Məgər bir ağızını pak etməsün! Bu çox məkrüfdür.

Sual – möminlər nə üçün gərək ağızlarını yumasınlar?

Cavab – çünki: bizim oruc dutan möminlərimiz çarşi-bazarda və iftar zamanı evdə paprus kefinə ağızlarını gəxutmağa məcburdular. Buna görə ki, bunlar böylə etməsələr, heç kəs yağın etməz ki, bunlar orucdurlar. Ona görə ağız paqlamağ məsələsi şüval ayında həll olar.

....

Məşədiyər imdidən məscidlərdə paya dalında bir döşə keşə salıb, yerdə oturtmaları sənət mövğədədir.

Sual – nə üçün bəs, paya dalında ?

Cavab – çünki, sadələrilə xağ içində daşısalar, həm özləri, həm cəmiyyət boğğalar.

Tazə süfrə almağ vacibdir

Sual – bəlkə birinin ehsanı yoxdur? O da alsunmi?

Cavab - Əvət, bu süfrə yalanız ehsan sahibi üçün degil, bəlkə bütün müsəlmanlara məxsusdur ki, tazə süfrədə mollalara ehsan plovu verər və köhnə süfrəyə də məscidə gedəndə başmağlarını bükər. Genə vacib əməllərdəndir ki, hər kəs qulağına bir-iki misğal civə töküb kar olsun.

Sual - əcaba?

Cavab – Mollaların yasin və məkfir şağğıyyətləri onsuz da ürfani kar edəcək, gəbağca kar olsan, gənin xarab olmaz. Və bir də gəlan əvvamlar da imdidən kar olsa, beyinləri mövhümatla dolmaz.

Bayğuş

Axtar

Bəzi səbəblərə görə bir neçə nömrədən sonra daha “Lək-lək” məcmuəsi çıxmayıb və “Lək-lək” müştərilərinə yenidən nəşr ediləcək “Çinqi” namında məcmuə göndəriləcəkdir; möhtərəm mühərrirlərimiz və qarelərimiz həmin “Lək-lək” məcmuəsinin gəpanmasını nəşrimizin tənzilinə həmlə etməyib, belə ki, “Lək-lək” əvəzinə daha da mükəmməl bir surətdə çıxacağ . “Çinqi” məcmuəsinin nəfs kağız üzərində dərc edilib , daha parlaq və mükəmməl olmasını nəzərə almalıdırlar. Bu yeni nəşr olunan “Çinqi” Əli “Məhzun” Hacı Zeynəlabdinzadə və “Lək-lək” müdirilərindən Hacı Əsgərzadənin təht müdiriyyətlərində olub, İrəvanın bir neçə maarifpərvər cavanlarının maddi və mənəvi köməklikləri ilə nəşr olunacağ. Ümum qarelərdən tövğh olunur ki, əgər “Çinqi” məcmuəsi nəşri bizdən asılı olmayan səbəblərə görə bir neçə həftə taxir olunur isə səbrsizlik etməyib , bizləri məzur dutsunlar. “Lək-lək” elanını dərc edən, gəzetələrdən tövğh olunur. Yenidən yazdığımız gəzetlərlə “Çinqi” məcmuəsinin elanını versinlər.

İdarəimiz ilə muxabirə etmək istəyənlər və ələlxüsus möhtərəm müxbir və mühərrirlərimiz və pul göndərən müştərilərimiz və vəkillərimiz bu adresə rcuh etsünlər.

İrəvan, “Luyis” mətbəəsi redaksiyası.
Müdir və naşirlər: M.Mirfətullayof və C. Əsgərzadə(Aciz)

Elan

İstanbulda hər on gündə nəşr olunan elmi , ədəbi və məsmur “Şahbal” məcmuəsi əcnəbi məmləkətlərə yeki: 10 manat 24 nüsxə və altı aylığı 5 manat 12 nüsxədən ibarət. Xahişmənd olanlar bu adresə rəuh buyursunlar. (İstanbulda iki pustxana ğarşısında Fərəx Bəy xanda nömr 9 , 10, 12) . Bu məcmuəyə nəhayət mətin bir məcmuəyə olub və hər kəscə ğiraəti arzu edilər. Dərcə nəfisdir, fayda bərdar olmağ üçün abunə hər kəsə tövsiyə edirik

İrəvan, “Luyis” mətbəəsi.

Elan

Peterburqda rus dilində dərc olunan həftəlik müsəlman qəzetəsi « Мусульманская Газета»

İlliyi 5 manat, yarım illiyi 3 manat. İrəvanda vəkil Əli Hacı Zeynəlabdinzadəyə rəuh olunsun abunə olmağ rusca bilən intilicentlərimizə tövsiyə edirik.

Elan

Bu ğəzet “Sədayi Türcüstan” imdilic hər həftədə iki dəfə nəşr edilir. Ədəbi, iqtisadi, fənni və məişəti türkcə cəridədir.

Rusiyada

14 aylıq 4 manat.

8 aylıq 2 manat 50 qəpic.

3 aylıq 1 manat 50 qəpic.

Müsəlman xarici üçün

12 aylıq 6 manat.

6 aylıq 3 manat 50 qəpic.

Adres :Təşkənt, Romanovskaya 16, “Sədayi Türcüstan” redaksiyası. Telefon No 537.

Типография «Луйсь» Эривань - Мətbəə “Luys” , İrəvan

.....

Lügət

- Abdal – qədimdə dövrişlərə verilən ad; türk soyu; dilənşi.
Aməd – gəlir, gəlmə; yetişmə, çatma.
Ayyaş- çox içki içən.
Azadə- sərbəst, hər qadağadan qurtulmuş.
Azami- ən çox, ən yüksək.
Ajar – təzə, köhnəlməmiş.
Baca -ocaqdakı tüstünün bayıra çıxarılması üçün evun damında açıq yer.
Bəkləmək – gözləmək; qorumaq, mühafizə etmək.
Bəlləmək –öyrənmək, əzbərləmək; xatırlamaq.
Bəsirət – gözüaçıqlıq, diqqətlilik.
Binəzir – misilsiz, əvəzsiz.
Bürhan – həqiqət, dəlil, sübut.
Cami – müsəlmanların ibadət üçün toplaşdıqları yer.
Çarık - göndən tikilən ayaqqabı.
Çarə - qurtuluş yolu
Çocuk – kiçik yaşda olan oğlan vəya qız.
Dağarcık- meşin torba.
Dayanıklı – sağlam, güclü, mətin.
Əfəl – bir iş görməyən.
Əkmək – çörək, qida; ruzi.
Əmir - İslam dövlətlərində bəy, başqan.
Əyan – aristokrat, zadəgan.
Əsnaf – siniflər, sənətkar, özəl sənətlə yaşayan.
Fasih – düzgün və açıq danışan.
Fəqir – yoxsulluq, ehtiyac.
Fiqih – fiqih alimi.
Fəzil - ləyaqətli, üstün, məziyyətli.
Fövrən – tələsik, dərhal.
Qarelər- oxucular.
Qəsb – zorla alma.
Qissə - hekayə, nağıl; tarix, hadisə, rəvayət.
Qonuşmaq – söhbət etmək, danışmaq.
Haya – günah işlərdən qorunmaq.
Həmra- qırmızı, qızıl.
Hoşnut- razı, məmnun.
Hükəma – müdriklər.
İftihar - fəxr, öyünmə, güvənc.
İrfan – mədəniyyət, bilik; idrak, maarif.
İxtifa - gizlətmə, örtünmə.
İxtilat - qaynayıb-qarışmaq, görüşmək.
İttifaq – birlikdə iş görmək, birləşmək.
Kəsalət – kefsizlik, yorğunluq.
Kəsif – natəmiz, pinti.
Libas – geyim, paltar, libas.
Madam – evli avropalı qadın.

Mahrəm – şəriətin yasaq etdiyi şey, haram.
Məslək – yol, əqidə.
Məzur – üzürlü, səbəbli.
Mövla – sahib, yiyə, ağa.
Mürtədd- dönük, dinsiz
Mürşüd – yol göstərən.
Namdar (f)- adlı-sanlı, igid, qəhrəman
Namərbuta - əlaqəsiz,rabitəsiz; qabiliyyətsiz.
Naşir – yayan, səpən; nəşr edən.
Nəfx - peyğəmbərin ölümləri dirildən nəfəsi (dini); şişkinlik; musiqi alətlərini çalan.
Nəşat – şadlıq, sevinc.
Omuz – çiyin, arxa.
Orman –meşə, balaca meşə.
Rüzədar - oruc tutan.
Rövzəxan – mərsiyə oxuyan.
Sərkər – başçı, böyük, cənab.
Səhih – gerçək, doğru, əsil.
Soqat – küçə.
Sur - toy, qonaqlıq.
Təhrirat – rəsmi kağızlar, rəsmi yazılar.
Təkzib – yalana çıxarma.
Təfəl – günəşin şıxması, ilk, dan; uşaqıq.
Təkdir – bulandırmaq; əziyyət vermək.
Təkəffül – zamin olmaq.
Təkfir –kafirlikdə təqsirləndirmə.
Təsxir - ələ keçirmək, məftun etmək.
Təht – idarəsi altında, tabeçiliyində.

Qeyd: “Lək-lək” məcmuəsinin transliterasiyasınra birinci nömrəsində yalnız redaksiyanın ünvanı, məramı və elanı barədə yazılanlar verilmiş, bunlar bütün nömrələrə də aid olduğundan təkrarçılıq aradan qaldırılmışdır.

Tərtibçi müəllif.

İrəvan türklərinin ədəbi mətbuat abidəsi
“LƏK-LƏK” jurnalı.
Bakı, 2008.

Nəşriyyat direktoru: **Sahib Əliyev**
Transliterasiya edən: **Ziyəddin Məhərrəmov**
Kompüterdə yığanı
və tərtibçisi: **Ruhiyyə Məhərrəmli**
Korrektoru: **İlhamə Məhərrəmov**

Kağız formatı: 60 x 84 1/16
Mətbəə kağızı: № 1
Həcmi: 8,83 ç.v.
Tirajı: 300 nüsxə
Qiyməti müqavilə ilə.